

Ob koncu tedna
izboljšanje vremena
z razjasnitvami
in nekoliko topleje.

Za enakost ob kruhu

Belega kruha se človek hitro preobje, pravijo, in mnogi so se ga, žal, že odpovedali. Pa se ga niso preobjedli, pač pa si ga enostavno ne morejo več privoščiti. Denarnice povprečnega državljanja postajajo vedno tanjše, da dobimo povprečje, pa moramo upoštevati tudi tiste, ki so nad in pod tem povprečjem. Meso in zelje data segedinski golaž, vendar eni se mastijo z mesom, drugi otepajo zelje, povprečje pa je še vedno segedinski golaž. Zato so povprečja lahko zelo varljiva in pomembnejše je, katerih je več. Številčnejši vedno premagajo in dokler so to tisti nad, običajno ni problemov, zapletati se začne, ko se tehničar prevesi na drugo stran. In kot kaže, se je pri nas že krepko prevesila, na kar opozarjajo vse številčnejši protestni shodi in pohodi ogorčenih delavcev. Hudo je, ko si moraš trgati od ust, še huje pa je, če moraš trgati od ust otrokom. In ponekod se dogaja tudi to, čeprav dobrih štirideset let po vojni, po tistem času, ko so nam objubljali svetlo prihodnost, ko bomo sami gospodarji rezultatov svojega dela.

Zgodovina se ponavlja, vendar nas tudi uči in bogati z novimi spoznanji. Takrat, v tistih težkih časih, ko je šlo za preživetje, smo verjeli obljubam in ni se nam bilo težko odpovedovati. Tudi zdaj je beseda o samoopovedovanju, o zategovanju pasov, tudi obljube so, a jim ljudje vse manj verjamejo. Preveč le zategujemo, noben pas pa ni tako močan, da ne bi enkrat počil. Kaže pa, da se tisti pri vrhu, nad povprečjem, tega nočejo zavesti. Sprejemajo progne, ki pa jim ljudstvo več ne ploska. Za zahteve množic ostajajo nedovztni, saj so se preveč učvrstili na svojih stolčkih. Ukrepajo posegajo na področje osebne in skupne porabe, proračunska pa se vedno bolj bohoti. Vsaka oblast se bori za svoj obstoj, pri nas pa vendar vlada delavski razred in koga se potem sploh lahko bojimo?!

Prišli smo skoraj že tako daleč, da se bomo več kot z gospodarskimi ukvarjali s socialnimi vprašanji. Beseda »socialni kruh« postaja del besednjaka našega vsakdanjika, del tega vsakdanjika pa bodo sčasoma postale tudi jutranje vrste čakajočih na ta kruh. Obljubljajo nam celo »socialne kartice«, ki bodo tako še bolj poudarile razlike med bogatimi in revnimi. In to prav zdaj, ko je za nami bogata žetev in bi moralo biti kruha v izobilju. Pa tudi je, le gojijo, da si ga bo vsakdo lahko privoščil, je treba zagotoviti. Ob sedanji politiki namreč še vedno ostaja vprašanje, ali ta (takoi)menovani »socialni kruh« sploh pride v prave roke. Pravijo celo, da ga nekateri pokladajo živini, saj je to zdaj najcenejša krma. Zato bi vsak kruh moral imeti svojo pravo ceno, delavec pa seveda pravo plačilo za svoje delo. Ko bo tako, si ne bo treba več izmišljati »socialnega kruha« ali »socialnega mleka«, pa tudi ne »socialnih kartic«.

Ludvik Kovač

TAMBOLA NA MOKILI OMONA MAKAMBO — Potuj po svetu in videl boš, kaj se dogaja! Misijonar Jože Šömen iz Grab (Križevci pri Ljutomeru) z domačini pri solidarnostni akciji za gradnjo cerkve v vasi Lopanzo, misijon Iboko, država Zaire v Afriki. Drugi zapis o svojevrstnem poslanstvu specifične skupine pomurskih razumnikov objavljamo na 12. strani.

Na Lendavski trgtatvi 88 je bilo poleg dobre kapljice, ki je šla pred novo letino dobro v prodajo, tudi veliko doma pečenih dobrot: potic, krofov in perecev, ki so jih sodelujoči v paradi po lendavskih ulicah metali prijateljem in znancem med številnimi obiskovalci prireditve na lendavskih ulicah. Več o njej v sliki in besedi na zadnji strani Vestnika. bb Foto: Nataša Juhnov

POLITIK NAJ BO!

»Včasih je bilo res tako, da je politik nekaj veljal, če je odprl novo tovarno. Danes žal nismo več v takem položaju. Prevzemimo odgovornost za speljanje dogovorjenega!«

Teh nekaj misli prvega moža pomurskih komunistov, Bele Banfija, so kratka, a zato toliko učinkovitejša in proniceljvejša ocena položaja politikov danes. Mistifikacija politika je bila včasih približno taka: spoštovanja vreden možakar, učen in sposoben. Splošno prepričanje je bilo, da je politizirati nekaj lagodnega in ne pretežkega, če si vsaj malo retorično prepričljiv, če znaš ob pravem času udariti po mizi ali zapihati preprostežem na dušo. Danes je takšna podoba o politiku povsem popačena. Vse opisano sicer še vedno obstoja kot preizkušene politične tehnike, ki pa z jugoslovansko stvarnostjo nimajo nič skupnega. Ker ljudje danes ne verjamejo. Niko-

mur, tudi ne politikom. Celo več: ni jih malo, ki ogorčeno upirajo kazalce vanje, češ »vi ste nas spravili tako daleč!«

Bo že tako: osnovno politiko-vo orodje in orožje je beseda, ta pa ni konj. Z njo se ne da čarati, torej tudi ne debeliti realno vse bednejših delavskih denaric.

Ali politiko potrebujemo? Vprašanje se zastavlja toliko pogosteje, kolikor globlja je kriza. Ampak imajo jo tudi tisti, ki si jih radi postavljamo za vzor: zahodnjaki. Tam pa je blaginja prebivalstva neprimernostna z našo. Politika ni odtujen, bolj ali manj vreden del družbene stvarnosti. Zato je uspešna v časih, ko pompozno režejo trakove ob vhodih v nove proizvodne dvora-

re, in nasprotno nepriljubljena, ko so te iste dvorane polne bolj ali manj zastarelih strojev, ki povrh še stojijo, ker ni dela.

Navezadnje so tudi v politiki ugotovili, da je korenit zasuk nujna. Zato, ker so se napake predolge kopičile, krivci pa ostali ne-kaznovani. Če bi si zdaj, šele na začetku reformistične poti, premislili in popustili, bi padli v brezno brez dna. Tako pravijo tisti, ki so sposobni gospodarskih in drugih strokovnih analiz.

Je torej jasno, kaj je naloga današnje — tudi lokalne — politike?! Politiki, prevzemite odgovornost za uresničevanje dogovorjenega! Da bo gospodarstvo laže zadihalo brez nesmiselnih dajatev na vse strani, da bo kmet s kmetovanjem zaslužil vsaj za preživetje, da bo v pisarnah sedelo čim manj tistih brez dela, da bo...

Da bo morda nekoč mlada mamica, ožarjena od življenjske sreče ob novem rojstvu ob zibelki z bodočim samoupravljalcem (namesto želje po pevcu ali nogometistu) spontano vzkliknila: Politik naj bo!

Bojan Peček

Sicer pa v tej številki dajemo besedo cvetu pomurske politike. Če vam črvicek radovednosti ne da miru, pokukajte na stran 6!

PREVEČ ŠILINGOV ZA
KRŠENJE POGODBE O
DOBAVI SUROVIN ZA
DEIT

KAZEN RADENSKI

Čeprav so vodilni v Radenski pričakovali, da kazen za kršenje pogodbe z zahodnonemško firmo Kajo ne bo majhna, o vsej zadevi pa so bili predčasno seznanjeni tudi vsi zaposleni, je bila odločba zunanjetrgovinskega razsodišča pri Gospodarski zbornici Jugoslavije v Beogradu, ki so jo prejeli 2. septembra 1988, vseeno hud udarec.

Radenska ima svoje obrate skoraj po vsem Pomurju, kajti poleg poljenja mineralne vode in brezalkoholnih pijač je okrog 2500 ljudi zaposlenih v gostinstvu in turizmu ter pri izdelovanju polnilne opreme. Zato bo zaradi takšne razsodbe prizadet razvoj pokrajine ob Muri. (Več na strani 3).

SMO DALEČ OD TABORSKIH ČASOV?

Taborsko dobo (1868—1871) imamo še danes za eno najsvetlejših obdobij naše zgodovine. Značilnost teh treh let so bili mitingi, shodi, zborovanja »pod milim nebom«, ki so jih takrat imenovali tabore. Razpravljali so o velikih problemih slovenskega naroda, zahtevali enakopravnost in Zedinjeno Slovenijo.

Organizirala jih ni vladajoča stranka ali državna oblast, v začetku niso bili vseh niti večini takratnih slovenskih poslancev v dunajskem parlamentu in v deželnih zborih, po veliki udeležbi, poteku in sklepih pa so bili pravi izraz javnega mnenja in razpoloženja Slovencev.

Pred 120 leti so bili Slovenci šele na začetku svoje politične poti. Še ubog narod, ki so mu skoraj vsi zunanji opazovalci odrekli življenjsko moč in računali na njegov konec. V Avstriji je bil razkosan na šest dežel, bil je brez slovenskih srednjih in višjih šol, imel je skromno leposlovje in še mnogo skromnejšo znanstveno literaturo v svojem jeziku. Leto prej (1867) je izšel prvi slovenski roman in je slovenska stranka prvič zmagala na volitvah. Šele tedaj se je pokazalo, da večina prebivalstva podpira slovenski narodno-politični program, vendar pa se je velik del mest in trgov, vajej nemščine in nemške kulture, obrnil proti slovenskemu gibanju.

Avstrija je poleti 1859 izgubila vojno v Italiji, sedem let zatem pa še vojno z Bismarckovo Prusijo. Prvi vojni je sledilo zedinjenje Italije, drugi prvi korak k zedinjenju Nemčije. Iz krize si je habsburška monarhija pomagala tako, da se je preuredila v Avstro-Ogrsko, kar je zadovoljilo Madžare, globoko pa vazočaralo Slovence in druge, ki so si želeli zvezo enakopravnih narodov. Avstrijska vlada je takrat še mislila, da bo lahko zatrla razmah slovenskega in podobnih narodnih gibanj.

Ob preureditvi države je dunajski parlament izsilil razširjenje političnih pravic, ki jih je bilo dotlej le bolj malo. Okrepila se je svoboda tiska, ustanavljanja društev in prirejanja zborovanj. Teh novih možnosti so se oprile tudi Slovenci. 9. avgusta 1868 je prišlo v Ljutomeru, v tedaj narodno najbolj prebujeni in kulturno razgibani slovenski pokrajini, do prvega tabora. »Važni in imenitni so časi, v katerih živimo, časi, v katerih mogočni duh človeške narode zbujajo k novemu življenju, ali jih, ako jim je spajne ljubše, za večno pokopava« — tako so zapisali organizatorji na začetek vabila. Tabor je uspel. V treh letih jih je sledilo še 17 v vseh slovenskih deželah. Glavna zahteva taborov je bila Zedinjena Slovenija, preureditev vsega slovenskega narodnostnega ozemlja v avtonomno upravno enoto z enim deželnim zborom, deželna vlada in slovenskim uradnim jezikom. Ideja Zedinjene Slovenije, postavljena prvič dvajset let prej, je bila preprosta, naravna in pravična, zdaj pa je postala razširjena in priljubljena. Na tabornih so sodelovali vsi zavedni Slovenci, kmetje, ki so tedaj predstavljali še veliko večino prebivalcev in bili glavna opora narodnemu gibanju, meščani, duhovniki in posvetni izobraženci. Tabori so postali neke vrste plebiscit za Zedinjeno Slovenijo. Ta plebiscit je bil še posebej namenjen svetu, ki je o Slovencih le malo vedel, da je preko vesti o tabornih zvedel zanje, zvedel, da živijo na tem kusu zemlje, da niso zadovoljni s svojo usodo, da so narod, ki noče biti podrejen, ki hoče biti svoboden in sam odločati o svoji usodi. Vednost o tem bi utegnili pomagati v mednarodnih zapletih, ob morebitnem propadu habsburške monarhije in obvarovati Slovence pred vključitvijo v Nemčijo ali razdelitvijo med Nemčijo in Italijo. Tabori so posebej poudarjali demokracijo, veljavo ljudske volje in ljudskega odločanja.

Danes smo daleč od taborskih časov. Drugačno je življenje, drugačna je družba, okolje, druga je država. Slovenci smo postali še pred prvo vojno razvit narod, po drugi imamo svojo republiko, ki je po ustavi suverena. Pa vendar so stvari, ki so podobne kot ob začetku taborov. V krizi, ki nas obdaja, sta zborovanja na ljubljanskem trgu osvoboditve 21. junija in v šišenskem Mostecu mesec dni pozneje pokazali javno mnenje in razpoloženje Slovencev. Komaj pa vemo, kaj nam bo prinesel naslednji dan in za kaj vse se bomo morali bojevati.

prof. dr. Vasilij Melik

»PROZIVANJE« KOSOVSKE DRAME — Je tu ustvarjena čustveni zbiranj kot vendarje držanje pred ustvarjenim Kosovo kot zrcalno podoba Jugoslavije, habsburški mladi umetnika, simbol ritema ustvarjalnega delanja? Kaj pravzaprav so točas — po sedemdesetih kontrarevolucionarnih vrstja — dogaja na najmanj razvitem območju naše države? Kako je z medijskim »prozivanjem« (javnim imenovanjem) kosovske stvarnosti? Da bi se prepričali, smo se minuli teden s posebno slovensko informativno skupino za nekaj dni udili v SAP Kosovo. Prvi vtisi so strajani na 4. strani. Na sliki: protestno zborovanje Srbov in Črnogorcev v Vučitrnu, mestu med Prištino in Titovo Mitrovico. B. Ž.

Jugoslavija naj bi leta 1989 gostila 9. vrh neuvrščenih. Zahteva je za naš prišla v enem od najbolj neprijetnih trenutkov: spopadamo se s hudimi gospodarskimi težavami, med katerimi skorajda ni več prostora za dodatne (devizne) stroške, rinemo v globo politično krizo... Kljub temu je naše predstavništvo v Nikoziji sprejelo funkcijo predsedujočega v gibanju neuvrščenih.

Oporečniki? Mirovniki!

»Kot pacifisti in antimilitaristi, kot oporečniki po vesti in nasprotniki vojne se na različne načine borimo proti militarizmu in proti vplivanju vojske na civilno družbo in vpletanju vanjo. Smo posamezniki, ki si prizadevamo za svobodo misli in izražanja.«

To so med drugim v zaključni izjavi zapisali udeleženci mednarodnega srečanja oporečnikov v Bohinj, ki so ga pripravili slovenski mirovniki. Izbrani odlomek najbolj natančno pojasnjuje, kakšne vrste oporečniki so se zbrali v Bohinju — torej tisti, ki zaradi verskega, etničnega, filozofskega ali drugih prepričanj odklanjajo služenje vojaškega roka. Takih je, vsaj če sodimo po tem, kar smo slišali v Bohinju, veliko.

Na srečanju je bilo, poleg kakih trideset predstavnikov mirovnih organizacij iz zahodne Evrope, treh vzhodnoevropskih držav in Izraela tudi zavidljivo število domačih in tujih novinarjev. Številčnost predstavnikov javnega obveščanja je presenetila celo organizatorje, pokazalo pa se je, da so mnogi novinarji že vnaprej »presodili«, da je srečanje eden izmed »napadov na jugoslovansko ljudsko armado« in so v Bohinj prišli le še po potrditev teh svojih domnev. Tako so nekateri jugoslovanski časniki srečanje obsodili, še preden se je sploh začelo.

Vendar pa so lahko pozorni poslušalci v Bohinju slišali marsikaj zanimivega in za naše razmere nadvse poučnega. Gre seveda predvsem za položaj oporečnikov, ki se v posameznih deželah močno razlikuje. V večini zahodnoevropskih držav poznajo poleg služenja vojaškega roka tudi civilno službo, ki navadno traja dlje kot vojaški rok, vendar pa oporečnikom omogoča delo v bolnicah, socialnih ustanovah, domovih za ostarele, namesto da bi morali zaradi ugovora vesti v zapor. Na Finskem traja civilna služba enkrat dlje kot vojaški rok, v Franciji in Španiji dvakrat dlje, le v Avstriji traja civilna služba prav toliko kot vojaški rok.

Danes so brez možnosti civilnega služenja le še oporečniki v Švici, Turčiji, na Cipru, v Albaniji, Jugoslaviji in v vzhodnoevropskih deželah (govorimo seveda o Evropi). Toda tudi na Poljskem in Madžarskem resno razmišljajo o možnostih alternativnega služenja vojaškega roka.

Kako je s civilno službo pri nas, vemo. Pobuda o alternativnem služenju je med drugimi predlogi sprožil konres slovenske mladine v Krškem. Pobuda o civilni službi si je v jugoslovanski javnosti kmalu prislužila oznake, kot so »napad na JLA«, »napad na ustavno ureditev, na sistem« itd. Razpravo o tem je SZDLJ končala spomladi leta 1987, še preden se je ta prav začela.

Doslej so zavračanje orožja pri nas večinoma označevali kot posebno hudo kršitev ustavnih določil, kazenske in vojaške zakonodaje. Temu primerne so bile tudi kazni, ki so trajale tudi do deset let zopora in so se ponavljale. V zadnjem času pa je kljub vsemu prišlo do manjših sprememb, predvsem zato, kot pravijo slovenski mirovniki, ker oporečnike branijo civilni odvetniki, pa tudi zaradi večjega nadzora javnosti. Zavračanje orožja tako večinoma ne pomeni več posebno hude kršitve in so zato nekoliko nižje tudi kazni — v zadnjih dveh primerih v Zagrebu in Beogradu sta bila oporečnika namesto na običajnih pet let kaznovana na dve leti in pol zopora.

Seveda pa je treba povedati, da so v zahodni Evropi oporečniki lahko kaznovani od nekaj tednov do enega leta zopora. V teh primerih gre večinoma za tako imenovane popolne oporečnike, torej tiste, ki zavračajo vse, kar je v zvezi z vojsko in vojaško industrijo, tudi civilno službo. Prav o tem so govorili oporečniki v Bohinju in sklenili, da se bodo odslej posvečali predvsem reševanju dileme, ali civilna služba sploh prispeva k demilitarizaciji družbe.

Izhajajo namreč iz podmene, da je služba za mir lahko samo prostovoljna in ne more biti na noben način vsiljena ali časovno omejena. Delo za mir mora biti izraz svobodne volje, kajti nihče (niti država) nima pravice vsiljevati posamezniku dela, ki ga ne želi opravljati, poudarjajo oporečniki.

Na koncu se enkrat omenimo pisanje dela jugoslovanskega tiska, ki je srečanje v Bohinju označil kot napad na naš sistem, na našo ureditev in kot blatenje ugleda Jugoslavije v svetu. Če pustimo ob strani dejstvo, da našemu ugledu škodijo predvsem gospodarske razmere, ki nas vse bolj potiskajo na obrobje razvitega sveta, moramo ponovno ugotoviti, da taki in podobni odzivi kažejo predvsem to, da smo na žalost še vedno daleč od idealne pluralistične, demokratične in strpne družbe, ki bi sprejemala tudi tista stališča, radikalno razlikujoča se od družbeno priznanih. Tanja Starič

Hrvaški borci zavrnilo zborovanje

Predsedstvo republiškega odbora ZB NOV Hrvaške je 5. septembra obravnavalo neposredne naloge pri uresničevanju sklepov 9. seje CK ZKJ o Kosovu in razpravljalo o predlogu ZB NOV Srbije za odpoklic predsednika zveznega odbora ZB NOV Jugoslavije Petra Matića. Danes je naknadno objavilo tudi uradno sporočilo, v katerem so natančno navedena stališča s tega zasedanja.

Predsedstvo popolnoma razume težaven položaj Srbov in Črnogor-

cev na Kosovu, vendar ne sprejema protestnih zborovanj in mitingov na nacionalni ali katerikoli drugi osnovi zunaj sistemskih institucij kot pritisk na legalne institucije in okolja, saj problemov ni mogoče rešiti na tak način. Nasprotno, s tem nastaja ozračje, ki ustreza zlorabam in razplamtelim nacionalističnim strastem, oživiljanju »sakovrstnih političnih destrukcij, sovražnih in protirevolucionarnih skupin in rušenju bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti.

KOMU ZVONIMO?

Pisanje o zborovanjih v srbskih, vojvodinskih, črnogorskih in drugih mestih je pravzaprav že utrudljivo, vendar postaja neizbežno, ker so ta zborovanja prišla do vrhunca, kakor so ugotovili tudi na nedavni skupni seji predsedstev republike in zveze komunistov Srbije, kjer v teh zborovanjih še vedno ne vidijo nič hudega, čeprav marsikateri že zaskrbljeno opazujejo »razglašeno« teh zborovanj.

Že pri obiskih skupin Srbov in Črnogorcev v mestih Črne gore so mnogi gledalci z nelagodnostjo ugotovili, sedež pred televizijskim ekranom, da so bili zborovalci oboroženi. Kaj so mislili o tem gledalci televizijskih poročil v tujini, si lahko mislimo. Posebno neprijetno je bilo slišati na poznejših zborovanjih klicanje: »Dajte nam orožje, pobili bomo orle!« in še marsikaj podobnega kar spominja na marsikatera rožljanja z orožjem v kriznih obdobjih preteklosti.

Nekemu sogovorniku na seji omenjenih predsedstev je bilo žal, da ni več oziroma je vedno manj spodbudnih kulturnih, športnih in podobnih srečanj. Nekateri so tudi ugotavljali, da se ljudje na Kosovu vedno bolj zapirajo vase, tako da stariši že praviloma odsvetujejo svojim otrokom sestajanje in igranje z otroki staršev druge narodnosti, preprosto iz razumljive previdnosti: da ne bi prišlo po otroških prepri- lah od nepotrebnih spopadov med starši, saj so nepotrebni spopadi in

Pismo iz Beograda

njihovo dramaturgiziranje tudi tedaj, ko za tu ni nobenih utemeljenih razlogov.

Vse je namreč preveč spolitizirano in vse visi v zraku stopnjevane nestrpnosti.

Posebno drži to za prehitro obtoževanje vsega in vsakogar, celo vsega pokrajinskega komiteja ZK na Kosovu, da naj prizna, da je Zveza komunistov na Kosovu padla na izpitu urejanja zadev po kontrarevoluciji in da je bržčas že čas, da odstopi. To je postalo za napadi na vojvodinsko vodstvo zaradi odtujenosti od naroda že simpatično, posebno po izjavi dr. Zorana Pjanića, prejšnjega rektorja beograjske Univerze in znanega srbskega kadra, da je svojčas Mika Tripalo izjavil (v času »maspoka« na Hrvaškem), da je Srbijo treba zlomiti tako, da se ji odlomijo krila — pokrajini, kar da se zdaj dogaja. Umetnost citiranja Tripala, ki je iz vseh znanih razlogov izključen iz političnega življenja, je zares zelo vprašljiva, čeprav je res, da Srbija ne more obstajati samo kot tako imenovana ožja Srbija, če hočemo biti dosledni v enakosti oziroma ravnopravnosti vseh narodov in narodnosti, kot je zasnovana naša samoupravna družbena skupnost.

Vprašanje, ki je postavljeno tudi na omenjeni skupni seji, se je v zvezi z nastalim položajem dotaknilo tudi legalnosti iniciativnega odbora za organiziranje zborovanj po Jugoslaviji, kajti neki člani tega odbora ne samo, da zahtevajo zamenjavo celih vodstev, po zahtevi zamenjave nekaterih funkcionarjev, temveč napovedujejo tudi zahteve po zamenjavi jugoslovanskih vodstev, če jim ne ugodijo.

Konfrontacije so se torej že tako razmahale, da se zdi potrebno misliti o tem, ali imajo legalna vodstva še vaje v svojih rokah in ali vsebina razpravljanja na tako odgovornih mestih, kot je skupna seja predsedstva republike in ZK te republike, sploh rabi svojemu namenu: iskanju načina delovanja, ki bo imelo večje rezultate kot dosedanje delovanje.

Potrebna je torej frontacija, sinhroniziranje vseh akcij za spremijanje neustreznih razmer, da bi prišlo do naravnega izpadanja tistih, ki nalogam niso kos, ali pa se z delovanjem v resnici ne strinja. Graditveno delovanje je torej mogoče le na Kosovu, ne pa zunaj njega, pa brez zanašanja na milico in njen zvezni odred, ker je represija eno, sožitje pa nekaj čisto drugega, seveda v dialektičnem smislu: samoupravljanje ni anarhija, in če njegovih zakonov kdor koli ne spoštuje — mora biti prisiljen k spoštovanju zakonitosti.

Albanci čedalje bolj opozarjajo na vse močnejše protialbansko razpoloženje in najhčeje dobi odgovor, da so pač oni vrgli bumerang, ki se jim zdaj vrača, toda to zanesljivo ni pravi odgovor. To je prej ali slej posledica enostranskega obravnavanja dejstev na Kosovu.

Viktor Širc

Več »socialnega kruha«

Če bodo hoteli na jugovzhodu Srbije odpraviti posledice poplav, bodo potrebovali blizu 32 milijard dinarjev, od tega več kot 21 milijard solidarnostnih sredstev.

Denar bodo uporabili za gradnjo 105 in popravilo 300 stanovanjskih objektov, za napeljava daljnovoda in gradnjo transformatorskih postaj, šol, vodnogospodarskih objektov in drugo. Tako predvideva program sanacije poplavljenega območja na jugu Srbije.

Ker gre za veliko škodo, ki jo cenijo na več kot 826 milijard dinarjev, bo trajala sanacija, kot vse kaže, precej dolgo. Zato bodo pristojni republiški organi že do novembra pripravili za izvršni svet program sanacije prizadetega območja za prihodnje leto, do marca 1989 pa tudi dolgoročni sanacijski program.

Pa vendar so se razmere, vsaj kar zadeva reševanje stanovanjskih problemov, vzpostavljanje prometnih zvez in popraviljanja komunalnih objektov, na tem območju že precej izboljšale.

Izvršni svet je danes razpravljal tudi o težavah, ki spremljajo preskrbo prebivalstva s kruhom iz moka tipa 850, ki ga bolje poznamo kot »socialni kruh«. Kot je bilo rečeno, povzročata povečano povpraševanje po tem kruhu v trgovinah dolge vrste, medtem ko so v nekaterih občinah celo omejili prodajo. Zaradi vsega tega je prebivalstvo upravičeno nezadovoljno. Vsi ti razlogi so izvršnemu svetu zadoščali, da je občinam priporočil, naj od 10. septembra do 10. oktobra prek mlinsko-pekarških organizacij zagotovijo več »socialnega kruha« (do polovice vse proizvodnje), da se bo stanje popravilo. Hkrati naj bi tržna inšpekcija preprečila nepravilnosti pri prodaji in krmiljenje žitne s kruhonom.

V ŽARIŠČU

V eni roki maha s trgovom, v drugi, za hrbtom, čaka z gorjačo — to je ena od pripomb gospodarstvenikov, ki komentirajo odločitev zvezne vlade o intervencijskem uvozu blaga za široko potrošnjo. Resnično, po poldrugem mesecu razprtij med zvezno vlado in delom gospodarstva, ki naj bi z »neolojalno dumpiškno konkurenco« iz uvoza izgubil zajeten kos dohodka, je že mogoče slutiti izid: gospodarstvo jih bo dvakrat dobilo z gorjačo po hrbtu.

Prvič, del gospodarstva bo kaznovan zato, ker se bodo na trgu pojavili poceni, pa (verjetno) slabši izdelki, ki bodo začasno izrinili domače, drugič pa, ker bo nekdo po našem zlatem običaju moral na koncu plačati račun za izpad dela zaslužka zveznega

proračuna, saj naj bi bili izdelki s seznama intervencijskega uvoza oproščeni carine in drugih dajatev. To pa bo novi račun celotnemu gospodarstvu, ki vse težje živi od obljub o razbremenitvah.

Po dosedanjih jugoslovanskih pravih smo z intervencijskim uvozom zagotavljali založenost domačega trga ali industrije z manjkajočimi izdelki. Nova, »pomajška« ali tudi »ortodoksnar tržna miselnost« zvezne vlade — kot trdijo nekateri, pa se je z njimi težko strinjati — je poročila zamisel, češ da naše gospodarstvo, organizirano predvsem monopolo, potrebuje konkurenco iz uvoza. To naj bi prispevalo tudi k znižanju inflacijske stopnje. Rezultat je bil odlok o

intervencijskem uvozu, pri čemer je za potrditev nove »ortodoksne tržne usmerjenosti zvezne vlade« bolj ali manj zanemarljiv podatek, da se je na seznamu intervencijskega blaga znašel tudi dirkalni avto.

Komu bi konkuriral »intervencijski« dirkalni avto, saj ga ne izdeluje nobena domača tovarna, je odvečno vprašanje. Podoben odgovor pa bi dobili ob vprašanju, zakaj je treba konkurirati, z »intervencijskimi« hladilniki, zamrzovalniki, televizorji itd., ko pa ima enake proizvodne programe vrsta domačih tovarn, tudi do 20 (televizorje, na primer, izdeluje v Jugoslaviji pet tovarn, če pri tem ne upoštevamo še ponudbe iz konsignacijskih prodajal).

Vinska afera brez večjih posledic

Kot kaže, se v sosednji Avstriji afere kar vrstijo. Pred tremi leti je kakor ogenj izbruhnila vinska afera, o njej so pisali in govorili skoraj povsod po svetu, tačas pa si naslovnice lasti mesna afera.

Res je, da je vinski škandal pred tremi leti pretresel avstrijsko in svetovno tržišče vina, mnogi so se znašli na zatožni klopi, pesimisti so napovedovali, da je to konec dobrih vin iz Avstrije. Toda avstrijski vinogradniki in vinarji so dokazali, kaj lahko dosežejo z organizirano akcijo. Povsem na novo so začrtali razvoj vinarstva, sprejeli nov zakon o vinu in začeli z dobro pripravljeno akcijo o pospeševanju pridobivanja kakovostnega in vrhunskega vina. Zadnje letine so bile po obsegu skromne, toda to jim ni

vzelo upanja. Že pred dvema letoma so za oglaševanje in pospeševanje prodaje vina ter za stabilizacijo tržišča namenili 160 milijonov šillingov letno. Tako veliko vsoto so bili pripravljeni žrtvovati, samo da bi si avstrijsko vinsko gospodarstvo ponovno pridobilo sloves, ki mu pripada. Razne akcije, ki so jih financirali s tem denarjem, so povrnile samozaupanje vinarjem ter hkrati zaupanje v kakovost avstrijskih vin.

Da je ta zares velika, dokazujejo tudi številna priznanja

na sejmu vinogradništva in vinarstva v Ljubljani. Kljub vinski afere pa trgovci z vini krize niso občutili, kar dokazuje, da mnogi kljub vsemu avstrijska vina cenijo. Verjetno pa bodo pravi vzpon doživeli prihodnje leto. Povsod po svetu se vinogradniki pritočujejo, češ da bo letošnja letina skromna in manj kakovostna kot prejšnja leta. Vsi — razen avstrijskih in nemških vinogradnikov! In ko si bodo končno povrnilo ali na novo ustvarili ugled na svetovnem vinskem trgu, jim prihodnje leto prav gotovo ne bo težko prodati velikih zalog vina, saj bodo te v drugih deželah, kjer so večji porabniki vin kot v Avstriji, precej osiromašene. Bernarda Peček

globus

TRIPOLIS — Polkovnik Gadafi se je izrekel za popolno svobodo pri pisanju vseh tujih knjig v Libiji. Skupini libijskih pisateljev in publicistov je izjavil, da je vsaka cenzura v nasprotju s svobodno džamahirjsko družbo in da nima nihče pravice na podlagi zasebne ocene in okusa prepovedati drugemu dostop do določene literature ali publikacije. Je pa takoj opozoril, da je v svetu veliko književnih del, katerih avtorji so prinesli s svojim pisanjem svetu nesrečo.

SKOPJE — Grške oblasti, tajna policija in vlada Andreasa Papanдреu izvajajo v Egejski Makedoniji genocid nad makedonskim prebivalstvom, ki je hušji kot apartheid južnoafriškega režima, je zapisano v pismu makedonsko-kanadskega komiteja za človekove pravice, ki so ga poslali kanadskemu veleposlaniku Josefu Gai-bi, predsedniku simpozija za kulturni bojkot apartheida, ki poteka v Grčiji. Makedonci, ki živijo v Grčiji, so izpostavljeni sistemskim in brutalnim metodam asimilacije, genocida in razseljevanja, je zapisano v pismu. Z buletožerji uničujejo makedonska pokopališča, da bi zbrisali makedonsko preteklost, predšolske otroke pa na silo pošiljajo v posebne vrte, kjer so izpostavljeni denacionalizaciji, da bi »iz njihovih src odstranili ne le njihov materini jezik, makedonščino, temveč da bi popolnoma izbrisali vsako sled njihove makedonske etnične identitete«.

LIZBONA — Španski zunanji minister Francisco Ordonez je med pogovorom z visokim ameriškim funkcionarjem Michaelom Armacostom vztrajal pri pogojih za sklenitev novega obrambnega pakta med Madridom in Washingtonom, to pa je umik jedrskega orožja s španskega ozemlja. Ordonez in Armacost, ki se mudi na zasebnem obisku v Madridu, sta se pogovarjala za zaprtimi vrati, kljub temu pa se je zvedelo, da sta največ pozornosti namenili novemu paktu med državama, po katerem naj bi Američani v prihodnjih osmih letih obdržali na španskem ozemlju tri letalska in eno pomorsko oporišče.

WASHINGTON — Problema dolgov držav v razvoju, ki presegajo tisoč milijard dolarjev, ni mogoče reševati zgolj z novimi posojili, marveč tudi z zmanjšanjem sedanjih, je ugotovila skupina najuglednejših ameriških bančnikov, ki so pred začetkom redne letne skupščine Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke v Zahodnem Berlinu proučevali problem dolgov. Ameriški dnevnik Washington Post ob tej priložnosti ugotavlja, da se je prvič zgodilo, da se predstavniki velikih ameriških poslovnih bank posojilodajalk niso strinjali z uradno še vedno veljavno strategijo nekdanjega ameriškega finančnega ministra Jamesa Bakerja za reševanje dolgovne krize.

globus

Zis bo zagodel gospodarstvu

V osnovi pa je zamisel o tem intervencijskem uvozu padla pri ekonomistih. Izračunali so, da je 400 milijonov dolarjev, kolikor naj bi namenili za ta uvoz, preneznatna in zato prekratko-trajna vsota, da bi lahko vplivala na zmanjšanje inflacije (po nekaterih njihovih izračunih bi intervencijski uvoz takšne vrste učinkoval šele s poldrugim milijardo dolarjev). Ergo: takšen uvoz je čista izguba.

Ob tem pa si je zvezna vlada nakopala še kup težav. Najprej, ker je moralo odlok o intervencijskem uvozu potrditi predsedstvo federacije, nato pa je morala vlada popuščati pri svojih stališjih zaradi spora s proizvajalci.

Ti so dokazovali, da obstaja dovolj konkurence na domačem trgu in da oprostitev davščin za te uvožene izdelke pomeni vdor neolojalne konkurence, vtem ko morajo sami drago plačevati davščine pri uvozu sestavin za svoje izdelke. Vlada je tako deloma popustila in pristala, da gre polovica vsote (okrog 200 milijonov dolarjev) tudi za uvoz reprobromateriala, iz katerega naj bi napravili izdelke za široko potrošnjo.

Znova se je zataknilo, ko so proizvajalci zahtevali, naj vlada raje omogoči cenejši uvoz tega reprobromateriala (tudi trgovci menijo, da bi tak material lažje prodajali kot dokončane tuje izdelke).

Ne bi smelo presenetiti, ker proizvajalci blaga za široko potrošnjo, pozneje so se jim pridružil še trgovci, govorje isti jezik: to je udarec od strani in poslajšuje izvozne možnosti domačih izdelovalcev.

Vse za ljubi kruhek

Nenehne podražitve, tudi osnovnih življenjskih potrebščin, mnogim povzročajo čedalje večje probleme. Paziti morajo na to, kako bodo obrnili vsak dinar, da se bodo lahko prebili iz meseca v mesec. Ob najnovjšem skoku cen kruha, se je razlika med enim polbelim in drugim vrstami kruha še bolj poglobila. Kakšen je torej položaj v Pomurju, predvsem kako je z založenostjo in uporabo tako imenovane socialnega kruha, smo povprašali nekatere trgovce in kupce.

Marija Bakan iz Gančan:

Pri nas že ves čas pečemo kruh kar doma. Le če nam zmanjka, ga kupimo v trgovini. Na kmetijah je še nekako zadosti kruha, večji problem mora biti med delavci, predvsem tistimi z nizkimi osebnimi dohodki, ki so prisiljeni paziti na to, kako obrnejo vsak dinar. Najbrž je 380 din za socialni kruh kar sprejemljiva cena, je pa dovolj žalostno, da smo prišli že tako daleč, da si nekateri ne morejo privoščiti toliko kruha, kot bi ga želeli.

Vlado Baša, poslovodja trgovine v Gančanah:

Tega enotnega kruha dobimo približno tretjino vseh količin, ki jih je približno 50 kilogramov na dan. Pri nas si mnogi pečejo kruh kar doma, tako da ni tako velikega povpraševanja po njem. Tako tudi polbelega kruha nikoli ne zmanjka. Pokupijo pa ga največ tisti, ki imajo manj denarja, predvsem starejše osamljene ženske. Ob zadnjih podražitvah sem mislil, da bo po njem še večje povpraševanje, pa ni bilo tako.

Marija Jerebic, prodajalka v samopostrežni trgovini beltiške Beltinke:

Približno 45 kilogramov tega enotnega kruha, ki ga dobimo na dan, prodamo navadno že v dobri uri. Povpraševanje je veliko in nekateri bi radi kupili tudi več štruc hkrati, vendar pa sedaj prodamo posamezniku največ dve štruci. Med kupci je veliko tistih, ki bi si dražji kruh le stežka privoščili. Sicer pa sam kruh sploh ni slab, mogoče je slabo le to, da se naslednji dan začne drobiti.

Franc Turner iz Tešanovca:

Kruh mora jesti vsak, ki želi živeti. V zadnjem času je spet potrebno bolj paziti na vsak košček. Tako kupujem predvsem tega mešanega, ki je bolj poceni. Vse je drago, in tako si potem težje privoščiš kaj drugega. Večjih problemov pri nakupu pa zdaj nisem imel. Če ga želim kupiti v trgovini v domači vasi, ga moram prej naročiti.

Branko Vöröš, poslovodja v samopostrežni trgovini Blagovnice v Murški Soboti:

Potem ko je prišel dopis, da lahko prodamo vsakemu posamezniku le 2 štruci polbelega kruha, le-tega ne zmanjka več tako hitro kot prej. Sedaj ga včasih lahko dobite tudi popoldan ob dveh. Prodamo ga 150 kilogramov na dan, kar je še več kot tretjina vsega kruha. Nasploh pa lahko rečem, da po zadnji podražitvi prodamo v povprečju kakšnih 20 odstotkov manj kruha. Seveda to ne drži za polbeli kruh.

Vilma Kološa iz Murške Sobotice:

Sem upokojenka in moram paziti na to, kako bom porabila denar, saj je skoraj vsak dan za veliko stvari, tudi osnovnih življenjskih potrebščin, potrebno odšteti večji kupček denarja. Ob tem pa ostajajo pokojnine skoraj na isti ravni. Tako sem sedaj prisiljena kupovati ta cenejši kruh. Če ga ne dobim, pa moram pač vzeti takšnega, kot ga imajo, saj brez kruha res ne moremo živeti.

S. Eöry, Foto: N. Juhnov

Preveč šilingov za kršenje pogodbe o dobavi surovin za deit

(Nadaljevanje s 1. strani)

Vzrok — omejitve uvoza in pomanjkanje deviz v osemdesetih letih

Brezalkoholna pijača deit je po letu 1973, ko so jo začeli polniti v Mineralni vodi v Radenskih, bliskovito osvojila trg (pogodba s firmo Kajo iz ZRN ozioroma njeno podružnico v Avstriji je bila podpisana že tri leta prej). Po desetih letih so se kupci le s težavo navadili na stil, ime, ki je sicer domače, pa tudi pijača je narejena iz povsem domačih surovin. Tudi danes lahko tu in tam še opazite napis deit, bodisi na nalepki na avtu ali na kakem pozabljenem znaku ob cesti. Deit je pomenil uspeh, novost, drugačnost in dobiček. Danes se je stil že uveljavil (po zaslugi dobrih reklam), toda prav letos spremlja pijača, ki prihajajo s polnilnih linij v Boračevi, izguba, prodaja pa se je v prvem polletju zmanjšala za 8,8 odstotka — doslej smo namreč vedno govorili in pisali o povečanju. Polletno poslovanje je toz Mineralna voda sklenil z milijardno izgubo, kar je posledica intervencijskih ukrepov in zamrzitve cen, ki je trajala do konca maja. Zaradi splošnega poslabšanja gospodarskega položaja prebivalcev pa se je občutno zmanjšala pro-

KAZEN RADENSKI

daja tako mineralne vode kot brezalkoholnih pijač, čeprav pol-bleg stila polnijo tudi pijače z novim okusom — šum in swing. Minulo leto je torej Radenska že drugi utrpla škodo zaradi ukrepov države. Tako je bilo namreč tudi 1980, ko so zaradi omejitve uvoza in velikega pomanjkanja deviz sredi največje sezone ostali brez surovin za polnjenje deita. Po pogodbi jim je surovine dobavljala firma Kajo, vendar so bile izredno drage. Tako so se odločili, da bodo uporabljali doma narejene koncentrate, kajti njihova razvojna služba se je konec sedemdesetih let že močno uveljavila.

Prekinitev pogodbe šele 1983. leta V vseh teh letih, od 1980. leta, ko so začeli zaradi objektivnih razlogov uporabljati domače surovine, pa do leta 1983, ko so pogodbo o obveznem nakupu surovin prvi firmi Kajo prekinili, je Radenska iskala razne načine, kako bi se v čim krajšem času rešila formalne in licenčne odvisnosti. V mednarodnem gospodarskem sodelovanju je seveda to precej težje kot v domači državi (doma po navadi ni sankcij), da bo kazen tako visoka, pa se takratni vodilni in pravni delavci verjetno niso zavedali. Žal je ve-

Skupina 13 strokovnjakov zahtevala ukrep družbenega varstva

Skupščina v znamenju Avtoradgona

»Izvršni svet bo v čim krajšem času pripravil vse potrebno za rešitev položaja v Avtoradgoni. Če bo potrebno, bomo sklicali tudi izredno sejo skupščine,« je ob koncu maratonske razprave obljubil Jože Farič, ki je najprej predstavil rezultate polletnega poslovanja, nato pa nekoliko več časa namenil problemom v Avtoradgoni. Oglasili so se tudi drugi razpravljalci in na koncu so delegati zahtevali takojšnjo odločitev o eni največjih delovnih organizacij v občini. Toda preden bodo lahko sprejemali sklep o uvedbi ukrepa družbenega varstva (o tem skoraj ni dvoma), bodo morali imeti mnenje družbenega pravobranilca samoupravljanja ter sestaviti ekipo, ki bi prevzela vodenje, smo slišali na skupščinski seji 8. septembra v Gornji Radgoni.

Kritičen padec življenjske ravni delavcev

Zaradi učinkovitega in skrbno pripravljenega nastopa delavcev in delegatov iz Avtoradgone so ostali drugi problemi v občini nekoliko v ozadju, čeprav so še kako pomembni. Na probleme v kmetijstvu sta opozorila Manja Kurbus in Jože Čuš, medtem ko je Marjan Neuvirt v imenu sindikalne delegacije prebral zahteve, ki bi jih morali uresničiti, če hočejo ustaviti hud padec življenjske ravni delavcev. Te so: takojšnja odprava interventne zakonodaje, ustavitev dvigovanja cen, ki so v občinski pristojnosti (stanarine, kruh, vrta), odprava participacije v zdravstvu, iz zveznega proračuna naj se financirajo osnovna živila (kruh, moka, olje, sladkor), za zaščito mladih družin morajo skrbeti prav vsi v občini, banke pa sprejeti ustrezno politiko posojil.

Obnavljanje polletnih rezultatov ni bilo obnavljanje zgodovine, kajti čež dve milijardi 400 milijonov izgube v občini je še vedno aktualnost. Polovica vseh izgub (milijarda 280 milijonov dinarjev) odpade na eno delovno organizacijo — Avtoradgono.

Ko delavci zahtevajo ukrep družbenega varstva

O težavah v Avtoradgoni de-

gati radgonske občinske skupščine niso poslušali prvič, toda nikoli še ni bilo tako kritično kot sedaj, ko so že nekaj mesecev kronično brez dela. Tudi delegati iz delovne organizacije so že na prejšnjih skupščinah zahtevali od izvršnega sveta, naj poskuša vplivati na razplet. Kakor smo slišali, je glavni krivec, da so težave izbruhle na plano šele sedaj in ne že prej, vodstvo. Le to je resnično stanje dolgo časa prikrivalo. Številke pa žal ne lažejo: 1,2 milijarde izgub, 10 milijard dinarjev posojil, do konca leta pa 12 milijard dinarjev obresti.

teri so odkrito prikazali razmere v Avtoradgoni. Zavedajo se, da ne morejo več mirno prenašati nestrokovno sprejemanje odločitev, nespoštovanje sprejetih sklepov, neposlovno obnašanje vodilnih na vseh ravneh ter avtorskratkostno vodenje. Želijo si strokovnega dela, zato so predlagali ukrep družbenega varstva na ravni delovne organizacije.

Rešitev v enotni DO ali v dveh DO

Razpravljalci, ki so se prav tako lotili Avtoradgone, so v glavnem ponavljali že izrečeno, ne-

Podpredsednik izvršnega sveta SO Gornja Radgona, Jože Farič, je navedel objektivne in subjektivne razloge, ki so vzrok za sedanji položaj v Avtoradgoni. Med objektivne spadajo: prezadolženost, ki ima korenine v letih, ko je Avtoradgona pospešeno in nenačrtno najemala posojila; težava v Tami močno odsevajo v tej DO; zmanjšanje povpraševanja na tržišču; neredno plačevanje; vpliv interventnih ukrepov; težave v celotni kovinsko predelovalni industriji; psihični pritisk bank, ko je vsako izplačilo osebnih dohodkov odvisno od bančnih posojil; tehnološka neopremiljenost; nesodelovanje sozda Integral, prav tako pa je k še večjim težavam prispevala neizpolnjena obljuba Ljubljanske banke — Pomurske banke, da bo z odkupom obveznic zagotovila sredstva.

Med subjektivne razloge pa spadajo slaba kakovost izdelkov, nekonkurenčnost in neprilagodjenost povpraševanju na tržišču, neučinkovita prodajna služba in neraziskovanje trga, neuspele reorganizacije, spremljanje stroškov ni celostno in pod kontrolo, delovna in tehnološka nedisciplina, preveč režijskih delavcev, nemotiviranost, kriza vodenja...

Zaradi velikosti delovne organizacije, velikega števila zaposlenih in velikih številk, ki so dokaz krize, je v nevarnosti celotno gospodarstvo radgonske občine. In če je tu še kriza vodenja, nezapiranje v vodilne kadre in neenotnost, sta možni le dve rešitvi. Izvršni svet je predlagal: kadrovsko utrditi sedanje vodstvo in mu pomagati z zunanjo strokovno pomočjo ali pa sprejeti ukrep družbenega varstva.

Ze zahteva trinajstih strokovnjakov iz Avtoradgone (diplomiranih inženirjev, ekonomistov, strojnikov), ki jo je v skupščino prenesla delegatka Zvezne socialistične mladine Tatjana Petek, bi bila dovolj, da bi se delegati odločili za drugo predlagano rešitev. Mladi strokovnjaki so se sestali nekaj dni pred sejo zborov občinske skupščine in pripravili podpisano informacijo, v ka-

kateri pa predlagali že kar konkretno rešitve. Tako je že dolgo očitno, da je nesmiseln obstoj dveh tozdov, kjer eden živi zaradi drugega (transport in servis), prav tako nima smisla, da se še naprej oklepajo TAM-a, preden pa bodo potapljalajo se ladjó poskušali reševati, pa morajo za vse napake najti krivce. Sicer pa so vsi poudarjali, da je potrebno ukrepati hitro, če hočejo, da bodo še kaj rešili.

Zaradi problematike v Avtoradgoni, ki je bila v ospredju celotnega skupščinskega zasedanja, je po krivičnem izostala razprava o problematiki razvoja PTT-ja v občini in regiji, saj je ta zelo pereča prav v tej obmejni občini in mestu Gornja Radgona. Prav tako pa so delegati pogrešali informacije o položaju v DO Radenska.

Bernarda Peček

V PLATANI NISO STAVKALI

Stavke, ali lepše rečeno prekinitev dela postajajo tudi v našem samoupravnem socialističnem sistemu vsakdanja stvarnost. Ponekod jih celo pričakujemo. Tako je bilo tudi v primeru 180-članskega kolektiva DO Platana v Murški Soboti. Precej delavcev je prejemalo osebne dohodeke v višini 220 tisoč dinarjev. Kdo naj bi delal za takšno plačo? In preteklo sredo se je razširil glas, da v Platanu stavkajo, kajti zjutraj, ko so prišli na delo, stroji res niso zabrneli. Čez čas so imeli izslinjeni zbor delavcev, na katerega so prišli tudi predstavniki občinskih družbeno-političnih organizacij. Osnovna zahteva tistih, ki

so bili najbolj »glasni«, je bila, da je potrebno vsem (po glavni) enako povečati osebne dohodeke za 100 tisoč dinarjev. Še marsikaj drugega so seveda rekli, po nekaj urah pa so se razšli z dogovorom, da bo občinski sindikalni svet skupaj z izvršnim svetom občinske skupščine in drugimi proučil njihove zahteve do naslednjega dne, tako da bi se ponovno sestali v četrtek ob 13.00, ko naj bi delavci Platane spet »štajkali«. Vendar pa so ostali na svojih delovnih mestih in nadaljnje »razčiščevanje« je odpadlo. Tisti, ki smo prišli tja od zunaj, smo bili seveda presenečeni. Potem pa smo zvedeli, da so imeli v

Platani dopoldne sestanke družbenopolitičnih organizacij, na katerem so sprejeli sklep, da bodo osebne dohodeke povečali za 30 odstotkov, tako da ne bo nihče zaslužil manj kot 280 tisoč dinarjev. S takšnim dogovorom se je »pomirila« tudi večina zaposlenih, tako da ponoven popolnanski »štajrak« ni bil potreben. Najbrž je k pomiritvi razmer precej prispeval tudi predsednik časnega kolegijskega organa, Jože Šavel, ki je bil dan prej službeno odsoten.

Rešitev problema pa še zdaleč ni (bila) tako enostavna, kot bi sodili glede na izhod. Veliko vprašanje je namreč, ali bodo v Platani do konca leta uspeli prigrispospodariti okrog 300 milijonov dinarjev, da bi pokrili polletno izgubo (180 milijonov) in imeli še denar za osebne dohodeke. Dela jim tačas sicer ne manjka. Imajo ga celo preveč, tako da bi morali do konca leta delati tudi vse sobote. Vendar delavci nad tem še zdaleč niso navdušeni. Po eni strani zato, ker jim imajo večina doma polja, gorice... po drugi strani pa nimajo volje, ker premalo zaslužijo. In tu se začne začaran krog. Če bodo hoteli rešiti svoj kolektiv, pa bodo najbrž vseeno morali nekaj žrtvovati. Ali pa bo res prišlo do stečaja?

Jože Graj

—GORNJA RADGONA—

OZIMNICA V KMETIJSKI TRGOVINI

Letošnja prodaja ozimnice, ki jo vsako leto pripravi Kmetijska zveza Radgona, bo potekala od 26. septembra pa do 26. oktobra. Prodajali bodo v trgovini na Partizanski cesti in ne več v prostorih sejmišča, kot je bilo to v preteklosti. Kot nam je povedal vodja komercialne, Janko Rihtarič, si bodo prizadevali, da bi čim bolj zadovoljili kupce. Prodajali pa bodo krompir, ki bo imel ceno od 1150 do 1200 dinarjev za kilogram in jabolka, domača neškropljena in plantažna, za katera pa cena, ko to pišemo, še ni določena. L. K.

CENTROV SEKRETAR »ŠOKIRAL« KOMITE

Če bi prisluhnili in verjeli samo eni strani, potem bi ostalo ugotovljeno, da so razmere na Srednješolskem centru tehniško-pedagoške usmeritve Murška Sobota NORMALNE, da ni krize vodenja, da so delavci te šole le ogorčeni (zrevoltirani), ker niso mogli dobiti ravnatelja, za katerega so se odločili v kolektivu, da jim to nekdo podtika, da predvsem občinske družbenopolitične organizacije vse to razpahujejo in jim vsiljujejo rešitve od zunaj, da...

Ko so vse to in še druge ugotovitve sekretarja OO Zvezne komunistov na Centru, Jožeta Toplaka, slišali člani predsedstva komiteja OK ZKS Murška Sobota na seji, ki je bila pretekli tork, so bili skoraj »šokirani«. Ko pa je bilo skoraj ves čas, odkar je prišlo do združitve gimnazije in centra poklicnih šol ter preselitve v novo, skupno stavbo, slišati, da se v združenem kolektivu ne razumejo dobro, kar je privlelo tudi do odstopa predsednika kolektivnega poslovodnega odbora Milorada Vidoviča; maja letos je prišlo na centru do dvo-dnevne stavke in odstopa ravnatelja Vlada Sagadina (tedaj so šolo celo zastražili pripadniki civilne zaštite), medtem pa se je spet zapletlo pri imenovanju novega ravnatelja. V prvem razpisu je bil določen 8-dnevni rok, prijavil se je le en kandidat, za katerega pa so ugotovili, da ne ustreza pogojem. Na vrsti je bil drugi razpis, v katerem pa so določili kar 30-dnevni rok, ki se je iztekel šele 25. avgusta, tako da je bilo za imenovanje novega ravnatelja (do 1. septembra) manj kot teden dni časa. In res je vse potekalo v naglici, končalo pa tako, da ni bilo doseženo soglasje o enem od dveh predlaganih kandidatov, ki sta sicer ustrezala razpisnim pogojem (Štefan Harkaj in Edward Stojko).

Strokovni pregled dela na Centru, ki ga je opravila organizacijska enota Zavoda za šolstvo SRS v Murški Soboti, je sicer pokazal, da ugotovljene pomanjkljivosti niso bistveno ogrozile izvajanja učno-vzgojnega programa, dokaj pa so bile odkrjene interesne dejavnosti, posamezni učitelji niso dovolj spremljali prenevo srednjega usmerjenega izobraževanja, delo šolskih strokovnih organov je bilo preveč formalno, splošne razmere pa so učitelje odvračale od prizadevanja strokovnega dela. Zanimivi so tudi rezultati ankete, ki so jo izvedli med učenci zadnjih letnikov na šoli. Ker je bila anonimna in ob koncu šolskega leta, so učenci »upalni« dokaj odkrito odgovorili na anketa vprašanja. Med drugim so za okrog 40 (od 104) pedagoških delavcev zapisali, da so po njihovem mnenju prizadevni, uspešni, dostopni, skratka dobri: preostalim pa niso dali zadovoljive ocene, ker da nimajo pravega odnosa do učencev in nezadovoljivo opravljajo svoje delo. Prav gotovo anketa ne more biti merilo, da je res tako, pove pa vendarle veliko. Učenci so sicer tudi menili, da je šola prevelika ozioroma preštevilčna in da so problemi tudi odsev nezadovoljstva med učitelji zaradi uradnega nagrajevanja njihovega dela.

Medtem je podal svojo oceno o razmerah na omenjenem srednješolskem centru tudi družbeni pravobranilec samoupravljanja, Franc Kolaric, ki med drugim opozarja, da pogoji za imenovanje ravnatelja niso ustrezno opredeljeni in da bi potem, ko ni bilo doseženo soglasje o enem izmed dveh kandidatov, morali izvesti postopek usklajevanja, kot tudi, da ima komisija za delovna razmerja prevelika pooblastila.

Kaj storiti? Člani predsedstva občinskega komiteja ZK so bili v razpravi dokaj ostrini odločni. Nekateri so celo predlagali, da je potrebno na Centru uvesti ukrep družbenega varstva in razpustiti njihovo osnovno organizacijo Zvezne komunistov. Ob koncu pa so sprejeli dva sklepa, in sicer predlagajo zborom občinske skupščine Murška Sobota, ki je tudi ustanovitelj šole, naj na 1. seji, ki bo predvidoma 22. tega meseca, proučijo razmere v tej ustanovi in sprejmejo ustrezne ukrepe ter da mora priti do skupnega sestanka predsedstva občinskega komiteja ZK in osnovne organizacije ZK na Centru, na katerem bo potrebno tudi poiskati vzroke in odgovorne za to, da ta organizacija nezadovoljivo uresničuje svoje naloge.

Kakor koli bo že odločeno, ukrepi vsem ne bodo po volji. Kocka pa enkrat vendarle n'ra pasti.

Jože Graj

MEZIKANJE LEŠČERBE ZEDINJENE SLOVENIJE

Pomurski vestnik, letnik 1958: »Tabori so razvneli slovensko narodno zavest! Taborsko gibanje je pomenjalo velik napredek v demokratizaciji. Vse se giblje od slavjanskega duha.«

Vestnik, letnik 1968: »Slovenici, zedinimo se! S skupnimi močmi za samoupravno družbo. Taborsko gibanje je v našem človeku ustvarilo trdno narodno zavest...«

Vestnik, letnik 1978: zgolj omemba 110. obletnice ljutomerskega tabora.

Izlučenih je samo nekaj naslovov iz predhodnikov našega časnika, sicer pa se zdi smotrno podati k izvornemu pomenu in razvoju besede tabor: kot je to storil Vasja Sterle ob 110. obletnici tabora v Ljutomeru.

Beseda tabor — ostrom, utrdba, vojaški oddelek, v slovenščini tudi zborovanje pod milim nebom — je znana vrsti jezikov. Poleg slovenščine jo poznajo še ruščina, poljščina, češčina, slovaščina, srbohrvaščina, bolgarščina, grščina, romunščina, albansščina, nemščina, angleščina, tadžikščina, arabščina, turščina, novi ujgurski jezik, madžarščina in naposled kurdiščina, v kateri je naš Miklošič skušal najti izvor te besede. Kot potujoča beseda je bila že mnogokrat predmet lingvističnih raziskovanj, kljub temu pa še danes ne vemo, iz katerega jezika je se razvila in kateri jezik jo je prvi prevzel ter posredoval drugim. Za zdaj imamo tri teorije:

1. Po Heyseju se je razvila beseda tabor iz biblijskega »Mons Tabora«. Ta misel se pojavlja tudi pri Čehu Karlu Titzu; po njem naj bi se češko občno ime tabor razvilo iz toponima Hradišče hory Tabor, kakor je svojo utrdbo imenoval leta 1420 husiti Jan Žižka. Iz češčine naj bi potem beseda prešla v druge jezike...

2. Druga teorija, ki sta jo razvila predvsem Melich in Nemeth, zagovarja mnenje, da je beseda turškega izvora. V osmanskem turškem in čagatajskem jeziku najdemo poleg besede tabur v istem pomenu tudi besedo tapkur. Nemeth je takrat razložil besedo tapkur kot sestavljenko tap (primeren) in kur (pas, ograja); kasneje naj bi se k izgubil in tako naj bi nastala beseda tabur, v madžarščini tabor...

3. Poslednja teorija, da bi naj Turki v času turško-madžarskih vojn prevzeli to besedo v pomenu krščanska utrdba, je prav gotovo revolucionarna, vendar govore v njen prid dokaj številni dokazi...

Slovenci poznamo tabor kot utrdbo proti Turkom iz druge polovice 15. stoletja. Mnogokje se je ta beseda udomačila tudi kot krajevno ime; tako navaja Krajevni leksikon Dravske banovine kar deset Taborov. Tabor kot politično zborovanje pod milim nebom pa je pri nas uvedel Levstik v prevodu Nauka za slovenske župane. Gotovo je uporabil to besedo pod vplivom češčine, saj so bili v letu 1868 do 1871 taki tabori na Češkem prav gosti. Prvi je bil maja 1868 na Ripu, kasneje pa jih je vlada prepovedala.

Ivan Kreft (Pomurski vestnik 29. maja 1958) v članku Slovenski tabori takole preudari: »Razlogov, da je bil prvi slovenski tabor v Ljutomeru, je prav gotovo več. Med njimi pa so bili odločujoči naslednji trije: uspeh proslava Cirila in Metoda 6. septembra 1863 v Ljutomeru, velik uspeh zadnje besede pri Mali Nedelji (nedaleč od Ljutomera) 15. septembra 1867 ter takratno službovanje dr. Zarnika v Ljutomeru. Pomembno pa je tudi dejstvo, da je imel takrat ljutomer tudi že svojo čitalnico, ki je dva meseca pred taborom, to je 7. junija 1868, priredila manjšo besedo, ki so se je med drugimi udeležili rodoljubi iz Središča, Ormoža in Velike Nedelje. Sploh je bilo politično in kulturno življenje v Ljutomeru v tistem času zelo razgibano. Malo je na primer znano, da so v Ljutomeru že 18. avgusta 1867 igrali Linhartovo Županovo Micko.«

Zmago Vrtnjak je ob 90. obletnici prvega slovenskega tabora prispeval krajši podlistek, objavili pa so tudi nekaj odlomkov iz sestavka, ki ga je napisal prof. Bogo Teply, tedanji ravnatelj Pokrajinskega muzeja v Mariboru — naslov: Taborsko gibanje je pomenjalo velik napredek v demokratizaciji — in je bil v celoti

priobčen v številki pomurske revije Svet ob Muri. Govornik na otvoritvi priložnostne razstave knjig in slik je bil prof. Janko Liška, na osrednji slovenosti pa je govoril Rudi Čačinovič. Naš tednik je še posebej podčrtal naslednje njegove misli: »Dolga je bila pot pomurskega ljudstva od ljutomerskega tabora do naslednjih skupnih političnih manifestacij Pomurcev, kot so izhajanje Ljudske pravice in ljutomerski dogodki 1. septembra 1935. Ko so si nekaj let pozneje nemške in madžarske imperialistične sile hotele ponovno razdeliti pomursko zemljo na razpostavljenih mejah nekdanjega dualizma, je pomursko ljudstvo že poznalo pot k dokončni rešitvi. To je bila pot, ki so jo določili septembrski dogodki v Ljutomeru do odpora v Logarovcih. Preizkušnja za ljudstvo na obeh bregovih Mure je bila težka. Vendar pa meja ob Muri ni bila več meja v zavesti pomurskih množic. Mura je prvič v zgodovini povezala ljudstvo obeh bregov za popolno in dosledno narodno in socialno osvobodjenje.«

Pred taborsko proslavo ob 100. obletnici je medijski delež Vestnika še opaznejši. V več sočnih člankih (Kje je bil prireditveni prostor? Tabor in Čehoslovaki, Manifestacija moči naprednih sil) je Peter Potočnik označil vlogo in pomen taborskega vrenja v tem delu Slovenije, zlasti pikanten pa je njegov prispevek »Take uradnike bi v Muro za-

gnali«. Naš časnik se je o stoletnici prvega slovenskega tabora obširneje razpisal tik pred proslavo — bila je 6. oktobra 1968 — in precej po njej. V celoti je povzel govor člana sveta federacije in predsedstva CK ZKJ Edvarda Kardelja, slavnostnega govornika, ki je med drugim dejal: »Tabori — zlasti ljutomerski — niso oznanjali gesla enotnosti za vsako ceno. Nasprotno, dobršen del taborskih množic, zlasti pa najnaprednejši del demokratične mladine je bil pripravljen tudi na razkol, ki naj bi osvobodil slovenski narod pogubnega vodilnega vpliva konzervativnih in cesarskih vstevih krogov v tedanjem slovenskem političnem vodstvu.«

Tudi iskrič Jan Baukart (Stari Lotmerk v stoletjih) in razmišljač Jož Makovec (Slovenci, zedinimo se) sta prispevala tehten delež k »propagiranju« taborske misli. Sleđnji je aktualen še za današnji čas: »Lotmerk so kraj že od nekdaj že nazivali okoličani in Lotmeržani, ki so se že leta 1883 sprli z besedo komasacija, kasneje pa prišli navzkriž z arondacijo. Ljutomer, skoraj obkrožen s Ščavnico, ki je tudi sto let čakala na regulacijo, kajti že na prvem slovenskem taboru 9. avgusta 1968 v Ljutomeru so zbrani zahtevali tudi ureditev voda.« V letniku Vestnika pred desetletjem je 110. obletnica ljutomerskega tabora zgolj omenjena.

Povzel: B. Ž.

Pomurska Ceoka — orožje zoper kolonialno podložništvo

inovacije

Naj na rob dveh premissljev (Poslovanje kot umetnost možnega) razvidneje poudarimo potrebo po večjem vplivu direktorjev pri imenovanju vodilnih skupin in vprašljivost upoštevanja t. i. moralno-politične primernosti (»barve mišljenja«, svetovnega nazora) — pod tem se v resnici skriva članstvo v ZK — pri izbiri za direktorski položaj. Morda bo kdo posumil, da cikamo na to, kako prevladuje v kadrovske politiki kot merilo lojalnost, obgljivost in pripadnost parti-

cev,« je uvodna misel. Sleđi členitev Ceoke v smislu vrednote in povezane bistvene smeri s šestimi »zapovedmi«:

- izdelava brez napak ob najvišji možni storilnosti,
- ponuditi kupcu tisto, kar želi in je sposoben plačati, čeprav tega niti ne potrebuje, ter pri tem doseči čim večji dobiček,
- dosegati čim višjo stopnjo donosnosti sredstev podjetja,
- dosegati čim višjo stopnjo razumevanja med sodelavci podjetja,

Zlasti v kovinskopredelovalni industriji Pomurja, ki je že leta in leta večidel »na tlebu«, naj bi začeli čim prej uveljavljati načela Ceoke. (Foto: N. Juhaov)

ji. Nedvomno bi prišli do zanimivega izida, če bi se spopadli »strokovnost« in »pripadnost« (partijnost); namreč s prevlado merila »strokovnost« — s čimer bi odklenalo negativni kadrovske selekciji — bi se dokopali do objemljivejših meril za izbiro poslovalnih delavcev in s tem do odprave uzakojenih občinskih kadrovske kuhinj ter samostojnosti podjetij pri kadrovanjih na ključne položaje. Sicer pa je vredno seči po nekaterih najnovejših študijah in raziskavah s tega področja, kakršni sta zlasti Industrializem (Optimalna poslovno uspešna organiziranost industrijskega podsistema) dr. Marka Kosa in Inovativno podjetje dr. Janeza Jerovška; prva je izšla pri Gospodarski založbi Gospodarskega Vestnika, druga pri založbi Delavska enotnost v Ljubljani.

Kakovost kot edina zapoved

Zanesljivo je poslovanje ne-olajljivo povezano s Ceoko, pod čemer se skriva oznaka za Celovito obvladovanje kakovosti, ki je že bilo tema obravnavane v tej rubriki. Takrat (Vestnik, šte. 2/88 od 21. januarja letos) smo se predvsem sklicevali na knjižno uspešnico Kako celovito obvladovati kakovost (Japonska pot) dr. Kaoruja Ishikawe, enega vodilnih strokovnjakov za obvladovanje kakovosti, ki je — prevedena iz angleščine — izšla lani pri Tehniški založbi Slovenije. Hkrati je bilo opozorjeno na predlog Jugoslovanske organizacije za standardizacijo in kakovost (JUSK), da bi leto 1988 razglasila leto KAKOVOSTI. Tokrat je pred nami gradivo Medobčinske gospodarske zbornice s podpisom svetovca dr. Štefana Špilaka, ki ponuja pomurskim gospodarskim ozdom več napotil s temeljnimi ciljem, izraženim v reku: Kakovost je edina zapoved!

Poudarek je na izzivu vsem ustvarjalnim ljudem, kolikor jih pač premore pokrajinsko gospodarstvo, in manj na opredelitvi delovanja, ki naj bi zajelo vse gospodarske enote in sisteme. »Kakovost poslovanja je v razvitih državah že nekaj desetletij glavno orožje v konkurenčnem boju podjetij za kupce, v zadnjih letih pa postaja sinonim za sloves firme, zato podjetja, ki celotno ne obvladujejo kakovosti poslovanja, v mednarodnem prometu nastopajo kot kolonialni podložniki podjetij, ki kakovost celotno obvladujejo. Za jugoslovanska, torej tudi za pomurska podjetja, je to pravilo, kajti le malo naših izdelkov se zunaj prodaja pod firmo njihovih izdeloval-

— zagotoviti čim višjo stopnjo priljubljenosti v socialnem okolju (javnosti) in

— nenehno izumljati in izboljševati materialne dobrine in storitve z namenom: biti v vrhu tehniških in tehnoloških novosti.

Gre skratka za tisto vrednoto firme, »ki usmerja njeno delovanje in obnašanje v inovativno, hitro in natančno zadovoljevanje potreb kupcev z brezhibnimi izdelki in storitvami ob sočasno visoki stopnji zadovoljevanja kulturnih in socialnih potreb okolja in sodelavcev ter optimalnem uresničevanju njihovih sposobnosti in zadovoljivem doseganju dobička.«

Naj ne bo zunanja pomoč kot poučevanje vsevedov!

Poglavito vprašanje je, koliko so pomurski ozdi sploh sposobni (voljni!) za take vrste filozofije, vizije, politiko in strategijo oz. za tak način upravljanja in vodenja. (Spet smo torej pri poslovanju kot umetnosti možnega!) Zbornično gradivo poudarja Ceokino načelo, po katerem je vodja le prvi med ekipami, nujnost po prožni organiziranosti poslovanja in dela, možnost uresničevanja vseh ustvarjalnih sposobnosti in lastnosti ter svoboda v zamislih in dejanjih delavcev. Govori o programskem pristopu in naštev sestavine programa: opis metod (najbolj znane so japonske in ameriške), rezultat kompleksne razčlebe poslovanja z gospodarskimi in socialnimi cilji podjetja, opredelitev bistvenih problemov, terminski plan z nosilci nalog in nadzornimi točkami ter plan usposabljanja vseh delavcev in partnerjev ozda. Sleđnje — vključno z motivacijo — je pri vsem tem nesporno izjemnega pomena.

Na Medobčinski gospodarski zbornici v Murški Soboti pripravljajo, naj gospodarske enote in sisteme pripravijo Ceokin program vsaj za enoletno obdobje. Odgovornost za njegovo uresničitev je naložena vodjem ozdom oz. vodjem organizacijskih enot. V oporo jim zani bitri gradivo Izhodišča za izdelavo programov kakovosti poslovanja, dela in izdelkov, ki je v začetku leta 1987 izdelala sekretarka sveta za kakovost pri Gospodarski zbornici Slovenije Zdenka Jurančič. Prav tako so jim na voljo storitve svetovalnih organizacij, ki obvladujejo metode za organiziranje, analiziranje, preuščitje in napredovanje poslovanja ter metode za usposabljanje za množično inventivno dejavnost. Spomnimo na mariborski Vekš, novogoriško Ageo, Zavod za organizacijo poslovanja, ITEO Ljubljana, zahodnonemško Refo in tako naprej.

Prav gotovo zbornične tabode — v zadnjem obdobju je teh/takih pobud vedno več — ne bi smeli jemati kot »poučevanje vsevedov od zunaj«. Prej gre za resen poskus, da se tudi pomurske firme skozi Ceoko še bolj osamosvojijo in pridejo do lastnega imena v mednarodnem trženju. V nasprotnem se bo kolonialno podložništvo nadaljevalo; z vsemi razsežnostmi in posledicami.

Branko Žunec

PREDSEDNIKI ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE MURSKA SOBOTA

SKLICUJEJO

26. SEJO ZBORA ZDRUŽENEGA DELA
26. SEJO ZBORA KRAJEVNIH SKUPNOSTI
26. SEJO DRUŽBENOPOLITIČNEGA ZBORA

Seje bodo v četrtek, dne 22. septembra 1988, ob 8. uri v veliki sejni dvorani Skupščine občine M. Sobota

Predsednik zbora združenega dela in predsednik zbora krajevnih skupnosti predlagata naslednji dnevni red:

1. izvolitev verifikacijske komisije,
2. poročilo verifikacijske komisije,
3. potrditev zapisa skupnega zasedanja zborov občinske skupščine, z dne 14. julija 1988,
4. poročilo o delu začasnega kolegijskega organa DO Platana v času od 1. 1. 1988 do 30. 8. 1988,
5. informacija o razmerah na Srednješolskem centru tehniško pedagoške usmeritve v M. Soboti,
6. periodični delovni načrt Zbora združenega dela, Zbora krajevnih skupnosti in Družbenopolitičnega zbora Skupščine občine M. Sobota za IV. trimesečje 1988,
7. osnutek odloka o začasnem združevanju sredstev za financiranje programa Samoupravne stanovanjske skupnosti občine M. Sobota (skrajšani postopek),
8. osnutek odloka o združevanju sredstev za financiranje skupnih potreb nekaterih SIS materialne proizvodnje (skrajšani postopek),
9. osnutek odloka o zaključnem računu davkov in prispevkov občanov občine M. Sobota za leto 1987 (skrajšani postopek),
10. osnutek odloka o spremembi odloka o posebnem občinskem davku od prometa proizvodov in od plačil za storitve v občini M. Sobota (skrajšani postopek),
11. osnutek odloka o spremembi odloka o zakloniščih in drugih zaščitnih objektih v občini M. Sobota,
12. sklep o valorizaciji stroškov za pripravo in opremo stavbnega zemljišča za usmerjeno stanovanjsko gradnjo (blokovno) in gradnjo objektov družbenega standarda na območjih, določenih z zacičalnimi načrti v mestu M. Sobota,
13. sklep o valorizaciji meril za določitev stroškov za pripravo in opremo stavbnih zemljišč za neusmerjeno gradnjo (plombe) v mestu M. Sobota,
14. delegatska vprašanja in odgovori na vprašanja,
15. predlogi, sklepi, mnenja in obvestila — soglasje k statutu Zavoda za ekonomiko in urbanizem p. o. M. Sobota in k statutu VGP Maribor TOZD Vodnogospodarstva Mura M. Sobota.

Delegati DRUŽBENOPOLITIČNEGA ZBORA bodo obravnavali 3., 4., 5., 6., 11. in 14. točko zgoraj navedenega dnevnega reda. Gradivo za obravnavo 3., 4., 6., 7., 8. in 11. točke dnevnega reda je posredovano vodjem delegacij, vodjem konferenc delegacij in delegatom Družbenopolitičnega zbora. Gradivo za obravnavo 5. točke bo posredovano naknadno. Vprašanja pod točkami 9, 10, 12, 13 in 15 bi morala Zbor združenega dela in Zbor krajevnih skupnosti obravnavati na seji dne 14. julija 1988. Ker zbora nista bila sklepna, so navedena vprašanja ponovno uvrščena na dnevni red. Gradivo za obravnavo navedenih vprašanj so prejeli vodje delegacij in vodje konferenc delegacij s sklicem seje za 14. julij 1988. Informacija k 14. točki bo podana na seji.

Z odpravo sedme sile na Kosovu

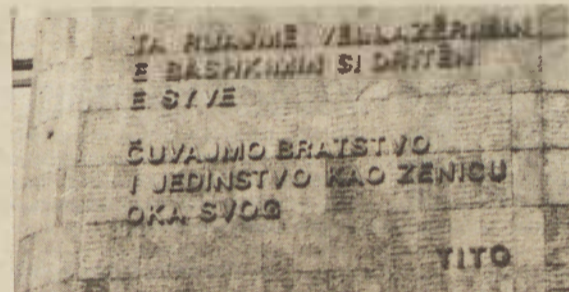
Pozdravljeni, bratje Slovenci!

Ob pogledu na Titov poziv — Čuvajmo bratstvo i jedinstvo kao zenicu oka svoga — izpisan v albansčini in srbohrvaščini na eni od mogočih zgradb v središču Prištine, se domislim izreka nekdanjega avstrijskega kanclerja Bruna Kreiskega — Povej mi, kako ravnaš z manjšinami, in povem ti, kakšen si — in takoj nato začne delovati miselni obratec z razumevanjem, kakršnega smo vajeni v pomurskih razmerah funkcionalne dvojezičnosti.

Naša mešana odprava (novinarji ljubljanskega Dnevnika, mariborskega Večera in lokalnih listov iz Slovenije, reškega Novega lista in zagrebškega Danasa, nekateri strokovnjaki in politiki) je krenila na dolgo pot s Kompasovim potovalnim avtobusom v terek popoldne in se vrnila v Ljubljano v nedeljo zjutraj. Prvi občutki: dokaj

nje demonstracij Srbov in Črnogorcev terja protestno zborovanje v Ljubljani. Na podobnem shodu v mestu Vučitrn nas dočakajo s klici: »Pozdravljeni, Slovenci! Vi ste naši bratje!«

Pristopanje k razvojnemu vprašanju — vemo, da SAP Kosovo sodi med najmanj razvita območja v državi — zgolj z vidika politike in nacionalnosti se kaže kot usodna zmota. Ne pozabimo, da je v tem delu Jugoslavije, po popisu prebivalstva iz leta 1981, okrog 1,6 milijona prebivalcev, od tega čez 77 odstotkov Albancev, približno 13 odstotkov Srbov, skoraj dva odstotka Črnogorcev, štiri odstotka Muslimanov, 2,2 odstotka Romov in zanemarljiv odstotek drugih. Kontrarevolucija, o kateri se javno govori na vseh ravneh in forumih, je sprožila množičen proces odsejavanja Srbov in Črnogorcev, a

Pomenljiva Titova parola sredi glavnega kosovskega mesta.

utrujen od stotine prevoženih kilometrov in še bolj omotičen od kosovskega vsakdana, ki je izjemno naelektrjen. Na območju SAP Kosovo, predvsem v večjih krajevnih in mestnih središčih, smo se mudili v času, ko se tod — pod taktirko posebnega odbora za pripravljane protestnih zborovanj in pohodov Srbov in Črnogorcev — vrstijo mitingi političarskih, nacionalističnih razsežnosti, ko so tu okrepile nredi zveznih enot milice in ko imajo tankovske in letalske enote obsežne vojaške vaje. Ves čas nas skrbno spremljajo delavci javne in državne varnosti, naj bo v civilu ali uniformi, medtem ko se albansko prebivalstvo tako rekoč povsod želi pogovarjati z nami.

Skupni imenovalec dozdašnjih spoznanj je razklanost na dva pola, na dve skrajnosti, na docela črno-bela načina prikazovanja in razumevanja drame, ki se že sedem let — po odkritem izbruhu kontrarevolucije leta 1981 — »igra« na Kosovu. Nezaslišana je radikalna polarizacija prebivalstva na dve strani: Srbe s Črnogorci na eni ter Albance na drugi strani. Gre tudi za popolno politizacijo vsega obstoječega v pokrajini, brez kakršne koli možnosti za dialog, kompromis, model rešitve. V roke nam pride petičija 88 podpisnikov iz Nove Gorice — očitno gre za upokojene častnike JLA iz drugih jugoslovanskih republik in pokrajini, priseljenih v Slovenijo —, ki od kosovskega odbora za pripravljaja-

tudi Albancev. Pokrajina nima jasne, prepričljive razvojne strategije, čeprav sicer na veliko ugibajo, kako bi se dalo več iztržiti od kmetijstva, drobnega gospodarstva, turizma in še katere gospodarske vaje. Priznati je treba, da je v zadnjih letih zraslo veliko novih zasebnih stanovanjskih objektov, veščidel na račun znanega števila zdomcev, in da je Kosovo deležno — preko posebnega zveznega sklada in združevanja sredstev ozdom — dokajšnje pomoči iz drugih jugoslovanskih republik in pokrajine Vojvodine; vendar, dokler ne bo razvidnih strokovnih razvojnih osnov, je vse zaman. Ni se mogoče kar naprej sklicevati na politične platforme in seje CK ZKJ in CK ZK Srbije.

Je pa še nekaj. V knjižni obliki je od leta 1986 na knjižnem trgu t. i. Kanon Leke Dukadina, zakonik občajne, tradicionalnega albanskega prava, po katerem se še vedno ravna večina prebivalstva albanske narodnosti, predvsem na podeželju. Tu je med drugim uzakojen povsem podrejen odnos ženske v družini, krvno maščevanje in podobno. Predstavljam si, kako je, če se na tak način — v ozračju vseh mogočih nacionalizmov, separatizmov in politikanstvom — srečata tradicionalna kultura, verovanje, dediščina dedov in pradedov nekega naroda ter sodobne, civilizacijske, državno-pravne norme s temu ustreznimi oblikami ravnanja in obnašanja. Zdi se, da se tudi na tej točki tačas lomi kosovski stvarnost in ni mi jasno, kakšen utegne biti razplet; ko to ni bilo jasno večini naše odprave sedme sile, ko smo se minulo nedeljo vrnila s Kosova.

Branko Žunec

Gospodarske razmere v državi se še naprej zastrujejo in čedalje bolj jih čutimo prav vsi. Majski ukrepi zvezne vlade so močno posegli tudi na področje osebne porabe, omejevanje osebnih dohodkov pa se kaže v različnih oblikah množičnega nezadovoljstva delavcev, saj mnogi ob nenehnem naraščanju življenjskih stroškov komaj shajajo iz meseca v mesec. Izračuni so pokazali, da je bilo po cenah iz aprila letos za minimalne življenjske stroške štiričlanske slovenske družine potrebnih nič manj kot 10.675.418 dinarjev, če pa upoštevamo zadnje podražitve oziroma le tiste, ki jih prikazuje statistika, se je ta znesek julija dvignil že na 14.874.418 dinarjev. Če računamo še naprej, bi morala tako štiričlanska družina za najnujnejše preživetje mesečno nameniti skoraj 1.240.000 dinarjev, dejstvo pa je, da je vedno manj družin, ki zmorejo zbrati toliko denarja. Nezadovoljstvo delavcev je zato upravičeno, to pa še toliko bolj, ker kljub vsem političnim stališčem in zahtevam po razbremenitvi gospodarstva proračunska (berič državna) poraba ostaja neokrnjena in se porajajo celo nove obremenitve. Okrnjeni so predvsem osebni dohodki, ki so se realno zmanjšali že za 20 odstotkov. Tudi zmanjšanje obveznosti do skupne porabe je zgolj navidezno, saj z uvedbo plačevanja najrazličnejših participacij spet trpi že tako osiromašen družinski proračun.

V Pomurju doslej večjih pretresov ob izplačilu osebnih dohodkov nismo imeli, čeprav je nezadovoljstvo v dobronem delu organizacij združenega dela. Povprečni osebni dohodek zaposlenih v Pomurju, ki so v prvem polletju znašali 424.598 dinarjev, zaostajajo za slovenskim povprečjem, vendar kljub temu še nekako shajamo. Ljudje se pač znajdejo na različne načine, iščejo dodatne vire dohodkov, in to je tudi eden razlogov, da ni večjih socialnih nemirov.

Da delavci sami razpolagajo z rezultati svojega dela, je parola, ki v praksi ne velja, še posebej pa to ne velja za osebne dohodke, saj njihovo izplačevanje ureja zakon o začasnem omejitvi razpolaganja z delom družbenih sredstev za bruto osebne dohodke. Ta posebej ureja izplačevanje osebnih dohodkov v tistih organizacijah združenega dela, ki poslujejo brez motenj, in posebej v tistih organizacijah, ki se srečujejo z motnjami v poslovanju oziroma poslujejo z izgubo. Za prve velja znano povečevanje v primerjavi z enakimi lanskimi obdobji, dopušča pa možnost, da se lahko odločijo za izplačevanje zajamčenih osebnih dohodkov, če so le-ti zanje ugodnejši, medtem ko organizacije združenega dela, ki so poslovale z izgubo, lahko izplačujejo le zajamčene osebne dohodke, vendar sta tudi pri teh dva načina določanja višine osebnih dohodkov.

In kakšne so razmere v pomurskem združenem delu? Od 144 organizacij združenega dela s področja gospodarstva, kolikor jih je v Pomurju (brez delovnih skupnosti), so za mesec julij zajamčene osebne dohodke izplačali v 24 organizacijah. Za zajamčene osebne dohodke, ker so le-ti ugodnejši, so se odločili v devetih organizacijah združenega dela (Ljutomerčan, tozđ Močna krmila, KZ Lendava, TZO Črenšovci, TZO Lendava, TZO Dobrovnik, TZO Hotiza, TZO Turnišče, in delovna skupnost Ina Nafta Lendava ter Viator, tozđ Promet in delavnice). Zajamčene osebne dohodke, zaradi izgube v polletju, imajo v šestih organizacijah združenega dela (Delovna skupnost Avtoradgone, Ljutomerčan, tozđ Prevoznitvo, Primat, tozđ Skladišna oprema, Gorenje IMO, Gorenje-Varstrov TVO in Platana). Uporabnikom družbenih sredstev, ki izkažejo izgubo pri poslovanju po periodičnem obračunu, v zaključnem računu za leto 1987 pa niso imeli izgube, in ki so v prvem polletju 1987 ustvarili manj kot 35 odstotkov celotnega prihodka in uporabnikom družbenih sredstev, katerih cene izdelkov in storitev so na kakšni izmed oblik neposredne kontrole, je prav tako dovoljeno le izplačevanje zajamčenih osebnih dohodkov, vendar so ti nekoliko ugodnejši. Na ta način so julijske osebne dohodke izplačali v devetih pomurskih organizacijah združenega dela (v Agromerkurjevih

tozđih Proizvodnja perutninskega mesa, Transport, Tovarna močnih krmil Lendava in TOK Perutninar, v Avtoradgoinih tozđih Proizvodnja in Transport, v Radenskim tozđu Mineralna voda, v Lesninem tozđu Mizarstvo Ljutomer in v Ljutomerčanovem tozđu Živinoreja in poljedelstvo).

V vseh drugih organizacijah združenega dela so osebne dohodke izplačevali tako, da so jih ustrezno povečevali v primerjavi z enakimi lanskimi obdobji, vendar se marsikje z višino le-teh še vedno ne morejo zadovoljiti. Po podatkih službe družbenega knjigovodstva v Murski Soboti je znašal v prvem polletju kar v 53 organizacijah združenega dela povprečni osebni dohodek manj kot 400 tisoč dinarjev, pa tudi z akumulativno sposobnostjo se marsikje ne morejo poonašati, saj je ta kar v 73 organizacijah združenega dela nižja kot v podskupinah dejavnosti, v katere spadajo. Znano pa je, da je oblikovanje osebnih dohodkov odvisno tudi od akumulativne sposobnosti. Najnižji povprečni osebni dohodek v prvem polletju so med pomurskimi organizacijami združenega dela prejemale zaposleni v Lini-nem tozđu Notranja oprema v Apačah, saj je znašal le 243.335 dinarjev, med lendavskimi organizacijami so bili najslabše plačani v tozđu Gradbenik, saj je njihov povprečni osebni dohodek znašal 323.598 dinarjev, v Ljutomerski občini so imeli najnižje osebne dohodke v tozđu Živinoreja in poljedelstvo (280.233 dinarjev), medtem ko so bili v soboški občini najslabše plačani v Urarstvu, kjer je povprečni osebni dohodek znašal le 271.300 dinarjev.

Zajamčeni osebni dohodek ni rešitev

Čeprav so polletni rezultati gospodarjenja organizacij združenega dela lendavske občine boljši, kot pa je povprečje za regijo oziroma republiko (na primer odstotek rasti industrijske proizvodnje), pa ti dosežki žal kaj prida ne vplivajo na občutnejšo rast osebnih dohodkov, kajti intervencijski zakoni o omejevanju osebne porabe so za »izjemno« delitev pustili malo maneverskega prostora. Posledica: medtem ko so pov-

DRAŽJE ŽIVLJENJE - TANJŠE KUVERTE

ALI OSEBNI DOHODKI LE ZA PREŽIVETJE?

prečni osebni dohodki v SRS za prvo polletje 479.971 dinarjev, so imeli v gospodarstvu občine Lendava v tem obdobju 418.360 dinarjev. V primerjavi z lanskim 6-mesečnim obdobjem so imeli najnižje odstotno povečanje v prejšnjih Varstrovjih tozđih Montaža-Purlen in Varis (sedaj IMO), in sicer za 110 odstotkov, v Primatu 125 in Delozi 137 odstotkov. To pa so odstotki, ki so zelo nizki v primerjavi z inflacijo, zato so osebni dohodki v teh in še nekaterih organizacijah zelo zaostajali. Pravzaprav so se plače realno znižale v celotnem gospodarstvu lendavske občine, saj so bili povprečni realni osebni dohodki za 10 odstotkov nižji. Resda inflaciji niso sledili tudi povprečni osebni dohodki v republiko, vendar so bili tam realno nižji za 9,2 odstotka. V večjem odstotku, kot pa je bila inflacija, so plače povečali v delovni skupnosti Kmetijske zadruge Lendava (210 odstotkov) in v Hranilno-kreditni službi pri KZ Lendava, kjer so osebni dohodki v prvem polletju v primerjavi z enakimi lanskimi obdobjem višji za 205 odstotkov. Predstavniki občinskega komiteja za družbeno planiranje skušajo dognati, na podlagi česa so lahko v teh dveh organizacijah za toliko povečali osebne dohodke.

Delavci v lendavski občini se sprašujejo, kakšno samoupravljanje se gremo, ko pa ne morejo odločiti niti o višini osebnih dohodkov oziroma se lahko z njimi »igravo« le do konca leta, kar pomeni, da so zdaj akontacije osebnih dohodkov

okviru sedanjih predpisov — namenijo več denarja za osebne porabe, in sicer na 1 odstotek nadpovprečno povečane akumulacije 0,5-odstotno povečanje denarja za osebne dohodke. To bodo ob prihodnjem izplačilu lahko, kot smo seznanjeni, uveljavili v dolgovaški Opekarni.

Tudi v Gornji Radgoni zajamčeni OD

Dolga leta so bili osebni dohodki v gornjeradgoni občini med najboljšimi v Pomurju, vendar se je položaj v zadnjih mesecih (in letu) močno spremenil. Značilnost izplačevanja osebnih dohodkov v prvem polletju leta 1988 je, da-le to ni odvisno od uspešnosti poslovanja ozdov, temveč od tega, po kakšni dinamiki je kdo lani izplačeval OD ter kolikšno višino mu dovoljuje interventni zakon.

Povprečje osebnih dohodkov v radgoni občini v gospodarstvu za prvo polletje je bilo 422 tisoč dinarjev, kar je za 16 odstotkov manj kot republiško. Še slabše je bilo v negospodarstvu. Tam je bil povprečni OD 476 tisoč dinarjev, vendar je to kar 20 odstotkov manj od republiškega. Najnižji povprečni OD v občini je v Lini Apače, najvišji pa v Intesu, vendar so sem pršete tudi nočne ure in delo ob praznikih.

likvidnostjo in ni tako radodarna s posojili.«

Če bi odmislili nenehno zviševanje cen in rast življenjskih stroškov, bi lahko bili z dvigovanjem osebnih dohodkov v radgoni občini zadovoljni.

Po predlogu izvršnega sveta so namreč vse DO (ali večina) postopoma dvigovali OD. Tudi po devetmesečju bo lahko večina povečala OD. Najtežje je v Radenski, ki je namerno prekorčila dogovorjeno zvišanje

brazevanju, vzgoji in nekaterih drugih negospodarskih dejavnostih, nekateri, predvsem tisti, ki se obračunavajo na regijski ali republiški ravni, pa niso zajeti. Tako znaša povprečni osebni dohodek po obrazcu RAD I v negospodarstvu občine Ljutomer 465.642 dinarjev, kar je za 139 odstotkov več, kot v enakem lanskem obdobju (takrat je bil povprečni OD 194.892 dinarjev).

Najvišji povprečni osebni dohodek so v prvih šestih me-

plač v poletnih mesecih, hkrati pa seveda dosegla nadpovprečno produktivnost. Jože Farič je še dejal: »Če se življenjski stroški ne bi tako silovito povečevali, bi bile težave manjše.

Tako pa smo v položaju, ko inženirji in vodilni delavci razmišljajo o tem, kako bodo s plačo preživeli do konca meseca, namesto da bi se posvetili svojemu delu. Pojavlja se pasivizacija in nemotiviranost, brez potrebne zainteresiranosti pa se ne bomo izvlekli.«

lahko višje ali nižje, do konca leta pa se morajo izravnati, torej povečanje ne sme biti višje kot 119 odstotkov. V nekaterih organizacijah so izrabili zakonsko možnost in si izplačevali, oziroma si še izplačujejo, tako imenovane zajamčene osebne dohodke, ki si jih izračunajo tako, da izračunajo 80 odstotkov osebne dohodka za preteklo trimesečje in mu dodajo odstotke rasti življenjskih stroškov. V Primatu so tudi sprejeli sklep, da nihče ne sme imeti nižjega osebne dohodka, kot je minimalni zajamčeni. Tudi v Indipu prejema okrog 20 delavcev takšen osebni dohodek, ki znaša v SR Sloveniji 220.000 dinarjev. Če se predpisi o omejevanju osebne porabe ne bodo spremenili, bo pa sprejeta pobuda sindikatov, naj minimalni zajamčeni osebni dohodek znaša 450.000 dinarjev, potem bo v občini Lendava več kot polovica delavcev prejela tak — zajamčeni — osebni dohodek, ker bo precej višji, kot pa bi bil sicer v okviru omejitvenih predpisov. Dejstvo je namreč tudi, da je le malo organizacij združenega dela, kjer dosegajo nadpovprečno akumulativnost, na podlagi katere lahko — v

Predsednik komiteja za družbeno planiranje in družbenoekonomske razvoj pri izvršnem svetu SO Gornja Radgona Jože Farič je o izplačevanju najnižjih OD v občini dejal: »Lahko rečem, da so osebni dohodki nizki, nizki v primerjavi z vložnim delom, predvsem pa so prenizki, če je treba za ta mali denar preživeti od prvega do zadnjega v mesecu. Zajamčene osebne dohodke (mislim po interventnem zakonu) so imele tri organizacije združenega dela v občini. To niti ni tako kritično. Drugo so minimalni osebni dohodki, ki znašajo le 220 tisoč dinarjev in so že dolgo na tej ravni, čeprav smo že poskušali vplivati preko sindikata.

Osebne dohodke na spodnji meji dobiva okrog 150 delavcev v Avtoradgoni in Lini Apače. Pri zadnjem izplačilu avgustovske plače v septembru jih ni bilo več toliko. Zaenkrat še nimamo večjih problemov z izplačevanjem, predvsem zaradi dobre likvidnosti Ljubljanske banke — Pomurske banke v Murski Soboti. Slabše je v Lini, ki je vezana na Kreditno banko v Mariboru, ki pa ima težave z

Za petino pod republiškim povprečjem

Pri osebnih dohodkih v občini Ljutomer ponovno zaostajajo za republiškim in seveda tudi pomurskim povprečjem. Poglejmo najprej številke: povprečni osebni dohodek v občini Ljutomer je ob polletju znašal 410.050 dinarjev, v SR Sloveniji pa 512.830. Zavedati se moramo, da ta dva podatka sicer nista primerljiva, že zaradi sestave gospodarstva in nekaterih drugih dejavnikov. V občini Ljutomer je znašal povprečni osebni dohodek v gospodarstvu 391.084 dinarjev, kar je za 137 odstotkov več kot v enakem lanskem obdobju, ko je OD znašal 164.813 dinarjev. Kot smo že rekli, je to 21 odstotkov za republiškim povprečjem. V negospodarstvu je zaostajanje manjše, le 15 odstotkov, vendar pa podatki tudi niso primerljivi, saj so v izračunu povprečja negospodarstva zajeti le osebni dohodki v izo-

Pri prebiranju naše teme boste za občino Ljutomer zasledili dva različna podatka, ko gre za najnižji izplačani povprečni osebni dohodek v občini. Ta podatek smo dobili iz dveh različnih analiz: tiste iz SDK in občinske. Dejansko oba podatka držita — po SDK je najnižji izplačani povprečni OD pri Ljutomerčanovem tozđu Živinoreja in poljedelstvo, po občinski analizi pa pri DO Komgrad. Gre za to, da se pri Ljutomerčanovem tozđu v prvem polletju izplačali previsok osebni dohodek za 43 milijonov dinarjev in ta denar sedaj vračajo, ni pa zajet v bilanci, zato prihaja do te razlike. Preveč izplačane osebne dohodke bodo delavci Ljutomerčanovega tozđu vrnil do konca septembra.

in nekateri kmetijski tozdi, čeprav so v kmetijskih organizacijah dosegli najvišjo rast osebnih dohodkov v primerjavi z enakimi lanskimi obdobjem — 142 odstotkov. Tudi v obrti je ta rast visoka — še višja kot v kmetijstvu — 148 odstotkov. V gozdarstvu, gradbeništvu in trgovini pa so osebni dohodki porasli najmanj — 134 odstotkov.

Kot smo že rekli, v občini Ljutomer ni delovne organizacije, ki bi imela zajamčene minimalne osebne dohodke, tudi takšnih ozdov ni, kjer bi morali izplačevati razliko do tega zajamčenega osebne dohodka, kljub temu pa ostaja dejstvo, da so plače v ljutomerskem združenem delu zelo nizke, kar pa je samo odsev nizke gospodarske rasti v občini.

Pripravili:
Ludvik Kovač
Štefan Sobočan
Bernarda Peček
Dušan Loparnik
Fotografije:
Nataša Juhnov

PONEKOD ŠE VEDNO POD 400 TISOČ DINARJEV

Ker je oblikovanje osebnih dohodkov odvisno od izplačil v posameznih lanskimi obdobjih, so zdaj spet na boljšem tisti, ki so lani smelo povečevali osebne dohodke, takšna politika pa gotovo ne spodbuja delavcev k boljšemu delu. Če so morali v prvem polletju v marsikateri organizaciji združenega dela osebne dohodke zniževati (predvsem tam, kjer so jih povečali v lanskem drugem polletju), so po polletju podatki že nekoliko ugodnejši. Tako se v soboški občini povprečni osebni dohodek za julij v večini organizacij združenega dela gibljejo že nad 550 tisoč dinarjev, je pa še vedno nekaj organizacij, kjer ne dosegajo v povprečju 400 tisoč dinarjev. Manj kot 400 tisoč dinarjev povprečnega osebne dohodka so za julij dobili

zaposleni v Platani (323.204 dinarjev), v cankovskem Temelju (349.474 dinarjev) in v Graditetju v Beltincih (384.171 dinarjev). Je pa ob teh še 14 organizacij združenega dela, kjer je povprečni julijski osebni dohodek znašal manj kot 500 tisoč dinarjev.

Še manj ugodni so podatki za prvo polletje, ko so bili v soboški občini povprečni osebni dohodki sicer za 143 odstotkov višji kot v enakem lanskem obdobju, v povprečju pa so znašali 436.991 dinarjev. Poudariti pa velja, da tako rekoč v nobeni organizaciji združenega dela niso imeli posebnih težav zaradi izplačila, saj blokiranih žiroračunov ni bilo, likvidnostne težave posameznih organizacij pa je dokaj uspešno reševala Pomurska banka.

Pomurski politiki za isto mizo

V PRIČAKOVANJU POVIŠANE TEMPERATURE

Soparni pasji dnevi so za nami in težko smo učakali septembrsko ohlادتe. Telesno smo vsaj malo »prišli k sebi« in si odpočili od povišane temperature. Toda slednja nas — žal — čaka tudi jeseni. Ne dobesedno in v meteorološkem smislu, pač pa gre zavoļoj trdih in neziprosnih (če spet ne bo odstopanj!) interventivnih ukrepov pričakovati realno še tanjše denarnice posameznikov in zato še več razburjenj. Kje in kako se v teh razmerah pričakovane vroče politične jeseni najde in znajde pomurska politika? Treba je priznati, da dandanes biti politik ne pomeni nič atraktivnega. Ni lagodnega politiziranja, kajti ljudje so siti obljub na eni in sive stvarnosti na drugi strani. Da bi na postavljeno dilemo kar najbolj celostno odgovorili, smo v uredništvu pripravili okroglo mizo. Vabilu k razpravi so se odzvali: **Bela Banfi**, sekretar pomurskih komunistov, **Janez Štol**, predsednik soboškega izvršnega sveta, **Koloman Cigüt**, predsednik pomurske gospodarske zbornice, **Geza Farkaš**, predsednik soboške frontne organizacije, **Janez Kovač**, predsednik soboških sindikatov, **Aleksander Varga**, sekretar lendavskih komunistov, **Andrej Gerencer**, predsednik skupščine občine Murska Sobota, **Milan Nekrep**, predsednik pomurske SZDL, **Anton Kosi**, sekretar ljutomerskih komunistov, **Feliks Petek**, predsednik radgonske frontne organizacije in **Branko Pajžlar**, predsednik soboške mladine. Gradivo, ki se ga je v petih urah pogovora nabralo toliko, da je bila selekcija nujna, sta pripravila za objavo **Irma Benko** in **Bojan Peček**.

Banfi: Prepričani smo, da je ekonomska in politična kriza tudi v Pomurju na vrhuncu. Dodatna obremenitev je dogajanje na Kosovu in navsezadnje v Sloveniji ob sodnem procesu. Dopusti so bili predlogi in v ZK smo izgubili pobudo. Jesenske težave pa se pojavijo v toliko težji obliki, kolikor bolj jih na dopustu pozabiš — tu je šola, skrb za kurjavo, ozimnico, tu je dnevno zviševanje cen. Vse to so vzroki, da med ljudmi ni zaznati le apatije, pač pa veliko strahu, kako bomo vse to premagali. Politično delo je danes težko, ker ljudje niso več pripravljeni poslušati in se pogovarjati — žal prevečkrat o stvareh, ki jih le ponavljamo, pa ni nobenih rezultatov. Sprašujem se, če lahko v Pomurju za naše ljudi naredimo več: za primer, da bodo jedli cenejši kruh, pili cenejšo mleko ali radensko in podobno.

Varga: Ljudje vendarle verjamejo, da se nekaj da narediti. Sicer ne vem, zakaj bi na primer delavci v Gorenje Varstrovju šli na referendum o tem, da organizirajo dve enoviti delovni organizaciji. Čeprav je poletje pokazalo, da imajo zdaj oboji izgubo. Drugi zgleđ je Primat — delavci verjamejo, da so določene rešitve možne na lokalni ravni.

Farkaš: Če zaidemo v apatičnost, češ da se tako ali tako ne da nič narediti, bo to navsezadnje še res. Tudi na lokalni ravni se da doseči marsikaj, in to kažejo relativno dobri rezultati gospodarjenja. Teh seveda ne moremo pripisati sebi (politiki — op. p.), ampak je to zasluga dobrih delovnih organizacij. Na regionalni ravni moramo biti dobro organizirani, da bi v republiki slišali naš glas. Žal pa se za

reševati v spremembami vrste zakonov. Za nas pa je to že leta najhujši regijski problem, pa zaradi tega doslej ni bilo posebnih dejavnosti.

Kosi: Ko smo v Ljutomeru reševali Tehnostroj in imeli pred vrati likvidacijo, smo trkali na republiška vrata, a naleteli na gluha ušesa. Ko pa je to postal republiški problem, se zakonski predpisi takoj menjajo. Torej se vidi, da smo res malo na obrobju.

Srčika problemov, ki vse skupaj čakajo jeseni, nedvomno izvira iz gospodarskih težav. Kakšno moč imajo politiki, da jih pomagajo

Vsakovrstna politizacija je dandanes izrazito neprijetna. Ljudje so nezaupljivi, tudi do skupščinskega sistema. Andrej Gerencer: »Delegati nam bežijo s skupščine. Nekaj takega se nam je zgodilo na zadnji seji in postali smo neklepčni — tako nismo mogli sprejeti nekaterih pomembnih odločkov. Delegati se nasploh vse bolj poredko udeležujejo sej skupščine. Zato smo se že znebili, da homo pri našem delu manj komplicirali in poenostavili dnevne ređe, da nam ljudje ne bi več očitali, da zgolj hodijo na seje in ničesar ne spreminjajo. Spoznati morajo, da je to konkretno in uspešno delo.«

reševati, predvsem kar zadeva uresničevanje preustroja gospodarstva?

Cigüt: Analizirali smo posamezne gospodarske programe, da bi spoznali, kakšne so možnosti za realizacijo. Srednjeročni program do leta 1990 je bil skromno zastavljen, pa še tega nismo uresničili. Z izvršnimi sveti smo se dobili že dvakrat, da bi načrtno zastavili preustroj. Povezujemo se z ekonomskimi stro-

grama uporabiti elemente, ki bi lahko bili seme za novo bilko. Na ta način bi počasi začeli zaposlovati tehnološke presežke in druge, ki čakajo pred vrati tovarn. Tretja oblika pa je pridobivanje programov iz drugih okolij, čeprav to ni več čisto pravi preustroj. Doslej je prvi način nekako uspeval, druga dva pa sploh ne.

Kovač: Subjekt preustroja v dobrem in slabem je delavec in na to prevečkrat pozabljamo. Sindikat podpira preustroj pod določenimi pogoji. Če je posledica administrativni ali tehnološki presežek delovne sile, ji je treba zagotoviti socialno varnost. Danes se bojijo prikazovati te presežke ker se vodstveni delavci bojijo kritik, da niso pravočasno poskrbeli zanje.

Štol: Ne strinjam se, da se bojimo priznati presežke. Prej bi re-

rod bi nekoliko laže živel. Toda še vedno je veliko zakonskih zavor, tako carinskih kot davčnih. Zakaj zdomec, ki želi imeti obrt, ne bi smel pripeljati v to državo vsega, kar za delo potrebuje? Če so bloкаде padle, je očitno, da se ne znamo prav organizirati ...

Farkaš: Idejne blokade so padle samo na čekaju in na višjih ravneh. Žal pa to nismo sposobni prenesti v birokratski aparat, ki predpisuje življenje, ker smo mu to pustili.

Štol: Ko se pojavi kakšna dejavnost na najvišji ravni, je potrebno preveč časa za uresničevanje. Potem ta velika zagnanost zvođeni in dejansko ostane vse isto. Drobno gospodarstvo je področje, ki lahko blaži razmere. Sestanki z zdomci, ki jih imamo, so preslaba oblika in imam nekatere nove ideje, ki pa jih moramo še premeteti.

Milan Nekrep, Geza Farkaš, Feliks Petek

kel, da je to za vse nov zasuk, saj o tem pred letom nismo govorili. Zdaj je to nenadoma konfrontacija s prejšnjo tezo o nedotakljivosti delovnega mesta.

Varga: Bistveno vprašanje preustroja je, kako prosta sredstva akumulacije v družbi mobilizirati in jih usmerjati v novo dejavnost. Če vprašanja ne bomo rešili, tudi socialni programi ne bodo imeli nobenih učinkov.

Nekrep: Preustroj je zame sprememba zavesti v ozdih. Kajti brez večjega števila visokošolskih kadrov si ne morem zamisliti premikov na bolje — vemo pa, kako malo razvojnih timov imamo, in da kadrovske štipendije upadajo.

Petek: Preustroj in tehnološka prenova sta indikatorja naše odločnosti uresničevati gospodarske cilje. Če bi analizirali premike od leta 1981 v Gornji Radgoni, bi videli, da smo storili malo, vključno z gospodarsko zbornico in drugimi dejavniki, na primer bankami. Podobno velja za

Delavčeva denarnica je realno iz dneva v dan tanjša. Kaj se da narediti pri plačah, ki so lahko tudi vzvod za nemire?

Kovač: Največje breme stabilizacije tudi po interventivnih ukrepih nosi delavec, ki je iz dneva v dan manj zadovoljen. Vprašanje je, kako dolgo bo vse skupaj še prenašal. Zahteve po zvišanju plač so vse glasnejše in mnogokrat upravičene. Zato, ker zakonodaja postavlja v isti položaj delavce, ki nadpovprečno pove-

Janez Kovač, Janez Štol, Branko Pajžlar, Andrej Gerencer

čujejo dohodek s tistimi, ki stagnirajo. Ni osnovne motivacije. Pomurski osebni dohodek v gospodarstvu je še vedno 11,5% nižji od republiškega. V zadnjih dveh mesecih smo imeli v regiji kar 39 tisođov, ki izplačujejo osebne dohodke na osnovi najnižjih, to je 220 tisođakov. Problem Platane je med drugim tudi v tem, da četrtina delavcev dobiva pod 25 tisođ. Najnižji osebni dohodek, ki ga zahteva sindikat, je 453 tisođakov in zajamčeni 280 tisođakov. Koliko bo posluša za te zahteve, je odvisno od drugih depežev, gotovo pa se s plačo 22 milijonov ne da živeti.

Štol: Že, toda gre za to, da s tem začnemo dregati v osnovo gospodarske reforme, ker poraba mora ostati omejena, da bomo potem proizvajalca lahko prek trga prisilili k spuščanju cen. Sistema sicer ne zagovarjam, ker zadržujemo le osebno porabo, toda resnici na ljubo smo vedeli, da bo tako.

Kovač: Sindikat je tudi pobudnik za dvakratno izplačevanje osebnih dohodkov mesečno. Delavec pa mora vztrajati pri opredelitvi, da si zagotavlja socialno varnost na osnovi rezultatov dela.

Štol: Kjer je akontacija na osnovi celoletnega izračuna in pro-

ste mase zadnjega četrtletja, ni problemov. Težave pa bodo tam, kjer se bodo »igrali« na to temo — vse skupaj bo namreč prišlo na dan najkasneje decembra, odvisno od dimenzije »igre«.

Naslednje vprašanje si gotovo sam pri sebi zastavlja tudi vsak politik: kaj narediti jeseni, če bodo stavke, nemiri?

Farkaš: Prva rešitev je v kolektivih. Narobe bi bilo, če bi kar koli obljubljali od zunaj, ker smo bili Slovenci najglasnejši v zahtevah po reformi. Morda takrat ni nismo prav vedeli, kaj nas čaka. Politiki bomo skrbeli za socialno varnost najbolj kritičnih. Največ nalog je torej znotraj delovnih organizacij in razna prihajanja pred republiške ali zvezno skupščino ne bodo več tako aktualna.

Kosi: Kot politik nimam pri stavki kaj ponuditi, ker podrobno ne poznam razmer. Delavcem bom obljubil to, kar jim bodo obljubili poslovodni delavci, in če bodo imeli kaj obljubiti, jih bom vprašal, zakaj delavcem tega niso dali že prej. Konkretno: odgovorno izjavljam, da v Ljutomerski Vitrini jutri in pojutrišnjem ne bo stavke. Zato, ker so se delavci na referendumu stoodstotno odločili, da želijo biti samostojna firma. Mislim, da so prej dobro preštudirali svojo usodo.

Nekrep: Z ljudmi se je treba pogovarjati. Politiki preveč sedimo v pisarnah. Zdaj bomo šli v delovne organizacije, v krajevne skupnosti. Ljudem bomo povedali, kaj v tem trenutku lahko napravimo in kaj morajo napraviti sami.

Cigüt: Odveč se bo pogovarjati brez konkretnih rešitev. V pričakovanju vroče politične jeseni pogovor sicer res dosti pomeni, a moramo biti bolj izvajalski. Nekaj let je bilo pri nas nepopularno delati, razmišljati, prevzemati odgovornost. Povsod so mislili le, kako bodo na najlažji način prišli »skoza«. Prej ali slej bo vrglo na površje tiste, ki so večraj mirno gledali, kako proizvodnja

300 papirjih in nobenega rezultata.

Če že gre za omizje politikov, je prav končati z bolj »političnim« vprašanjem, ki pa mu ne gre zanikati aktualnosti: kako izkoristiti nedvomno veliko ustvarjalnega potenciala pretežno mladih ljudi, ki se v okviru novih gibanj zavzemajo za nove ideje?

Farkaš: Alternativo potrebujemo in neumestno je, da se je bojimo. Slednje je značilno le za okolja, ki niso sposobna argumentiranih pogovorov. Ko gre za kmečko zvezo, mislim, da je nastala zaradi kopice neresenih problemov v kmetijski politiki in relativno slabega delovanja združništva. Postane lahko dejaven del Socialistične zveze — če pa bo iz nje postala le organizacija za množične shode, po-

V najnovšem času problemov v pomurskem gospodarstvu ne manjka. Janez Štol na primer odgovarja na vprašanje, kaj bo s Platano: »Če ne dobimo ustreznega vladstva, izhoda ne vidim. Strinjam se, da vse skupaj že predolgo traja. Nesmiselno je nadaljševati agonijo v nedogled. Čeprav upam, da se bodo rešitve našle. Upam, ne trdim.« Značilna je izjava Feliksa Petka na vprašanje o najnovšem deviznem šoku v Radenski: »Žal se bistvene informacije v občini prepočasno pretakajo. Ni me sram povedati, da politika premalo ve o pojavih v občini. To se prikriva na relaciji izvršni svet—poslovodne strukture. Le kadar postane »vroče«, smo poklicani na pomoč.«

tem je vprašanje, če bo kmečka zveza še lahko obstajala.

Kosi: Mnogi kažejo na Ljutomer kot nekaj posebnega. Mi pa dobro vemo, da korenine gibanja niso v Ljutomeru, ampak v univerzitetnih središčih. Mogoče potencial res premalo izkoristimo, vendar bi se za kaj takega morali najti za isto mizo in se pogovoriti. Žal to v Ljutomerskem primeru ni enostavno: če mladina ne sprejema dialoga z drugimi političnimi organizacijami v občini, potem ne moremo najti stičnih točk. O kmečki zvezi: dokler se kmetje interesno združujejo za reševanje svojih problemov, je to pozitivno gibanje. Drugo pa je, če kdo s temi kmeti manjvotoma. To se morda malo dogaja v Ljutomeru. Moji pa me, da mnogi z republiškega vrha s prstom kažejo na Ljuto-

Bela Banfi, Aleksander Varga, Koloman Cigüt, Anton Kosi

vso Jugoslavijo značilni lokalizem čuti tudi pri nas in se težko uskladimo že na regijski ravni.

Gerencer: Veliko se govori, da se v republiški skupščini premalo sliši glas Pomurja. S tem se ne strinjam, ker smo zadnje leto Pomurci skupaj rešili nekaj vprašanj — tu mislim na spremembo zakona o skladnejšem regionalnem razvoju, kmetijsko politiko, ceste. Kot delegati moramo biti dovolj diplomatski in vodeti, kdaj je tam treba nastopiti ostro in kdaj govoriti zadržano.

Petek: Čisto ne bi smeli biti zadovoljni, ker se stvari prepočasno rešujejo. Pri regresiranju proizvodnje hrane smo dosegli premo, podobno je s ptt omrežjem, katerega razvoj smo želeli pospešiti s slovensko solidarnostjo. Toda celo leto je trajalo, da smo sploh dobili odgovor s skupnosti za ptt Slovenije. Zadevo so površinsko in enostransko zavrnili. V slovenskem prostoru, ki je majhen, se lahko bolj poenotimo in si medsebojno pomagamo.

Štol: Tipičen primer, kako pozno postanejo lokalni problemi tudi republiški, je brezposelnost. Ker je to posledica gospodarske krize, smo to takoj začeli

kovnjaki, da bi trasirali pot. Rezultatov se nadajam v 10 letih.

Štol: Gospodarstvo se obnaša po svoji logiki brez korelacije s tistim, kar si zgolj želimo. Čudno je, da so rezultati gospodarjenja v trenutku, ko jih primerjamo z drugimi, dobri, kakšnega pospešenega razvoja pa le ni. Preustroj je možen na tri načine: da gremo na višjo tehnološko raven, s čimer se pojavijo tehnološki presežki delovne sile. Drugi način je, da skušamo iz sedanjega pro-

Razpravljali so spregovorili tudi o kmetijskih problemih. Spoznaujo, da je pomurskemu kmetu potrebno pomagati tudi s političnimi odločitvami, so dodali vrsto konkretnih mnenj. Prizadevanja pomurskih politikov bodo predvsem v dokazovanju tistim, ki odločajo o cenah kmetijskih produktov, da kmetijstvo ne more biti blažilnik slabosti v državi. Doslej je namreč žal zmagovalo tovrstno prepričanje, ki pa mu gre narediti konec. Seveda ne bodo zahtevali uveljavljanja popolnih tržnih zakonitosti, ker tega ni nikjer na svetu, kar pa že zdaleč ne pomeni, da mora biti kmetijska politika taka, da kmet s svojo proizvodnjo ne more živeti.

občinske vlade, saj so se preveč nanašali na delo odgovornih v kolektivih. Ni bilo kontrole nad izvajanjem in danes nas to tepe. Ugotavljanje nam ne pomaga, potreben je resničen zasuk.

Ena od deklarativno največjih možnosti je drobno gospodarstvo. Zakaj se v Pomurju ne razvija hitreje glede na zdonski potencial?

Štol: Tu smo letos naleteli na skoraj nepremostljive ovire, saj ni bilo dovolj zanimanja zasebnikov za financiranje projekta v zvezi z obrtno cono. Zdomce sicer res imamo. A res je tudi, da se jih določen del ta trenutek ne misli vrniti ali pa ne začeti z novo proizvodnjo. Najti bo treba model zapiranja finančne konstrukcije, da bi ustvarili možnost, da bi zasebniki lahko začeli delati in družbi vračati vloženo.

Banfi: Jutri bo še več brezposelnih, v družini bo namesto treh delal le eden. Zato vidim v drobnem gospodarstvu dodatno možnost Pomurja. Idejne blokade so k sreči padle in ne bojimo se več bogatih obrtnikov. A žal jih nimamo. Poenostavljeno: če bi jih imeli, bi bilo zaposlenih več ljudi, bil bi boljši dohodek, več konkurence, cenejša storitve, na-

Bela Banfi o povenitvi zdravstva in šolstva: »V zahodnem svetu je normalna rizična skupnost 2 milijona ljudi. Zakaj potem v Pomurju štiri zdravstvene skupnosti? Ali ni realno, da naredimo eno in odpadle bodo živijo. Ali za primer šolstvo: bo na vsaki mali šoli potreben ravnatelj in še pomočnik? Ali pa bo za to lahko odgovorne učitelj, ki bo nekako vodil ta proces in bo vezan na večjo šolo, kjer bo ravnatelj. Mi pa imamo vmes še oviz, drugo, tretje. Sam se sprašujem, koliko lahko na to vplivamo. Zahteve po racionalizaciji pa so pred politikom postavljene.«

V oktobru višje kmečke pokojnine?

Po zakonu o starostnem zavarovanju kmetov je v Sloveniji zavarovanih blizu 32 tisoč kmetov, kar je 3,7 odstotka manj kot lani. Ti kmečki upokojenci prejemajo od letošnjega marca 85.062 dinarjev pokojnine, kar zdaleč več ne zadošča za normalno preživetje, zato je že dalj časa prisotna zahteva, da je potrebno tudi te pokojnine med letom usklajevati. V družbenem dogovoru o usklajevanju pokojnin, ki je bil sprejet že v letu 1985, je zapisano, da se te pokojnine usklajujejo le enkrat, vendar v sedanjih razmerah, ko nas pesti visoka inflacija, takšno določilo več ni sprejemljivo. Prav iz teh razlogov je odbor za družbenopolitični sistem pri slovenski skupščini junija letos sprejel stališče, da je potrebno kmečke pokojnine med letom vsaj dvakrat uskladiti. Ovir za to ne bi smelo biti, saj so baje tudi potrebna sredstva za to, vendar je treba spremeniti družbeni dogovor. Za pokojnine, ki jih zdaj prejemajo kmetje po zakonu o starostnem zavarovanju kmetov, gre namreč le dva odstotka vseh sredstev za pokojnine, to pa za skupnost ne bi smelo predstavljati posebne bremena.

Odbor za plan in finance pri Skupnosti pokojniškega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji je že pripravil predlog za spremembo družbenega dogovora o usklajevanju pokojnin, ki določa, da naj bi se tudi kmečke pokojnine, uveljavljene po zakonu o starostnem zavarovanju kmetov, usklajevale med letom, in sicer v juniju in oktobru, vsakokrat pa z veljavnostjo naprej od meseca, v katerem je opravljena usklajitev.

In kaj lahko po vsem tem pričakuje kmečki upokojenci. Predlog odbora mora sprejeti še skupščina skupnosti, ki bo predvidoma v oktobru in takrat naj bi se, če ne bo prišlo do kakšnih zapletov, pokojnine tudi povečale. Do zapletov pa bi lahko prišlo le zaradi omejevanja skupne in splošne porabe, vendar upajmo, da bo zmagal zdrav razum in ne bomo varčevali tam, kjer je najmanj potrebno. Vse ostale pokojnine se namreč usklajujejo med letom, od marca, ko se je starostna pokojnina zadnjih povečala (od 70 tisoč na 85.062 dinarjev), pa do junija pa so se te povečale za 71,9 odstotka. Če bi do usklajitve kmečke pokojnine prišlo že junija, bi morala ta zdaj znašati nekaj več kot 146 tisoč dinarjev, če ne bi bilo več nenobnega zvišanja ostalih pokojnin, pa bi v oktobru kmečka pokojnina morala znašati okrog 150 tisoč dinarjev. Kmečkim upokojencem ostaja zaenkrat le upanje, upajmo pa, da se jim bo tudi uresničilo. Čakati do marca prihodnje leto, ko bodo določili višino pokojnine za leto 1989, bi s 85 tisočaki bilo le malce prehučo.

L. Kovač

OB ROB MLEČNIM ZDRAHAM

S skupnimi močmi do rešitev

Zapleti okrog cen mleka še vedno niso rešeni, saj rejci še naprej zahtevajo višje odkupne cene, mlekarstva industrija pa vztrajno zatrjuje, da sredstev za zvišanje cen nima. Zagotovila bi jih lahko le s povišanjem cen mlečnih izdelkov, vendar bi bil to dvorezen meč, saj kupna moč pada in nekateri mlekarji se že zdaj srečujejo s problemom zalog svojih izdelkov. Med turistično sezono je prodaja še kar dobro tekla, v jesenskih mesecih pa bo gotovo prišlo do zastojev, saj se je začela šola, ki je za starše vedno dražja, nakupiti je treba ozimnico in kurivo in delavski žepi se bodo tako dodobra izpraznili.

Težave mlekarjev pa je že povečal uvoz mleka in mlečnih izdelkov, tudi tistih, ki bi jih lahko zagotovili domači proizvajalci. V tovarni mlečnega prahu v Murški Soboti pravijo, da so opozarjali na nepotreben uvoz in so zvezni direktorji za rezerve ponudili svoje izdelke, vendar smo kljub temu v preteklih mesecih uvozili več kot 70 milijonov litrov mleka v različnih izdelkih. Tako smo uvozili 3.800 ton mleka v prahu, 3 tisoč ton masla, 4.800 ton svežega mleka, 900 ton zgoščenih mlečnih izdelkov in okrog 3 tisoč ton sirov, poleg tega pa so za potrebe rezerv še dodatno uvozili 2 tisoč ton mleka v prahu in 2 tisoč ton masla. Zaloga nekaterih domačih proizvajalcev se vse tako kopicijo in samo v soboški tovarni imajo trenutno v skladišču okrog 800 ton mleka v prahu in 75 ton masla, prevelike zaloge pa močno obremenjujejo poslovanje delovne organizacije.

S podobnimi težavami se že srečujejo tudi v ljutomerskem Mlekoprometu, kjer zmanjšanje prodaje lahko celo ogrozi proizvodnjo. Mleko morajo predelati v 24 urah, dnevno izdelajo od 9 ton sira in če prodaja zastane za 14 dni, izdelkov ne bodo mogli več vskladiščiti, saj nimajo za to potrebnih prostorov. To pa bi bil hud udarec tudi za rejce, saj bi morali prekiniti z zbiranjem mleka.

Sedanja mlečna vojna tako ne vodi nikamor, mlekarji in rejci pa bi morali nastopiti skupaj in zahtevati ureditev razmer na tržišču, predvsem pa v kmetijski

politiki. Predlaganje kompenzacij za sveže mleko namreč ne pomeni reševanje kmetijstva pač pa socialno politiko in s tem se kmetijski ne morejo zadovoljiti.

Sicer pa mlekarji pravijo, da so vselej, kolikor je bilo to v njihovi moči, prislulni željam in potrebam rejcev, saj se zavedajo, da brez urejenih razmer v osnovni proizvodnji ni dobre predelave. V ljutomerskem Mlekoprometu so, denimo, letos ob delitvi dohodka namenili 70 milijonov dinarjev za nove priloge, vključili pa se bodo tudi v sanacijo razmer po suši, saj so na delavskem svetu že sprejeli sklep, da bodo kmetje za vsak oddani liter mleka v avgustu dobili dodatnih 40 dinarjev, kakšen dinar pa bodo primaknili verjetno tudi v septembru. Nasploh pa slovenski rejci že zdaj dobijo mleko plačano za 15 do 20 odstotkov dražje kot drugje v državi in tudi to podražuje predelavo in vpliva na konkurenčnost na jugoslovanskem tržišču. Kmetje, ki oddajo mleko ljutomerski mlekarji, so dobili v juniju povprečno za liter 498 dinarjev (zahteva je bila 500 dinarjev), s premijo pa so prišli celo čez 500 dinarjev. Podobno bo tudi za avgustovsko mleko (zahteva je dobrih 600 dinarjev), saj bodo ob povprečni tolsči 3,7 odstotka rejci dobili za liter 590 dinarjev in če k temu dodajo še premijo ter spodbude za kakovost (slednje dobijo žal le usmerjeni rejci), bodo dobili kmetje na nižinskem območju mleko plačano po 648, na višinskem območju pa celo po 687 dinarjev liter.

L. Kovač

Krompirja le za tretjino

Suša je na kmetijskih pridelkih opravila svoje in tudi letošnja krompirjeva letina bo v Pomurju mnogo bolj skromna kot v prejšnjih letih. Zlasti na peščenih in prodnatih tleh je krompir predčasno dozorel, ostal je drobnejši, pa tudi sicer ga je veliko manj. Kot so nam povedali v Kmetijski zadrugi Panonka, kjer se zlasti na območju temeljne zadruga organizacije Belčinci ukvarjajo s tržno pridelavo krompirja, so zadnja dva meseca budno spremljali vegetacijo in tudi sproti ocenjevali izpad v pridelku. Po zadnjih ocenah bodo kmetje letos pridelali okrog 65 odstotkov manj krompirja, kot so načrtovali, to pa pomeni, da ga bodo namesto 7 do 8 tisoč ton izkopali le okrog 2.300 ton. Ker so vseh načrtovanih 7 do 8 tisoč ton pridelovali za znanega kupca, se zdaj srečujejo s težavami, saj vseh potreb kupcev ne bodo mogli zadovoljiti. Kupce, ki so v preteklih letih dobro in pošteno sodelovali z zadrugo, so že obvestili o izpadu, prizadevajo pa si, da bi preko kooperacijskih poslov nekaj krompirja uvozili iz Nizozemske in tako vsaj delno zadovoljili potrebe na domačem tržišču.

Krompir je poljščina, ki zadrugi in pridelovalcem v zadnjih letih povzroča največ preglavic.

Ob bogatih letinah se je dogajalo, da je pridelalec ostajal pri kmetih, ki ga niso mogli prodati ali pa so ga prodajali pod ceno, ko je krompirja premalo, pa se rušijo vsa realna cenovna razmerja. Kot kaže, bo tako tudi letos, saj krompir že zdaj odkupujejo po 800 dinarjev kilogram, kar je precej nad kalkulativnimi cenami stroškov pridelave krompirja. To cenno bodo skušali obdržati, vendar se bojijo, da ne bo vzdržala, saj se pojavljajo razni prekupčevalci, ki že ponujajo višjo ceno.

V normalnih letinah je bilo ob tem času v zadruginih skladiščih okrog tisoč ton krompirja, zdaj ga je le okrog 140 ton. Večini kupcev namreč krompir dobavljajo takoj po spravilu, vskladiščili ga bodo le za tiste kupce, s katerimi imajo dogovor, da jih bodo sproti oskrbovali do decembra. Cena, ki jo dobijo kmetje za krompir, je dokončna, saj, kot že rečeno, vse količine sproti prodajo kupcem.

Manj, kot so načrtovali, bo letos tudi drugih povrtnin. Kooperantni Kmetijske zadruge Panonka bi morali letos pridelati 400 ton kumar, te pa je suša najbolj prizadela in pridelali in odkupili so jih le 120 ton. Pri zelju bo izpada nekoliko manj, saj bo pridelalec le za četrtino pod načrtovanim, s prodajo pa težav ne bi smelo biti, saj zelje pridelujejo za znanega kupca. S spravilom zgodnejših sort so že začeli. V teh dneh pa končujejo tudi s spravilom korenčka, ki ga suša ni prizadela v takšni meri kot druge kulture. Načrtovali so pridelek okrog 300 ton, kot kaže, pa ga bodo odkupili vsaj 280 ton.

L. Kovač

Ob pripravi na jesensko setev ozimne pšenice

Že nekaj let nazaj se strokovne službe Pomurja in širšega območja Slovenije trudijo priporočiti sorte pšenice, s katerimi bi dosegli najvišje pridelke.

V intenzivni pridelavi ozimne pšenice ima izbor rodnih, odpornih in ravnstnih razmeram prilagojenih sort pomemben vpliv na količino in kakovost pridelka. Setev takih sort omogoča, da se v celoti uveljavijo pozitivni vplivi drugih agrotehničnih ukrepov.

V zadnjih dvajsetih letih so jugoslovanske selekcijske ustanove ustvarile okoli 200 sort ozimne pšenice. Genetski potencial najnovjših sort je med 10 in 11 t/ha rjnja. Dosegi ga je mogoče le, če so dejavniki, ki vplivajo na pridelok v celoti izpolnjeni. Ob spletu ugodnih talnih in podnebni razmer ter ob ustreznih agrotehničnih ukrepih pa je mogoče dosežati proizvodni potencial sort, ki je okoli 20 % nižji od genetskega potenciala. Pri novjših sortah je potrebno mnogo več pozornosti posvetiti elementom »sortne agrotehnike«, saj se mnogo bolj kot starejše sorte razlikujejo glede pravočasnega roka setve, gostote posevka in optimalne prehrane z dušikom.

Kmetijski inštitut Slovenije v različnih poskusih preizkuša lastnosti posameznih sort. V Rakičanu že vrsto let izvajajo sortne ekološke mikro poskuse v štirih ponovitvah, iz katerih na osnovi 3- in večletnih rezultatov dobimo informacijo o lastnostih posameznih sort.

Na isti način so izvedeni poskusi v Mariboru in Ljubljani, ki so nam v pomoč pri izbiri sorte.

Na teh površinah se med rastno dobo izvajajo meritve in opazovanja morfoloških lastnosti ter odpornosti proti boleznim in škodljivcem. Rezultati poskusov se znanstveno ovrednotijo in nam takšni večletni podatki dajejo dejansko sliko o stabilnosti pridelka, plastičnosti in odpornosti posameznih sort.

Sorte, ki so se odlikovale po količini pridelka ali kateri drugi pomembni agronomski lastnosti, še preizkušajo v makro sortnih poskusih, kjer se manjše število sort preizkuša na večji površini ob popolni agrotehnik. Rezultati makro poskusov kažejo na proizvodni potencial sort v intenzivni proizvodnji.

Na temelju rezultatov iz prej omenjenih poskusov, demonstracijskih poskusov, izkušnih strokovnjakov iz poskusne proizvodnje ter glede na ponudbo semena se vsako leto določijo izbor priporočenih sort za različna geografsko-ekološka območja Slovenije. Hkrati se širi preko demonstracijskih poskusov pridelovanje priporočenih sort v široko pridelavo.

V preizkušnji posameznih sort smo omenili, da je pomembna lastnost sorte odpornost proti glivičnim boleznim.

Največ jugoslovanskih sort ozimne pšenice so vzgojili na sušnih območjih (Vojvodina, Slavonija) in so namenjene za pridelovanje v takih ravnstnih razmerah. S temi sortami dosežemo v suhih območjih Slovenije podobne pridelke, kot jih dosega v žitornih območjih Jugoslavije; v vlažnejših območjih ter na slabših tleh pa so pridelki istih sort precej nižji.

Gospodarsko škodljive glivične bolezni so pri nas pepelnata plesen, listna pegavost ter rjavene pšeničnih plev. Poskusi so pokazali, da se v naših razmerah sorte glede odpornosti proti boleznim različno obnašajo.

V zadnjem času so vedno večje zahteve predelovalne industrije po kakovostnih sortah pšenice. Kakovost se razlaga na različne načine, v nemale primerih se tudi narobe ugotavlja. V Jugoslaviji pridelujemo pšenico zaradi zadovoljevanja potreb prebivalcev z zadostnimi količinami kruha, ki naj bi bil zelo dober ali odlične kakovosti. Na prebivalca letno porabimo 150 kg pšenice, kar predstavlja skoraj 50 % energetske vrednosti dnevnih obrokov in blizu 30 % potreb po beljakovinah. Iz tega izhaja, da je nujno potrebno sorte vrednotiti ne samo po pridelku rjnja, temveč predvsem po končnih izdelkih, se pravi moki in kruhu. Sorte zelo dobre tehnološke kakovosti imajo lahko pri enakem pridelku rjnja tudi 15 % večji pridelok kakovostnega kruha na enoto površine. V sortimentu imamo vedno več sort, ki so zelo dobre tehnološke kakovosti in imajo hkrati visok genetski potencial na pridelke rjnja.

Po *JUS E.BI-200/1978* in *Pravilniku o kakovosti žita, mlinskih proizvodov, kruha, peciva in testenin delimo pšenico v tri kakovostne razrede, za katere so določene tudi diferencirane odkupne cene* (UR. L. SFRJ 74/1987). Na žalost se te cene še niso uveljavile.

Kakovostni razred	Belj. (%)	Sed. vred.	Cena (%)
I	min 13,0	min 40	125
II	min 11,5	min 30	110
III	min 10,0	min 18	100

Na Tehnološki fakulteti v Novem Sadu so večino sort, ki se pridelujejo na ozemlju Jugoslavije, razdelili v tehnološke skupine glede na naslednje kriterije:

- vsebnost beljakovin
 - sedimentacijska vrednost
 - »randma« moka (»izmokanje«)
 - pridelok kruha
 - pridelok volumna kruha
 - vrednostno število sredice kruha
- Torej smo srečali dva pojma: *kakovostni razred*, katerega določa vsebnost beljakovin in sedimentacijska vrednost in *tehnološka skupina*, ki pa poleg prejšnjih zajema še »izmokanje«, pridelok kruha in volumen kruha, ter vrednostno število sredice kruha.

I. tehnološka skupina: sestavljajo jo sorte odlične ali zelo dobre meljivosti in pečilnosti, ki se dodajajo k krušnim in osnovnim sortam, da bi se popravila kakovost končnih proizvodov — kruha,

peciva, namenske moki in njenih izdelkov. : BALKAN, PARTIZANKA

II. tehnološka skupina: sestavljajo jo krušne sorte, ki so zelo dobre meljivosti in pečilnosti in jih je mogoče samostojno uporabljati v predelavi: NIZIJA, JUGOSLAVIJA, ZELENGORA, UNA, DJERDJANKA, ZVEZDA

III. tehnološka skupina: sestavljajo jo osnovne sorte, ki so slabe meljivosti in pečilnosti in iz katerih brez dodatka sort iz I. in II. skupine ni mogoče speči dobrega kruha: nekatero od teh sort ustreza zahtevam konditorske industrije: SUPERZLATNA, LONJA, ZAGREBCANKA 2, DUKAT

(Omenjam le sorte iz našega izbora)

SORTNI IZBOR OZIMNE PŠENICE ZA SETEV 1988

Ta je slabši, kot bi si ga želeli. Za Pomurje vsebuje 14 sort, čeprav bi si želeli 5—6, in to najbolj. Večina teh sort je zelo dobrih po pridelku, vendar zaradi lažjega odločanja pridelovalcev in lažjega predpisovanja tehnologije ipd. je boljše manjše število sort.

Nekatero lastnosti pomembnejših: LONJA: občutljiva na rjavene plev, v optimalnem roku sejemo 700 kaljivih zrn/m², primerna za pozne setve;

SUPER ZLATA: občutljiva na pepelasto plesen in rjavene plev, v optimalnem roku setve sejemo 600—700 kaljivih zrn/m²;

PITOMA: občutljiva na pepelasto plesen, zahteva rano setev do 10. oktobra, v optimalnem roku sejemo 450—500 kaljivih zrn/m²;

DUKAT: srednje občutljiva na rjavene plev, zahteva rano setev do 10. oktobra, norma setve v optimalnem roku je 700—750 kaljivih zrn/m², prenese obilno gnojenje z dušikom brez poleganja, pozna žetev;

BALKAN: občutljiva na pepelasto plesen, norma setve v optimalnem roku je 450—500 kaljivih zrn/m²;

ZELENGORA: primerna za setev v osrednji in severovzhodni Sloveniji, občutljiva na pepelasto plesen, norma setve v optimalnem roku je 450—500 kaljivih zrn/m²;

NIZIJA: resnica, občutljiva na slabe rastne razmere in pepelasto plesen, v optimalnem roku sejemo 650—700 kaljivih zrn/m²;

ZAGREBCANKA: občutljiva na rjavene plev, v optimalnem roku sejemo 600—700 kaljivih zrn/m²;

JUGOSLAVIJA: plastična sorta, visoka, občutljiva na pepelasto plesen in fužarioze, norma setve 450—500 kaljivih zrn/m²;

DJERDJANKA: občutljiva na rjavene plev, norma setve 700 kaljivih zrn/m².

In še prikaz preizkušanja nekaterih sort ozimne pšenice v preciznih mikro poskusih v Sloveniji (1978—1987)

Sorta	Ljubljana	M. Sobota	Maribor
Balkan	10 (4,77) 108	7 (5,70) 102	7 (5,61) 120
Dukat	4 (4,60) 113	4 (5,87) 101	3 (6,63) 102
Djerdjanka	4 (5,03) 124	2 (6,52) 132	2 (7,61) 120
Jugoslavija	9 (5,18) 118	6 (5,83) 107	7 (5,08) 108
Lonja	5 (4,38) 104	5 (5,45) 102	3 (6,17) 118
Mačvanka 2	10 (4,57) 99	7 (5,49) 97	7 (4,76) 114
Nizija	7 (4,66) 99	4 (4,69) 85	6 (4,77) 105
Pitoma	2 (4,78) 114	1 (6,64) 91	1 (8,63) 102
Super zlata	11 (4,15) 95	8 (5,60) 106	8 (5,04) 109
Zagrebcanka 2	4 (4,56) 105	2 (5,86) 102	3 (6,59) 118
Zelengora	8 (4,40) 103	4 (5,61) 109	4 (6,00) 99
Una	6 (4,75) 113	4 (5,70) 111	4 (5,96) 117

Legenda k tabeli: število let preizkušanja (10), pridelok t/ha (4,77), odnos do standarda (108)

Za lažjo odločitev pri nakupu semena si pomagamo z izračunom:

$$K = \frac{A \times B \times 100}{k \times c} \times f(i) \text{ kg/ha}$$

K-količina semena/ha
A-število kaljivih semen/m²
B-absolutna teža semena v g
k-kalivost v %
c-čistoča v %

f(i) + 1 = delež semen, ki zaradi slabih razmer na njivi ne bi vzkalil (preoran travnik deteljische, melioracija)

Zgled:

Število kaljivih semen/m ²	= 600	A = 600
absolutna teža	= 40 g	B = 40
kalivost	= 93 %	K = 93
čistoča	= 99 %	c = 99
nekalivost v slabih poljskih razmerah = 20 % f(i) = 1 + 20 = 1,20		

$$K = \frac{600 \times 40 \times 100}{93 \times 99} \times 1,20 \text{ kg/ha} = 312,8 \text{ kg/ha}$$

Razkuževanje semena

je pomemben ukrep zaščite semena in mlade rastline pred določenimi boleznimi. Dolga leta so se uspešno uporabljali živosrebri pripravki, v zadnjem času so se pojavili novi, uspešnejši, vendar dragi pripravki, s katerimi dosežemo varstvo mlade rastline za daljše obdobje, povečamo pridelok in se izognemo določenim ukrepom. Tačas je pri nas obdelana določena količina semena s sredstvom BAYTAN. To je sredstvo, ki prinaša pomemben napredek v intenzivni pridelavi žit. Pripravek deluje na razvoj bolezni, kot so pepelasta plesen, sneti, fužarioze, rje in manj nekatere druge. Aktivna snov preparata ščiti zunanji del semena in uničuje povzročitelje od znotraj. Mlada rastlina starta z močnejšim koreniniskim sistemom in se normalno razrašča. To pomeni dobro prehrano in boljšo prezimitev. Aktivna snov se zadržuje v mladi rastlini tako dolgo, da jo ščiti tudi spomladi ob prvih napadih bolezni. Na ta način je možno pustiti prvo škropljenje s fungicidom, kar je pomemben prihranek pri pridelovanju pšenice. Vedno bolj nam bo pomemben vsak prihranjen dinar! Geza DŽUBAN, dipl. inž. agr.

TURNIŠČE: cene pujskov

Minuli četrtek, 8. septembra, so rejci pripeljali na sejem v Turnišče 51 pujskov, starih od 7 do 10 tednov in težkih okrog 15 kilogramov. Kaže, da je zanimanje kupcev nekoliko poraslo, saj je lastnike zamenjalo 42 pujskov, za par pa je bilo potrebno odšteti od 90.000 do 120.000 dinarjev.

FRANCEKOV
PREMISLAVANJE

Razmisli, Francek!
Po mojem je krompir predrago krmilo!

Ženska ima prav. Za 300 kg
krompirja res dobiš lepo 100
kilsko svinjico.

Z dosledno
tehnologijo do
visokih pridelkov

Je Kranjčeva ljubezen do vsega lepega tudi naša?

(skica o umetniku ob dveh njegovih obletnicah)

Miško Kranjec je bil rojen v Veliki Polani (ali po pisateljevo Poljani) 15. septembra leta 1908 v sicer revni družini, če gledamo gmotne razmere, a izredno bogati, če upoštevamo ljubezen in spoštovanje, ki sta vladala med nje člani, predvsem pa bogati po neki posebni sli po umetnosti, naj bo to likovni, glasbeni ali literarni (za Miška namreč vemo, da je v mladih letih tudi slikal akvarele in znal igrati na gosli), sli po umetnosti, ki je izžarevala iz vseh Kranjcev, svoje najzlahnejše izživetje pa dosegla v njegovem književnem ustvarjanju, a precejšen dosežek pomenila tudi v pesniškem delu mlajšega brata Nacija Kranjca-Pajlina (r. 1916, u. 1945).

Ta ljubezen do umetnosti, do vsega lepega, do nečesa zvišenejšega v Kranjčevem rodu in v pisatelju samem se nam lepo kaže iz njegovih besed v avtobiografskem delu Mladost v močvirju (pa tudi v mnogih drugih), v kate-

Mladi Miško Kranjec je torej vesel v gmotni revščini in v duhovnem bogstvu, kar oboje je najbrže povzročilo, da se je začel umetniško udejstvovati, da je začel »risati vsakovrstne prizore«, »pripovedovati dolge zgodbe« in »peti dolge pripovedne pesmi«.

Najzgodnejšemu otroštvu, ki ga je preživljal med polanskimi pasikami, na travnikih, v logih, ob jarkih in potokih in v katerem je sicer doživljal ljubezen staršev, a hkrati spoznaval njihovo siromaštvo, je sledil odhod v Ljubljano. Tu je začel pisati v dijaški marijaniški rokopišni list Izvir in spoznavati umetniško vredno slovensko literaturo. Svoj prvi tiskani sestavek, to je črtico Prišeo je..., pa je objavil v Kleklovih Novinah leta 1925.

Zaradi nasprotij, do katerih je prihajalo med njim in tistimi, ki so ga vzdrževali, je bil izključen iz Marijanišča. Zdaj se je ponovila slika iz

bljani (kasneje si je ustvaril dom v Senozetih, v naselju 17 km iz Ljubljane ob cesti Ljubljana-Litija) in delal zopet najprej pri Ljudski pravici, bil zatem direktor časopisnih in založniških hiš v našem glavnem mestu, ljudski poslanec in seveda predan književnik. To zadnje je ostal vse do svoje smrti 8. junija 1983. leta. Pokopan je na pokopališču v rojstni vasi, nedaleč stran od svojega polanskega doma.

Pred vojno je svoja besedila objavljaval v vseh pomembnejših slovenskih revijah, med drugim npr. v Ljubljanskem zvonu, Domu in svetu, Modri ptici, Sodobnosti in Mladem Prekmurcu, po vojni pa predvsem v Ljudski pravici, Novem mestu, Novih obzorjih, Obzorniku, Socialistični misli, Naših razgledih, Problemih in Svetu ob Muri. Tudi svoje knjige je izdal pri različnih založbah; kar precej med njimi jih je zupal izdati naši domači — Pomurski založbi v Murski Soboti, pri kateri je bil nekaj časa celo član njenega založniškega sveta.

Prvo večjo pozornost v slovenski literarni javnosti je vzbudil leta 1930 z novelo Smehljaj, ki jo je objavil v zborniku z naslovom Sedem mladih slovenskih pisateljev. Že v njej in pa v svojih prvih samostojnih knjižnih izdajah, npr. v povestih Težaki, Življenje in Pesem ceste, ki so izšle v prvi polovici 30. let, je pravzaprav nakazal tematiko, ki jo kasneje z nekaj odstopanji in izjemami zasledujemo skoraj v vsem njegovem literarnem opusu, prav gotovo pa v vseh delih, ki pri našem pisatelju pomenijo umetniške vrhove. Ta dela so: novela Na valovih Mure, Kati Kustecova (iz zbirke Sreča na vasi), Rezonja na svojem (iz zbirke Tri novele), Lepa Vida prekmurska (iz istoimenske zbirke) in še nekatere, Povest o dobrih ljudeh ter romani Os življenje, Mladost v močvirju in Strici so mi povedali. V vseh teh tekstih in v še celi vrsti drugih se srečujemo s problematiko prekmurskega življenja, z orisi Kranjčevega prekmurskega človeka in pokrajine ter s prikazi razmer v času, ko je ta proza nastajala. Literarni zgodovinar Franc

Zdravec jo (tisto do Osi življenja, vendar oznaka več ali manj velja tudi za poznejšo) takole okarakterizira: »Ta proza je polna nasprotij. Človek prehodi v njej pot od pasivnega ponižanca v kmečkofevidalnih odnosih, preko brezizhodnega liberalističnega individualizma, do misli o kolektivu, v katerem zasluži ključ do ravnotežja med svojimi ideali in stvarnostjo. Zvestoba naravnim, individualnim in družbenim zakonom življenja, zvestoba, ki v njej dokončno zmaga nad vsemi idealizacijskimi stranpotmi, je poleg dejstva, da Kranjec te zakone zvesto opisuje in jih humanizira, temeljni znak, da je umetnik z energijo, ki zagotavlja nekaterim njegovim delom trajnejšo estetsko in etično veljavo. Ta proza služi človekovi čustveni, estetski in duhovni kulturi in razvija njegov socialni etos. Poskuša mu odrediti tudi odtujenost in ga integrirati s seboj in okoljem.« (Franc Zdravec: Miško Kranjec (1908—1935), Murska Sobota 1963, str. 305.)

Seveda so ob prej navajanih in ob mnogih drugih stvaritvah (te druge, navedene — med njimi tudi obsežen roman Rdeči gardist, delo, ki prikazuje revolucionarno vrenje v Prekmurju po prvi svetovni vojni — po svoji snovi oziroma obravnavani prekmurski motiviki prav tako sodijo mednje, so pa nekoliko manj uspele) nastajale tudi take, ki prikazujejo ljubljanske razmere, spet z drugimi pisec poseže v gorenjski prostor ali pa obravnava partizansko tematiko. Zanje moramo ugotoviti, da v Kranjčevi izredno bogati književni berbi pomenijo le nekakšen manj uspešen dodatek onim prvim. Tudi nastajale so šele po letu 1945, ko je pisatelj pogosto preskakoval z ene snovi na drugo (poleg različnosti v snovi pa najdeveno v tej literaturi še različnost idej in oblik), ko pri njem potemtakem ni več tiste enotnosti, kot smo je bili vajeni pred vojno. Zdaj torej poleg že omenjene prekmurske motivike prikazuje še mestno življenje, npr. v romanih Zgubljena vera in Vrabci na dvorišču, v gorenjski prostor poseže z deli Macetni nad doli-

no, Mesec je doma na Bladovici in Ukradena ljubezen, v romanih Pesem gora in Za svetlimi obzori (nedokončana tetralogija, od katere sta izšla le dva dela — Nad hišo se več ne kadi in Bele so vse poti) skuša prikazati narodnoosvobodilni boj, itd. Različne svoje ideje in razmišljanja, torej prozo meditativnega značaja, pa je zbral in izdal npr. v knjigah Tihožitja in pejsaži, Nekaj bi vam rad povedal in Čarni nasmeh, medtem ko bi podobno, a predvsem politično agitirajoče naravnano literaturo lahko našli v trilogiji Povesti o oblasti, h kateri sodijo knjige Pisarna, Pod zvezdo in Zemlja se z nami premika.

Res je, da tudi teh in takih del ne smemo podcenjevati, a pribiti je treba, da je naš ustvarjalec najmočnejši in najizvirnejši v prikazovanju stisk malega prekmurskega človeka in lepote prekmurske pokrajine (vendar samo njegovega ravninskega dela), in to

nje po lepem, po sreči, po človeka vrednem življenju. V značajih teh junakov spoznavamo bralci prekmurskega človeka, kakršnega je pisatelj videl že v 20., 30. letih, pa tudi takega, kakršnega se nam ta človek v svojih najbolj splošnih črtah pravzaprav kaže še danes: to je gostoljuben, pohleven, delaven, po srcu dober človek, ki se ubada s podobnimi problemi kot pisateljeve epske osebe. Živi sicer precej bolje, kot so živeli Magdiči ali Pucki; morda je v njem le nekoliko manj želje po lepem, po umetnosti, kot je bilo pri naših ljudeh nekdaj.

Tak človek, kakršnih je večina njegovih pripovednih likov, je bil tudi Miško Kranjec sam. Bil je delaven, skromen, odkrit do sebe, do svoje umetnosti in do ljudi. V razgovoru menda redkobeseden, odrezav, v pisanju ravno nasprotno — ves jezikov, gostobeseden. Gostobeseden kljub temu, da se mu je v ži-

Prireditve v počastitev Kranjčevih jubilejev

Kranjčeve knjižne izdaje in rokopisi v murskosoboški knjižnici je naslov razstave, ki jo Pokrajinska in študijska knjižnica pripravljajo ob 80-letnici pisateljevega rojstva in 5-letnici smrti. Danes (v četrtek, 15. septembra) ob 18. uri jo bo v galeriji Kulturnega centra Miško Kranjec odprl zaslužni profesor dr. Vanek Šiftar, v kulturnem programu pa bosta nastopila gledališki igralec Rajko Stupar in Prekmurski oktet.

Razstava bo na ogled do 30. septembra, v sredo, 21. in 28. septembra, med 17. in 18. uro pa bo tistim, ki bi radi поблиže spoznali razstavljeno delo, na razpolago vodja Pokrajinske in študijske knjižnice Jože Vugrinec. Za skupne učence osnovnih in srednjih šol, ki bi tudi želele imeti vodstvo po razstavi, bo leto organizirano vsak dan (razen v soboto in nedeljo) od 8. do 14. ure, po poprejšnji najavi po telefonu 21 474.

Po odprtju razstave bodo nočjo ob 20. uri v kinu Park v Murski Soboti predvajali film Veselo gostovanje, ki ga je po Kranjčevi literarni predlogi režiral France Stiglic.

Pomurska založba bo v petek, 7. oktobra, v tovarni oblačil in perila Mura predstavila dve knjižni novosti. Prva je Miška Kranjca Smehljaj — izbor izbranih novel z ljubezensko tematiko, ki ga je opravil dr. France Zdravec. Druga pa je delo istega avtorja, dobrega poznavalca Kranjčevih del, ki je pripravil monografijo o pisateljskem delu Miška Kranjca z naslovom Poet prekmurskih ravnin.

rem na nekem mestu pravi: »Ta drobna, tiha, nevsiljiva ljubezen pri očetu, ki se sprošča zdaj v pesmi zdaj v pripovedovanju, zdaj v risanju in spet v rezljanju kipcev, ljubezen tudi pri materi do nečesa lepega ali kar naj bi vsaj imelo na sebi navdih lepote, je neumljiva, brez vzroka in brez cilja. Komu in čemu naj bi bila namenjena?

Od kod prihaja? Lojzova šolska tablica se v tem zimskem času dan na dan polni z vedno novimi risbami, z očetovimi in Lojzovimi pa že tudi z mojimi, da jih trenutek kasneje naša roka zbrše z mokro cunjico ali kar s šercem, kakor bo sonce brezobzirno zbrisalo z oken ponoči vzrasle rože. Z neumljivo strastjo bom tudi sam risal vsakovrstne prizore, pripovedoval bom dolge zgodbe, pel dolge pripovedne pesmi in spet risal, hlastno, zavzeto, lačen, večno, nečesa željan.« (Mladost v močvirju, Murska Sobota 1962, str. 89.)

zgodnjega otroštva; nazunaj je živel revno življenje, saj se je moral šolati in si služiti kruh čisto sam — in to največ z instrukcijami ter s priročnostnim delom, navznoter pa ob branju Cankarjevih in mnogih drugih del izredno bogato. Pravzaprav se je že v tem času odločala njegova življenjska pot, in ne šele na slavistiki, ki jo je že po kratkem času zapustil; spoznal je namreč, da je njegovo pravo mesto v umetnosti, v slovenskem literarnem ustvarjanju. Na tem področju svojega dela pa je uspel tako, kot se to le malo komu posreči.

Ko je študij opustil, se je za dalj časa vrnil v rodno Prekmurje, kjer je v letih 1934—1935 opravljal odgovorno delo urednika Ljudske pravice, napredno usmerjenega lista slovenske KP. Leta 1941 je bil najprej interniran v Srbijo, po vrnitvi iz nje je ilegalno deloval v domači pokrajini, leta 1944 pa čez Muro odšel v partizane. Po končani vojni je živel v Lju-

Miško in Naci — velika prijateljca

Ob svojih najbližjih ima skoraj vsak še prijatelja. To je lahko sodelavec iz službe; nekdo, ki ima enak konjiček; nekdo, s katerim si delil enako usodo... Pisatelj Miško Kranjec, za katerega 80.—letnice rojstva se spominjamo v tem mesecu, je imel za najboljšega prijatelja Nacija Špilaka iz Velike Polane!

Miško in Naci sta bila nerazdružna prijatelja! Oba sta bila Polančana (Miško bi rekel: Poljanca!); čeprav rojena v različnih letih, sta imela oba enako težko mladost, bila sta napredna in kot taka somišljenika, sodelovala sta pri izdajanju Ljudske pravice, v vojnem obdobju vsak po svoje prispevala k zmagi, po vojni h graditvi... Medtem ko se je Miško pozneje »izključil« iz političnega življenja in se posvetil pisateljevanju, je Naci Špilak ostal vse do svoje nenadne smrti družbenopolitični delavec, čeprav brez rdeče knjižice. Nazadnje je bil šef krajevnega urada in matičar. Miško in Naci sta ob svojem delu našla čas tudi za lov.

Miško Kranjec je zelo rad prihajal v domači kraj. Še preden je zavil na svoj dom, se je oglašil pri svojem nerazdružnem prijatelju Naciju. Torej je prišel na krajevni urad. Nekaj časa sem tudi sam bil Nacijev sodelavec, zato se teh pogostih obiskov prav dobro spominjam. Pogovarjala sta se o vsem. Miška je za-

nimal razvoj kraja, potek takih in drugačnih akcij za napredek Velike in Male Polane ter Brezovice, zanimalo ga je, kaj je novega »na občini«, kako je z divjadjo, ali so v potoku Crncu ribe. Veliko ur sta prebila skupaj tudi na Miškovi domačiji. Te dni je Nacijeva žena Marija pripovedovala, da sta večkrat ostala pozna v noč in razpravljala. Miško je imel rad lendavsko kapljico, navsezadnje je bil tudi vinogradnik, vendar obiskovalcem menda ni prevečkrat nalival »kupice«. Je že vedel zakaj? Saj res, zakaj? Vinca ni bilo na pretek, leto pa je dolgo. Ali naj ponese v Ljubljano prazen »demžon«? Tudi tam, v mestu, je rad pokazal,

kakšen vinogradnik in kletar je! Nenadna smrt Nacija Špilaka je Miška močno prizadela. To smo lahko prebrali tudi v spominskem zapisu, ki ga je objavil v našem listu, če bi Naci živel 1983. leta, ko je klonil Miško, bi enako težko prestal izgubo prijatelja in pisatelja. Zdaj že nekaj let počivata v polansko-poljanski zemlji, a ljudje ju niso pozabili. Spominjajo se ju ne le zato, ker sta bila nerazdružna prijatelja, Polančana, ampak, ker sta kot krajana vsak posebej in oba skupaj prispevala, da to območje ni več svet v močvirju. Tale zapis jima bodi v spomin in zahvalo!

Stefan Sobučan

Kranjčeva rojstna hiša v Veliki Polani.

TABOROV JUBILEJ

ZAHTEVAMO ...

V prvem nadaljevanju o ljutomerskem taboru 1868. leta smo skušali določiti zgodovinski okvir in pot, ki je vodila do tega, za slovenski narod pomembnega dogodka. Današnje nadaljevanje pa bo namenjeno prav taboru.

Priprave

Štajerski Slovenci so se pomena svojega prvega množičnega shoda na prostem, ko naj bi naš narod stopil iz čitalniškega »radvanja in rajanja prvokrat samostalno na politično polje«, dobro zavedali. Namen ljutomerske čitalnice, da priredi v poletju ali na jesen veliko besedo, jim je bil ugodna priložnost, da so se »takoj poslužili (novega zborovalnega zakona) ter l. 1868 začeli sklicevati tabore«. Ljutomer je bil za izpolnitev tako velikega, splošno slovenskega političnega programa premajhen. Tega so se narodni možje na slovenskem štajerskem pač predobro zavedali, zato so nadaljnjo organizacijo slovenskih taborov zaupali Mariboru.

Medtem ko sta se čitalniški odbor in odbor za tabor v Mariboru začela intenzivno pripravljati na tabor in obenem oblikovati taborsko resolucijo, so v ljutomerski čitalnici že določili mesto, kjer naj bi tabor tudi bil: Huberjev Hrastovščak.

Seveda je bilo za tako veliko manifestacijo potrebno dobiti tudi dovoljenje, zato se je ljutomerski taborski odbor obrnil na ministrstvo za notranje zadeve, kjer so tabor tudi odobrili. To se je zgodilo verjetno med 12. in 18. julijem 1868. leta.

Ljutomerski taborski odbor je moral poskrbeti tudi za vabilo na tabor. Le-ta ga je tudi sestavil, podpisalo pa ga je 11 kmetov, 4 posestniki, 2 člana odvetniškega poklica, 1 duhovnik, 1 zdravnik in 1 trgovec.

Bilo je slovesno

9. avgusta 1868 je bilo tako daleč. Malo po treh uri popoldne, kronologi pravijo, da je bil to nedeljo vroč dan, se je povorka odpravila proti Huberjevemu Hrastovščaku. Prireditelji shoda in rodoljubni gostje so bili pač prijetno presenečeni, ko so se približali temu prostoru, zakaj »ves obširni prostor pred govorniškim odrom (je bil) natlačen s kmeti ne le iz ljutomerskega, ampak tudi iz sosednjih krajev.«

Koliko ljudi se je udeležilo ljutomerskega tabora, je natančno težko reči, zato je število 7.000 le približno. Prijeto presenečenje je bila tudi številna udeležba prekmurskih Slovencev: na zborovanje jih je prišlo največ iz tiste »sredine ogerskih Slovencev«, iz katere je ljutomerska čitalnica dala posneti »dve lepi fotografiji«, da ju pošlje ljubljanski čitalnici.

Po cesarski himni je prvi stopil »na leco« dr. A. Klemenčič. Ta je začel tabor in besedo predal dr. Jakobu Razlagu, ki je razložil prvo točko taborske resolucije. To prvo točko so vsi soglasno potrdili, saj so vsi dvignili roke, ko je predsednik vprašal, kdo je za takšno točko resolucije. Ko so namreč vprašali, kdo je za to »da v uradu vse ostane tako, kakor je«, je v odgovor sledila tišina, potem ni bilo videti nobene roke, in tako je bila prva točka resolucije »od 7.000 navzočih enoglasno sprejeta.« Drugo točko resolucije je utemeljeval dr. Zarnik, tretjo B. Raič. (vmes so razpra-

Taborska resolucija 1868 v Ljutomeru:

Tukaj zbrani slovenski narod soglasno izreka, da v paragrafu 19. državnih osnovnih postav ne najde poročila za ohranitev in gojitev svoje narodaosti, dokler ne bodo:

1. Slovenski jezik na Slovenskem izključivo uradni jezik, in dokler se ne bo v ta namen uradnikom na Slovenskem neodlogoma določil obrok, in sicer pol leta, do katerega morajo znati slovensčino v besedi in pismu.
2. Dokler ne bodo cerkvena vlada na Slovenskem uradovala v slovenskem jeziku in se ne bodo v bogoslovnicah predmeti, kateri se do zdaj nemški predavajo, odslej slovenski razlagali.
3. Dokler ne bodo ljudske šole čisto slovenske in v srednjih učni jezik slovenski. (Nemški jezik ostane učni predmet.)
4. Dokler se ne združijo Slovenci v zedinjeno Slovensko z narodno upravo.
5. Dokler se ne bodo iz deželnega zaklada štajerskega v razmeri števila Slovencev in njihovih prispevkov napravili, odpirali in vzdrževali slovenski zavodi na primer slov. realke, gospodarske šole.
6. Dokler ne bodo dodane temu š. l. izvršilne postave in djansko vpeljane, in dokler se ne bodo posameznim deželam dala večja samoupravna oblast.

vljali še o gospodarstvu — dr. Prelog), četrto točko je ponovno razložil Božidar Raič in zadnjo točko je podal in utemeljeval J. Vošnjak.

Vsi govori so bili soglasno sprejeti, trajali pa so približno dve uri. Četudi je stalo ljudstvo okrog odra v veliki gneči »mož tik moža« in v »največji vročini«, vendar ni bilo videti, da bi se ljudje naveličali poslušati. Tudi govori so bili primerno kratki, kar se je posebej pohvalilo, in so govorniki »jasno in temeljito podpirali (motivirali) svoje predloge«, ljudstvo jih je zato »pazljivo poslušalo in navdušeno sprejelo vse sklepe«. Te so spremljali tudi grmeči možnarji, ki so vsej bližji okolici naznanjali, da čuti slovensko ljudstvo veselje trenutke narodnega prerodenja, da zavestno spoznava, da je gospodar zemlje, na kateri živi.

Po sprejemu taborske resolucije je predsednik začel končevati zborovanje. Zahvaljeval se je »vsem pričujočim, ki so od daljnih in bližnjih krajev prišli«, zahvaljeval se je vsem, ki jih nič ni zavrnilo, da bi se ne udeležili »sveta in sklepa o narodnih zadevah«. Posebna zahvala se je izrekla političnemu komisarju A. Globočniku, »ki se je v vsem ljubeznivo obnašal« (oziroma je šla hvala »za njegovo prijazno in vpludno obnašanje«). To je bilo znamenje zadovoljstva, da se je moglo zborovati kljub grožnjam pred taborom, da se je ljutomerski tabor iztekel drugače kot po drugih avstrijskih deželah, posebno, »kar se vladnih mož tiče«. Ljudstvo je, tako hvaljenega Globočnika potem počastilo s klici »živio«. Po enakem klicu cesarju je predsednik uradno končal zborovanje. Ljudje so se deloma razšli, mnogo, celo do štiri tisoč, pa jih je ostalo na taborskem prostoru do trde noči. »Tu so se eni krepčali s kapljico vina, tam so se drugi pogovarjali o razmerah sedanjega časa,« zlasti o tem, kar so slišali na zborovanju. Za razvedrilo sta med drugim ostali ljudem celo dve godbi, prireditelji so poskrbeli za bengalski ogenj, »kar je zvečer ljudstvo, kteremu so take prikazni po večem kaj novega, jako zanimalo«. Naravno je, da se je v tem neuradnem delu tudi pelo.

Naslednje jutro so se razšli zadnji gostje.

Premalo denarja za arheološko izkopavanje

Nina Kozinc in Branko Kerma pri izkopavanju

Na terenu pri Bukovnici so zadnje avgustovske in prve dni septembra arheologi nadaljevali z lani začeti, sistematičnimi izkopavanji. Pod vodstvom kustosinje Pokrajinskega muzeja v Murski Soboti Irene Šavel so raziskovali neoneolitske ostanke naselbine, ki je bila okoli Bukovnice v času konec mlajše kamene dobe in na prehodu v kovinska obdobja. Takrat, ko je bil večidel Evrope že v bakreni dobi, so bili na tem območju še na ravni kamene dobe, kronološko pa je to obdobje uvrščeno v konec mlajše kamene dobe in na prehodu v bakreno.

Z izkopavanji so zadovoljni, saj je najdba posoda, kjer zasadijo v njivo lopate, vendar pa so sredstva razlog, da niso odpirali večjih površin. Sredstev jim je namreč zmanjkalo, in tako so izkopavanja končali pred predvidenim datumom. Vseeno so odkrili dve peči: eno manjšo in eno prav veliko. Tako velika je, da je

segala kar poldrugi meter pod nekdanjo vhodno površino. To pomeni, da je bila vkopana zelo globoko in je imela izjemne dimenzije. »Največja je, kar sem jih našla doslej,« nam je dejala arheologinja, obenem pa povedala, da so odkrili tudi večjo shrambeno jamo, v kateri so bili ostanki keramičnih posod in je v njej zelo ožgana zemlja. Pelodna in druge analize bodo pokazale, kaj vse je bilo v tej jami. »Odkrivamo pa tudi manjše površine in zasledili smo več jam,« nam je nad eno od odprtih pojasnjevala sogovornica.

Poleg nje pa smo se pogovarjali tudi s tehničnim delavcem — restavratorem Pokrajinskega muzeja Jožetom Vargo, ki je pridno odvažal material iz jame, oba pa sta se strinjala, da bi za arheološka izkopavanja potrebovali več časa in seveda denarja, kot so ga uspeli zbrati. »Največ je prispevala občinska raziskovalna skupnost, enak delež, ki so ga pričakovali tudi iz Ljubljane, kjer je projekt prijavljen pri znanstvenem inštitutu Filozofske fakultete pod skupnim naslovom Kulturna dediščina Prekmurja, pa kljub obljubam ni bil dan. Za vse štiri raziskovalne naloge so iz Ljubljane dobili na Kulturni center le 300.000 dinarjev, kar je odločno premalo za tovrstno raziskovalno in v primeru arheologije predvsem terensko delo.« Tako se je bilo potrebno znajti in, kot nam je zaupala Irena Šavel, je popraskala vsa sredstva, ki jih je bilo mogoče zbrati kot ostanek od drugih akcij, nekaj pa ji je ostalo tudi od lani. Tako se je ekipa le podala na teren, če-tudi je bila na delu manj časa.

Okolje je zanimivo: pa rahlo privzdignjenem območju seže

oko do obrobja gozda na eni, kornuznih polj na drugi, vasice spodaj na tretji in prostranstva travnikov na četrty strani neba. Tistega dne, ko smo obiskali arheologe na terenu, kjer jih je devet, je bilo najprej sončno, potem pa se je zloveste pooblačilo in veter, ki je zapihal, je prinesel s sabo obe-te dežja. Res se je še istega dne popoldne ulilo kot iz škafe in do-dobra namočilo prej tako presu-šeno zemljo. Če bi se hoteli ilu-strativno izraziti, bi lahko rekli, da arheologi na neki način rijejo po zemlji in luščijo pozabi ostan-ke daljne preteklosti.

Tokrat so izluščili peč in po obrisu je po besedah Jožeta Var-ga podobna današnjim, v katerih pečejo filovski in drugi lončarji svoje glinene izdelke. Delajo po plasteh, sprti izrisujejo profile, poslikajo in dokumentirajo.

Pred enim od manjših odprtih trikotnikov zemlje smo zmotili pri delu Nino Kozinc. Čeprav je študentka zgodovine, ji pomeni jo arheološka izkopavanja dra-goceno izkušnjo. »Arheologija je zgodovini sorodna veda, je zgo-dovinska veda, in jasno, da je de-lo zame zelo zanimivo,« je bila kratka. Student arheologije Branko Kerma, ki smo ga spom-ladi spoznali že v Gerlinčih, pri odkrivanju antičnih gomil, je spet na delu, in čeprav gre za drugovrstna izkopavanja, je zelo vnet, in tako je dejal: »Tu na Bu-kovnici gre za izkopavanje mlaj-še kamene dobe in je pristop drugačen kot v Gerlinčih, kjer smo odkopavali gomile. Odpira-mo sonde 10x10 metrov in jih poglabljamo. Med najdbami prevladujejo ostanki arhitekture: peči, hiš, kolov in odpadne jame. To vse priča, je šlo za naselbino, prvo tovrstno v Prekmurju iz omenjenega obdobja, vidni pa so tudi ostanki starejših kultur, ki pa naj bi prihajale predvsem iz Podravine in Podonavja.

Doslej je bil na tem območju poudarek pri odkrivanju bronaste in kamene dobe, torej prazgo-dovine manj pa srednjega veka, o katerem vemo zelo malo. Zato je veliko možnosti odkrivanja naše preteklosti iz časov preselje-vanja narodov. To me posebej mi-ma,« je dejal bodoči arheolog, ki ga zanima tudi rimsko obdobje, vendar se bo, če bodo možno-sti zaposlitve in raziskovalnega dela, posvetil predvsem obdobju preseljevanja ljudstev. Tako bo za arheologe še dovolj dela tudi v pokrajini ob Muri.

Brigita Bavčar
Foto: Nataša Juhnov

Arheološki planum pri Bukovnici

Razmišljanje o soboških kulturnih tegobah

Soboški Kulturni center bje plač zvana zaradi resne ogroženosti nekaterih panog poklicne kulturne dejavnosti, predvsem knjižničarstva. Obisk knjižnice je prav gotovo ena najbolj množičnih kulturnih poslastic uporabnikov, ali kot temu sodobno rečemo najbolj podružljena, torej najbolj iskana kulturna dobrina v mestu. Javnost prav gotovo po-drobneje zanimajo razlogi, za-kaj bodo prisiljeni knjižnice zapreti, kaj so ukrenili za reševanje prostorskih problemov ter kje in zakaj je vse na mrvi točki. Si-cer pa je iz kronike razvoja soboških kulturnih dejavnosti razvidno, da si skorajda moral, če si hotel v objektivnih razmerah soboške kulture kaj doseči, »streljati s topovi« z dobro strokovno, politično in še kako drugače izo-strenimi naboji. Tudi danes ni bistveno drugače. Zaradi posameznih (in pozabljenih) vplivnih kulturnih »ostrostrelecev« v pre-tklih desetletjih smo dosegli usta-novitve kulturnih ustanov, brez katerih bi bila regija danes kulturno siromašna (muzej, študij-ska knjižnica, galerija itd). Sla-be objektivne razmere v nekate-rih kulturnih dejavnostih resno ovirajo tudi kakovost storitev.

turi in politiki, ki bi videl v pri-hodnost, kaj to za pokrajino pome-ni, in se za to resno zavzel. Pomurje bi bilo prav tako upra-vičeno do svojega pokrajinskega arhiva, kot je to dosegla pujska regija. Pomurske občine arhiv si-cer vzdržujejo, vendar v Mariboru. Tja bodo torej hodili razisko-valci preteklosti te pokrajine.

Odpiram še eno neurejenih stra-ni soboške kulture, v mislih imam zgodovinski oddelk soboš-kega muzeja. Videti je, da to vprašanje odgovornim ne pov-zroča kakih resnih skrbi. Tisti pa, ki imamo kaj več vplegla v to dejavnost, bi temu oddelku lahko rekli kar »po sili živ«. Za-meiki tega oddelka so bili kot razstava NOB Prekmurja postavljeni leta 1970 (razstavo je po-stavil prof. Drago Novak) v dveh razstavnih prostorih soboškega gradu. Seveda je to razstavo v 18 letih že krepko prerasel čas, daleč pa so jo prerasle podobne razstavne zbirke v vseh regijskih središčih, pa tudi v občinskih. Soboška razstavna zbirka NOB pa je ostala na ravni skromne vaške razstave, ki ne ustreza več nobenim merilom in standar-dom. Prostorska utesnjenost kaj več kot to tudi ne dopušča. Res, da smo pred petimi leti po več kot triletnem »streljanju s topo-vi« dosegli, da je soboški muzej dobil kustosinjo-zgodovinariko, v muzeju pa se je oblikoval odde-lek za novejšo zgodovino, in to za obdobje 1918 pa do danes. Tem ciljem naj bi rabila tudi

razstavna zbirka. Kustosinja si-cer že pet let zbira in sistematično ureja hranjeno zgodovinsko gradivo in tako nastajajo tudi arhiv zgodovinskih dokumentov, fototeka in diateka. Žal je vse to v depojih in ni dostopno obisko-valcem, ki jih je letno čez sedem tisoč, predvsem mladine in turi-stov. Tudi zgodovinske učne ure za šolsko mladino so žal omeje-ne le na zastarelo zbirko NOB Prekmurja. Tako je ostal načrt, zastaviti sodoben sistem zgo-dovinske zbirke, temelječe na ob-dobju 1918—1988, le pobožna želja, kajti v sedanjih »prostorski škaticli« je to nemogoče.

Pa še vprašanje: kaj pa zgodovinska preteklost tisočletnega obdobja prekmurskih Slovencev do leta 1918? Nobena regija svoje zgodovinske pre-teklosti ni prepuščala pozabi. Mar smemo storiti to mi? Menim, da je prevelika odgovornost do sedanjih in prihodnjih generacij, da bi lahko ostali brezbržni do tega vprašanja. Namesto nas te naloge ne bo nihče opravil. Prihodnje leto je 70. obletni-ca priključitve Prekmurja Jugoslaviji. Z vsa upravičenostjo pričakujemo, da bo ta obletnica tudi svetel trenutek za zgodovinski oddelk soboškega muzeja in za vse nas »dediče« svoje preteklosti. V gradivu smernic sred-njoročnega načrta razvoja Pokrajinskega muzeja v M. Soboti sem pre-bral: Do leta 1992 bo Murska Soba-ta mesto z bogato kulturno razvejeno dejavnostjo, soboški grad pa bo postal muzejska hiša. Prekmurci bi re-kl: »Bog daj taj rejci hasek!« Murda še tole: V Soboti rušijo dobre stavbe kar po tekočem traku. Morda bi bila katera od njih dovolj stara, da bi la-hko rešila prostorski gordijski voz-ek soboške kulture — v prvi vrsti knjižnice. Ivo Orešnik

kulturni koledar

PETEK, 16. SEPTEMBRA

LJUTOMER — V Domu kul-ture bo ob 19.30 otvoritev razsta-ve ob 120-letnici I. slovenskega tabora, ki jo posreduje Univerzitetna knjižnica Maribor.

Ob 20.00 bo v okviru priredi-tev v počastitev jubileja tabora gostovalo Slovensko narodno gledališče Maribor, opera in ba-let s predstavo Antona Foerster-ja: Gorenjski slavček.

SOBOTA, 17. SEPTEMBRA

LJUTOMER — Ob 10.00 de-lovno srečanje ob taborskem ju-bileju, ki ga v Domu kulture or-ganizirata Zveza zgodovinskih društev Slovenije in Zgodovinsko društvo za Pomurje.

Ob 11.00 pohod po poteh kulturne dediščine v organizaciji Planinskega društva Ljutomer z Miklošičevega trga.

Ob 21.00 taborni ogenj v športno-rekreacijskem centru.

NEDELJA, 18. SEPTEMBRA

LJUTOMER — Ob 7.00 bud-nica godbe na pihala kuda Ivan Kaučič. Ob 9.00 medobčinsko srečanje odraslih pevskih zborov Pomurja v Domu kulture. Ob 11.00 osrednje — slavnostno zborovanje v parku I. slovenskega ta-bora, kjer bo slavnostni govornik predsednik predsedstva SRS Janez Stanovnik, v kulturnem pro-gramu pa bodo sodelovali: zdru-ženi pevski zbori Pomurja in Or-može, pihalni orkester milice iz Ljubljane in pihalni orkester ku-da Ivan Kaučič iz Ljutomera, re-citatorji in folklorne ter plesne skupine iz ljutomerske občine.

razstave

MURSKA SOBOTA — V gale-riji Kulturnega centra Miško Kranjec je na ogled razstava se-demindvajsetih del Ivane Kobil-ce in Ferda Vesela.

»Sodelovanje med Narodno galerijo in galerijo Kulturnega centra Miško Kranjec v Murski Soboti traja že nekaj let, je utečeno in sodelujemo s potujoči-mi razstavami. Pred leti je bila to raz-stava Hinka Smrekarja, lani je bila zelo obiskana razstava slik in ilustracij Maksima Gasparija, tokrat pa gostuje-mo z razstavo del dveh naših pomemb-nih realistov: Ivane Kobilce in Ferda Vesela.

Razlog, da smo se odločili prav za-njo, je v tem, ker je realizem obdobje, ki prvič popelje slovensko umetnost v evropski prostor, saj gre za slikarje, ki so se šolali zunaj, potem prihajali domov in oplajali ter dvignili raven slikarstva doma. Med njimi sta bila prav Ivana Kobilca in Ferdo Vesel tista, ki sta s svojo münchensko izobrazbo vnesla v našo slikarstvo pojem realizma na po-dročju portreta, pokrajine, žanra, in de-la, ki so tukaj razstavljena (27 jih je), predstavljajo ravno ta področja. Raz-stava je tako postavljena, da je razvid-no, kako sta si sorodna v slikanju ome-njenih vrst. Obenem po se vsak obis-kovalec lahko seznanj z začetnimi poskusi obeh slikarjev, njuno razvijanje barve in svetlobe na platnih, in potem s tem, kako se njuno slikarstvo izpize v zrelejših delih dvajsetih in tridesetih let. Tako je razstava dobrodošla odraslim, ki že nekaj vedo o obeh mojstrih realiz-ma, še bolj pa je primerna za osnovno- in srednješolske skupine, ki se šele sre-čujejo z likovno ustvarjalnostjo. Tukaj se lahko seznanijo s tehniko olja na platnu in pastela, hkrati pa lahko spo-znajo tudi dve znani imeni in z ogle-dom njunih originalov jim lahko ostane v zavesti pojem teh dveh izbranih sli-karjev. Zato je razstava posebej primer-na za obisk šolskih skupin, ki jim ne bo odveč ura likovnega pouka kar v gale-riji,« je po otvoritvenem nagovoru in vo-denem ogledu razstave dejal kustos Narodne galerije iz Ljubljane Ferdo Šerbelj.

— POSVETI —

Zveza kulturnih organizacij Gornja Radgona organizira od 12. do 19. sep-tembra posvete o dejavnosti in pro-gramih za leto 1989. Njihov namen je ocena pretekle ter sooblikovanje nove ljubiteljske kulturne sezone v občini. Tako je ponedeljkovo popoldne mini-lo v znamenju posveta o likovni de-javnosti, torkovo o glasbeni, včeraj je bil posvet o gledališki in lutkovni de-javnosti, danes (v četrtek, 15. septem-bra) bo posvet o folklorni in plesni dejavnosti, jutri o literarni in knjiž-nični dejavnosti in v ponedeljek, 19. septembra, posvet o filmski in video dejavnosti. Vsi posveti so v Domu kulture ob 14.00, sklicuje pa jih nova predsednica ZKO Marija Sedivy.

Tudi podnevi z lučmi

V začetku leta 1990 bo na Nizozemskem začel veljati zakon, po katerem bodo morali avtomobilisti podnevi in ponoči voziti s prižganimi lučmi. Predstavniki ministrstva za transport v Haagju je pojasnil, da se proizvajalci avtomobilov dogovarjajo, da bi v vozila vgradili poseben mehanizem, ki bi pri vžigu avtomobila avtomatsko prižgal luči.

Voznja s prižganimi lučmi podnevi in ponoči je že nekaj let predpisana v skandinavskih državah, in tam so že dosegli spodbudne rezultate: število prometnih nesreč se je zmanjšalo za petnajst odstotkov.

Po stopinjah zadnjega cesarja

Kitajski turistični delavci bodo prihodnji mesec tujim gostom omogočili, da podoživijo življenjsko pot Pu Jija, tragične osebe, po katere biografiji je Bernardo Bertolucci posnel film Zadnji kitajski cesar.

Tiskovna agencija Xinhua sporoča, da bodo turisti lahko obiskali kraj njegovega rojstva v Preprovanem mestu, hišo v Tianjinu, kjer je živel v izgnanstvu in zapor v Čangčunu, kamor je moral po zmagi revolucije.

Po besedah Lu Bina, namestnika ministra za turizem, bodo obiskovalcem poleg dvorne glasbe in plesa ponudili tudi kraljevo hrano, in to v posodah dinastije Jing (1644—1911).

Med potovanjem bodo turistom pokazali Pu Jijeve risbe in slike, pa rokopise za njegovo avtobiografijo Od cesarja do državljana.

Žvečilni gumi namesto cigaret

Nicorette se imenuje škatlica žvečilne gume, ki je nekakšna kemična bergla za tiste, ki bi se radi odvadili kaditi. Žvečilna guma vsebuje nekaj nikotina in v šestih mesecih naj bi kadilca spremenila v nekadilca. Vendar pri jemanju tabletk niso vsi enako disciplinirani. Neka ugledna pravica iz Los Angelesa pravi, da preveč ob slabih dnevih tudi 192 gum nic, kot jih na kratko imenujejo v Združenih državah Amerike. Kadar ji jih zmanjka, jih ukrade sostanovalki. Odgovorni delavec na televiziji jih prežveči po deset naenkrat. Od njih je odvisen že eno leto. Vsakokrat, ko se jim poskusi odpovedati, postane živčna razvalina.

V ZDA prodajajo nicorette že od leta 1984. Lani je ameriška farmacevtska tovarna Lakeside Pharmaceuticals, ki jih izdeluje, z njimi zaslužila 66 milijonov dolarjev. Začeli so jih delati na Švedskem, licence pa so prodali v 40 držav. Zaradi prepovedane kajenja na javnih mestih se je poraba te žvečilne gume zelo povečala. Ugotovili so, da se vsak mesec začne na novo posluževati gume nicorette 100.000 ljudi. Mnogo jih postane odvisnih. Nicorette se lahko dobi samo na zdravniški recept, vendar ga rad napiše vsak zdravnik. Ena škatlica stane 25 do 35 dolarjev, uživalec pa povprečno potrebuje približno 96 gum nic na dan. V neki

lekarni v Los Angelesu pa se jih da kupiti na črno, brez recepta, vendar stane škatlica 42 dolarjev. Podatke o posledicah daljšega uživanja gume nic strokovnjaki sicer imajo, vendar pa javnost še ni seznanjena z njimi. Po pravilih bi moral vsak uživalec izmenično žvečiti ali potisniti gumo med lice in dlesen le enkrat na uro. Vendar se je vse skupaj nekako izmuznilo nadzoru, čeprav je s pomočjo te gume nehala kaditi več milijonov Američanov. Vendar pa bivši kadilec ne sme narediti niti enega »dima«, ker bi v sedmih sekundah spet padel v razvado, kajti cigaretni dim vsebuje trikrat toliko nikotina kot nicorette.

TOVARNA DUŠIKA RUŠE n.sol.o.

TOZD PROIZVODNJA KREMENČEVEGA PESKA PUCONCI n.sol.o.

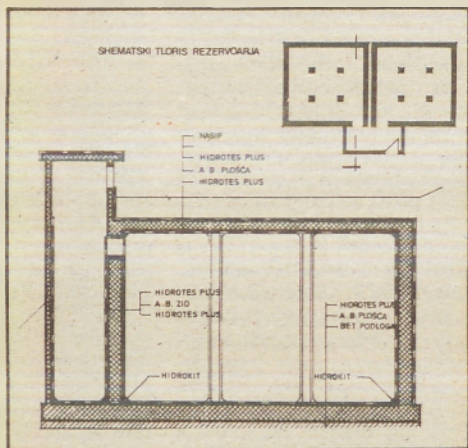
69201 Pucunci, Telefon: (069) 72-520, 72-521, Telegram: Separacija Pucunci

NAŠ NASVET: Hidroizolacija rezervoarjev za vodo, bazenov, greznic

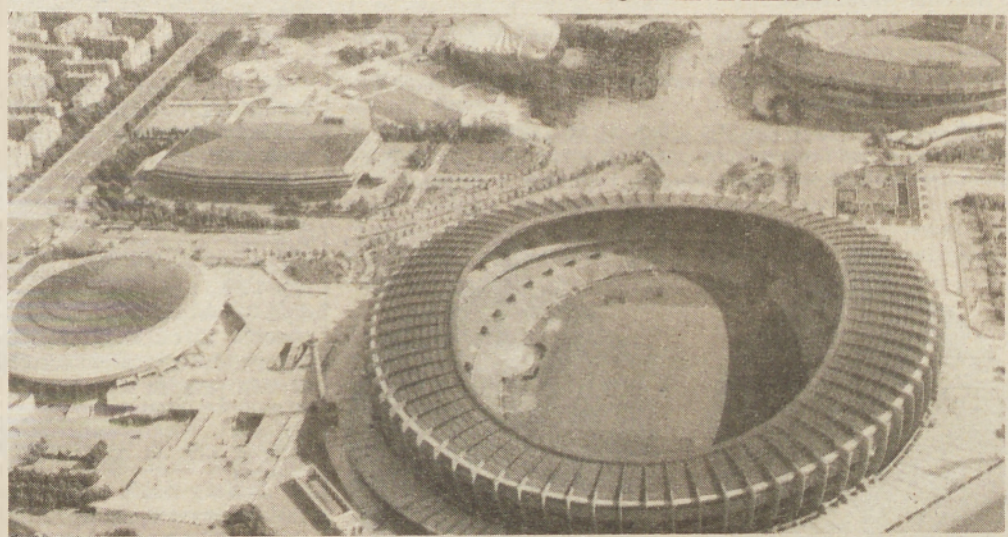
Slabega betona ni mogoče narediti za vodo neprepustnega z nobenim od tako imenovanih dodatkov za neprepustnost.

Popolno neprepustnost za vodo pa si lahko zagotovite, če boste dan ali dva po končani gradnji rezervoar ali bazen obdelali s polimerbetonskimi materiali.

Mesta, kjer prodira voda, najprej obdelajte s hitroveznim malterjem hidrozat, ostala segregirana mesta, spoje in morebitne razpoke pa s hidrokotom. Tako pripravljeno podlago trikrat premažite s premazom hidrotex VH ali AN, vsak dan naredite en premaz. Že po 48 urah lahko začnete redno uporabljati objekt. Glej skico!

NA OLIMPIADI 161 DRŽAV

Te dni se bo začela 24. olimpiada v Seulu, ki se je bo udeležilo po najnovejših podatkih 161 držav z vseh celin. Južna Koreja, ki je domačin olimpijskih iger, je zgradila veliko novih objektov, ki se odlikujejo po moderni arhitekturi. Med njimi je tudi olimpijski štadion, ki lahko sprejme 70 tisoč gledalcev in na katerem bo tudi slovesni začetek iger.

Je umiranju gozdov kriv mah?

Po vsej industrijski Evropi in severovzhodnih predelih ZDA umirajo gozdovi. Čeprav sta kot morilca osumljena kislil dež in ozon, pa geograf Lee Klingner z univerze v Coloradu meni, da je pravi krivec pravzaprav hladna, vlažna prepora iz mahu. Raziskovati je začel naprej v arktičnih predelih Aljasko, kjer med rastlinstvom prevladujejo mahovi. Domneval je, da bo pri iskanju krivca za umiranje gozdov naletel na smrtonosno kemikalijo. Namesto tega je prišel na sled mahovom. Pregledal je že 100 pokrajin v tridesetih državah, kjer umirajo gozdovi. In povsod je pod mahom našel odmrle korenine, ki drevesu dovajajo hrano. Že nekaj centimetrov zunaj mahovnate preproge pa so bile korenine zdrave.

Klinger meni, da so mahovi nekak-

šne »zemeljske gobe«, ki zadržujejo vodo in z njo prepojijo površinski sloj prsti pod sabo, zato ta sloj prsti ostane brez kisika. Ko korenine, ki drevesu dovajajo hranila in same vsebujejo zelo malo kisika, dosežejo to plast prsti, odmrejo. Korenine pa admirajo tudi zato, ker mah uničuje tudi glivice, ki živijo v simbiozi s koreninami in jim pomagajo vsrkavati hranilne snovi. Voda, ki pronicata skozi mah, postane kislila, in ko doseže kritično stopnjo kislosti, postane strupeni aluminij v zemlji topljiv v vodi in z njo prodira v drevo.

Ta dognanja seveda kislega dežja ne oprostijo njegove krivde za umiranje gozdov. Ker mahu prija kislilo okolje, verjetno kislil dež pospešuje njegovo rast in tako tudi umiranje gozdov.

Odkrita uganka kritosemenk?

Pokojni Sergij Mejen z Geološkega inštituta sovjetske akademije znanosti in umetnosti je morda rešil Darwinovo skrivnost, uganko o izvoru kritosemenk. Znanstveniki so že veliko skupin rastlin proglasili za njihove predhodnike, večina botanikov pa meni, da izhajajo iz golosemenk, ki vključujejo tudi iglavce.

Pri kritosemenkah je semenska zasnova, ki se razvije v seme, spravljena v pestiču, pri golosemenkah pa leži nezaščiten na luskah storža. Nihče še ni mogel razložiti, kako so se kritosemenke razvile iz golosemenk, nihče pa tudi še ni našel živečo ali izumrlo golosemenko, ki bi bila predhodna oblika med obema vrstama.

Morda vmesni člen manjka zato, ker so fosilni ostanki nepopolni. Mejen je menil, da vmesni člen obstaja, vendar ga še niso prepoznali. Večina znanstvenikov domneva, da se je pestič kritosemenk razvil iz ženskih delov golosemenk in ima zato podobno strukturo. Mejen pa je bil prepričan, da so se v pestič razvili moški deli golosemenk. Ta proces imenujemo gamoheterotopi-

ja, prenos sekundarnih spolnih značilnosti iz enega spola na drugega. To se dogaja pri številnih živalih.

Mejen je domneval, da je do spremembe prišlo, ko se je beneditinskih, skupini golosemenk, ki so že izumrle, razvil preprost pestič. Fosilni ostanki omenjenih golosemenk kažejo, da je seme nastajalo na storžih, cvetni prah, možna gameta, pa je nastajal v tako imenovanih trosnovnikih (sporangijih). Ti so se oblikovali v dveh vrstah na luskinah storža. Mejenova teorija trdi, da se je luskinna sama zgubala in tako oblikovala preprost pestič. Iz tega so se razvile prave kritosemenke.

Struktura lesa nekaterih beneditinov je podobna lesu kritosemenk in včasih jih med seboj zamenjujejo. Nekaj podobnosti je tudi pri cvetnem prahu in režah.

Če ima Mejen prav, potem so današnje kritosemenke potomke te skupine golosemenk, ki je uspevala pred približno 70 do 230 milijoni let v mezozoiku, ko so živali dinozavri. Poudaril pa je, da raziskovalce čaka nova vprašanja: kako so nastali beneditini?

Iskanje sorodnih duš

Sklepanje novih znanstev gre nekaterim odlično, drugim pa le stežka od rok. Kako zbrati pogum in nagovoriti popolnoma tujega človeka, ki pritegne našo pozornost? Za tiste, ki so plahi in neodločne narave, torej težko sklepajo nova znanstva, se obeta prijetna novost. Firma Unitron bo v tujini v kratkem poslala na tržišče nov izum, imenovan unitron contactsignal. To je naprava, velika kakor cigaretna škatlica, ki oddaja signale do oddaljenosti 200 metrov. Je hkrati oddajnik in sprejemnik, nositi pa jo je mogoče tako v žepu kot v ročni torbici. Če je naprava vključena, lahko plahi lastnik upa, da bo zdaj zdaj zaslišal iz množice odgovor na svoj signal. S piskanjem zazna napravo bližino sorodne duše, ki prav tako išče novo znanstvo. Proizvajalec obljublja še vse mogoče zboljšave: nekoč bo mogoče kupiti že programirane signalne škatlice, ki bodo iskale stik samo s človekom določene telesne višine, starosti in barve las.

48 milijonov šilingov za Dunajčanko

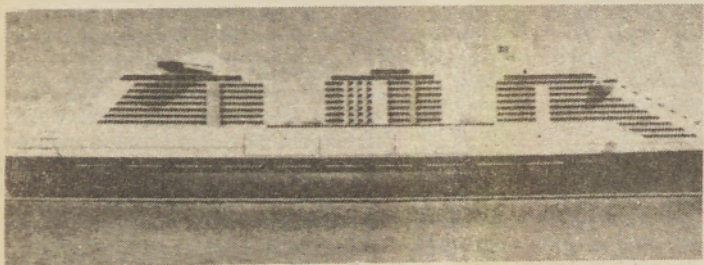
Pred dnevi je dobila Avstrija novega rekorderja. 36-letna Dunajčanka je edina uganila 6 izžrebanih števil na lotu in tako dobila rekordnih 47,7 milijonov šilingov.

Tudi za centralo Lota na Dunaju je bilo presenetljivo to, da je bil samo eden, ki je pravilno označil 6 izžrebanih števil: 3, 22, 23, 28, 35 in 45. Pri tem pa je poročena žena, mati dveh otrok, vplačala le 18 šilingov. Skupaj z možem sta napravila tudi nekaj načrtov za prihodnost. Najprej bo na vrsti križarjenje kot nekakšno zaposleno poročno potovanje. Potem pa bo žena tudi prenehala s svojim delom v neki trgovski hiši.

V tem kolu leta pa je bilo še nekaj drugih rekordov. Izpolnjenih je bilo 3.615.764 lističev s 30,8 milijona kombinacij. Na ta način so zbrali tudi 80 milijonov šilingov in poleg rekordnega dobitka je dobilo še 750.000 ljudi manjše dobitke.

V zadnjem času se kaže še ena zanimivost. Čedalje več je žensk, ki posegajo po glavnih dobitkih. Kot da bi imele ženske več sreče!

POTNIŠKA LADJA NA SVETU NASTAJA NAJVEČJA

V hamburški ladjedelnici so začeli graditi največjo ladjo na svetu. Skupaj jo bodo gradile štiri največje nemške ladjedelnice za norveškega naročnika World City Corporation. Ladja že ima ime (Feniks – svetovno mesto), imela bo nosilnost 250.000 ton in prostora za 5.600 potnikov. Dolga bo 380 in široka 77 metrov. V njej bo toliko sob, kotlikor jih je v osmih hotelih skupaj. Če bo šlo vse po načrtu, bo zgrajena leta 1992/93. Ker bo narejena kot katamaran, se bodo lahko v njej zasidrle hkrati štiri »majhne« turistične ladje, vsaka za 400 potnikov.

Čla radgoukon senji je Zela noj aoto sparkejo ke ciate ge tou meomi. Siki mogo je glacati gerdo petsto dinarof otrofa. Člajpule je biv eemerem, gda je pa zvedo, ka je za parkeravije na parkiplaci. Trbelo placati dvagetero dinarof, ga je za takša radost zgrabila, ka se je eše trikrat pelo v ladgouo na senje za je parkerajo na gepovejdaron mestu. Tak je osega flajp geparostiri krat go petstou dinarof. Siki, ai de nare verstoo pa včintivanje tak eše dale ilo kak ide, de kleti na senji eše boakie razmerje o cem, ka parkeravije, ečglaj, ka so raj otrofe godralitali. Dobar zdraaf inflacijaki goddrao brat Drouci.

URA NA POSODO

Mlad zahodnonemški poslovnež je odkril zlato jamo: odprl je spojevalnico dragocenih ročnih ur znamke rolex. Zanimanje je izjemno: očitno ne manjka ljudi, ki se radi pobahajo s stvarjo, kakršne si ne morejo kupiti.

Zamiselj je bila videti nora, a kaj se hoče, nori so tudi časi, v katerih živimo. Zahodnonemški podjetnež Rene Schaller je v bližini Nürnberga odprl novo spojevalnico ročnih ur v Evropi. Strank se pri njem kar tare. Prihajajo ljudje, ki nimajo dovolj denarja, da bi kupili uro za 20 tisoč DEM. Ker pa bi takšno uro radi nosili in se z njo postavljali, si jo pač izposodijo. In ne zgodi se redko, da si da srečni začasni lastnik dragega rolexa skrajšati rokave srajce in suknička, da je ura vsakomur na očeh.

Schaller je bolj prebrisan, kot kaže na prvi pogled. Uro, ki stane 20 tisoč DEM, posodi za 20 odstotkov cene. Najemnik nato plačuje vsak mesec po 400 DEM, če pa se na uro naveže in bi jo po štirih letih rad obdržal, mora plačati še 10 odstotkov prvotne cene. Tako se zgodi, da plača človek, ki nima toliko denarja, da bi odšel 20 tisoč DEM za uro, nazadnje 25 tisoč DEM,

zadovoljna pa sta oba, spojevalnic v novo pečeni lastnik.

Kdo vse si sposoja ročne ure? Studentje, tajnice, poslovneži, skratka, ljudje vseh starosti in poklicev. Schaller je odkril izposojevalnice ur, ko je bil na potovanju po ZDA. Osnovno zamisel pa namerava v kratkem izpopolniti. Sposojal bo ure ne le za leto dni in več, ampak tudi samo za konec tedna ali za kak dan. »Marsikdo si želi dragoceno uro za kako posebno priložnost, za obisk opere ali za kako slovesnost. Ljudje si želijo luksuz, tudi če si ga ne morejo privoščiti.« Tako pravi Schaller in se veseli svoje cvetoče poslovalnice. Skrivaj verjetno upa, da se ne bo nobeden tistih, ki si za drag denar izposojajo drage ure, domislil cenejše rešitve. Letalski polet do Hongkonga, kjer je mogoče kupiti spretne ponaredke vseh dragih švicarskih ur za majhen denar, je cenejši od izposojevalnice pri Schallerju.

Uh, kako mi je vroče

Kaj je srčni infarkt?

Srčni infarkt je najhujša motnja v oskrbi srčne mišice s kisikom. Okrog srčne mišice je razporejen venec arterij, prek katerih se srce oskrbuje s krvjo in kisikom koronarne arterije. Če je ena teh arterij zamašena, ostane del srca brez kisika. Mišično tkivo zadostne količine krvi v krvni obtok. Arterija se zamaši običajno takrat, kadar so žile zaradi oblog (krvnih maščob) že zožene. Visok krvni tlak še dodatno poškoduje ožilje.

Znamenja, ki opozarjajo na preteči infarkt: huda bolečina za prsnico, strah pred smrtjo, močni napad znojenja, občasna slabost in bruhanje. Če se pojavijo ti simptomi, moramo poklicati zdravnika.

Kdaj lahko otroka prenašamo v nahrbtniku?

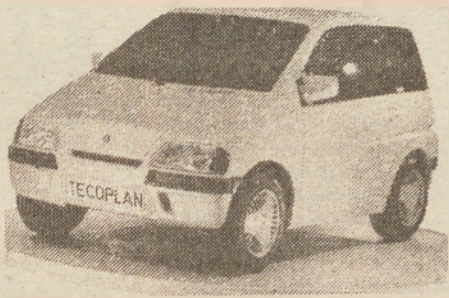
Mladi starši radi odhajajo na izlete in na obiske in pri tem nosijo otroka s seboj. Kdaj ga lahko nosijo v nahrbtniku? Odgovor na to vprašanje ni enostaven, strokovnjaki niso enotni. Vendar pa nahrbtnik svetujejo z določenimi pomisleki in omejitvami. Znano je, da primitivna ljudstva že od nekdaj na različne načine prenašajo svoje dojenčke in male otroke tako, da so z njimi večji del dneva v tesnem stiku. Ni dvoma, da se otrok v tem objemu z materjo s pomočjo bisage ali »kengurjčka« kar najbolje počuti in da takšno nošenje spredaj ali na boku ugodno vpliva na njegov harmoničen razvoj. Prav je, da se ponovno skušamo približevati naravi, a brez pretiravanja. Tudi tako nošenje v pokončnem položaju je lahko za otroke utrujajoče in škodljivo, posebno, če nima opore za glavo, če nošenje traja predolgo, pa tudi vsaj pred četrtim mesecem starosti otroka ne bi dalj časa pestoval v pokončnem položaju. Vsekakor bi bilo v starosti do 4. meseca boljše priporočiti našenje v ležečem položaju — take nosilnice nekateri že uporabljajo.

V nahrbtnik otroka posadimo šele tedaj, ko je že sposoben sedeti vsaj ob opori, to je okrog 8. meseca starosti ali nekoliko prej. Seveda bo prav tako otrok v takem pripomočku čez nekaj časa pokazal znake nejevolje, saj je za tako majhnega otroka dolgotrajnejše sedenje v nahrbtniku utrujajoče. Zato je prav, da na nekoliko daljših izletih naredimo več predahov, da se odpočijeta oba — nosač in otrok.

Tudi glede uporabe hojice so mnenja strokovnjakov različna. Hojico naj bi uporabljali bolj za spodbujanje motorike, čeprav pri normalno razvitem otroku take spodbude niso nujno potrebne.

MADŽARSKI AVTO

Na letošnji avtomobilski razstavi v Ženevi je zahodnonemška inženirska pisarna Tecoplan (iz Münchna) predstavila projekt majhnega avtomobila, vendar pa izdelovalca zanj takrat še niso imeli. Zdaj so se v stikih z madžarskimi tovarnami gospodarskih vozil skorajda že dokončno dogovorili in sporazumeli, da bodo maloserijsko izdelavo tega zanimivega modela prevzeli Madžari. Mini z medosno razdaljo 1700 mm bo verjetno poganjal motor fire 750.

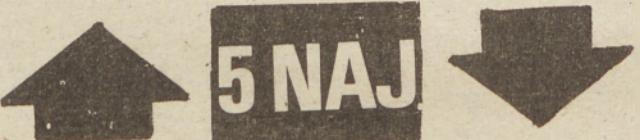
Tolažilna steklenička

Na žalost se nam vseh povsod ponuja prizor: otrok po cele ure vleče čajček iz stekleničke. Z njo ga mati umiri v čakalnici pri zdravniku, na potovanju, doma, kadar ima nujno delo, ali ponudi otroku sladki napitek za lahko noč.

Že lep čas vemo, da se na zobovju, ki ga neprestano obliva sladka tekočina, bohotno razmnožujejo bakterije, ki napadajo zobno sklenino. Posledica so razpadajoči zobje pri dvehletnih otrocih, včasih pa tudi vneta ustna sluznica. V nekatere otroške napitke dajejo izdelovalci grozdni sladkor ali kako drugo sladilo. Toda tudi grozdni sladkor, maltoza, in podobno je za zobe prav tako pogubno kakor pravi sladkor. Otroški zdravniki priporočajo:

Kadar otrok pije, sami držite stekleničko. Nikdar ne dajte otroku oslajenega čaja potem, ko si je že umil zobe. Po prvem rojstnem dnevu pospravite stekleničke in navadite otroka, da bo pil in skodelice. Morda se bo kaj zgodilo, da z vso čutečnostjo ne boste mogli pomiriti otrokovega joka — tedaj bo steklenička zasilna rešitev. A to naj bo le izjema, ne pravilo.

RADIO MURSKA SOBOTA

Glasbena lestvica Radia Murska Sobota ob petkih v oddaji 21 232.

1. Mali bogovi, — Martin Krpan
2. Boy — Sabrina
3. Feška — Prerod
4. Nora noč — Brane Drvarič
5. Vem — Duo Regina

Lestvica nastaja s sodelovanjem s hi fi videostudijem na Kidričevi 21, 89000 Murska Sobota.

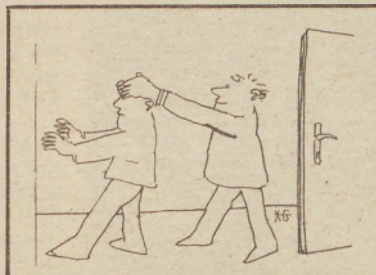
Glasovnice — dopisnice — pošljite na naslov: Radio Murska Sobota, Titova 29/1, 69000 Murska Sobota, telefon: 21 232.

Oddaja je na sporedu ob petkih od 18.00 do 19.00 na Radiu Murska Sobota, UKV 87,6 MHz ali SV 648 kHz.

NAŠA RISBA — VAŠ PRIPIS

Duhovite pripise k novi risbi pošljite najkasneje do četrtka 22. septembra, na naslov: VESTNIK, Titova 29/1, 69000 MURSKA SOBOTA. Objavljene pripise honoriramo.

- Mnogim našim strokovnjakom ni treba zakrivati oči pa kljub temu nič ne vidijo. (Janez)
- Pusti ga, naj še vidi Slovenijo! (Marija)
- Minili so časi, ko smo se igrali slepe miši — pa ni nič boljše. (Milica)
- Manj ko vidiš, manj si kriv. (JAŽ)

Da bo pica še boljša

Nekaj nasvetov za pripravo dobre ali še boljše pice ne bo odveč. Vedno dodajamo sestavinam mlačno vodo, kvas potem lepše vzhaja. Testo krepko pregnetemo in pritiskamo ob delovno površino, kajti potem je okusnejše. Testo naj vzhaja v pomokani, dovolj veliki skledi, da ne prekupi čez rob.

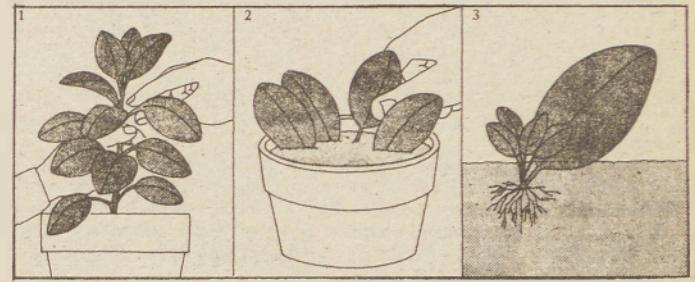
V prostoru, kjer mesimo in vzhajamo testo, naj bo toplo in zrak naj bo vlažen. Če je vlage premalo, pokrijemo testo z vlažno krpo.

Vzhajano testo ponovno pregnetemo. Nič zato, če se skrči. Pri peki bo znova vzhajalo.

Testo razvlčemo z rokami, ne valjamo ga. Najbolje je, da ga razvlčemo kar na pekaču. Debelo naj bo pol centimetra, ne več, kajti pica naj bo dobro prepečena in hrustljava. Robove povlečemo nazgor, da so odebljeni in višji od testa na sredini. Tako nadev ne uhaja čez rob. Paradižnik dobro odcedimo, semenje pa obvezno odstranimo. Če je paradižnik preveč voden, razmoči testo in pica je premehka, pa tudi počasneje se peče. Nekaj sira porazdelimo na testo, nekaj pa ga prihranimo. Na pico ga potresemo nekaj minut, preden je pečena. Tako ostane posebno sočna.

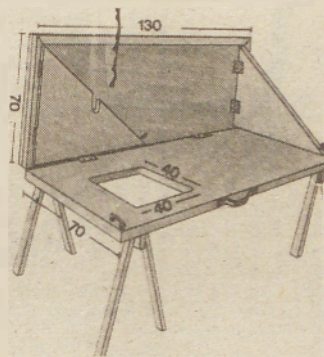
Pico damo v zelo vročo pečico. Pečemo pa jo nato pri 230 do 220 stopinjah. Če se na vrhu prehitro zapeče, jo pokrijemo s kosom aluminijev folije.

Razmnoževanje rastlin z mesnatimi listi

Rastline z mesnatimi listi lahko razmnožujete tudi z listi. V lonček, napolnjen s šoto in ostrim peskom, presadite list, kot kažejo slike.

VRTNA KUHINJA

Če le moremo, preživljamo tople dni na prostem. Na domačem vrtu ali dvorišču si uredimo kotiček za kuhanje.

Vrtna kuhinja ni pravzaprav nič drugega kot sprotne predelana miza s pomivalnim koritom (namesto pipe je tu cev za zalivanje) in kuhalnikom (plinska jeklenka stoji pod mizo, za katero je prav prijetno sedeti. In kadar dežuje?

Takrat primemo kuhinjo za ročaj in jo odnesemo pod streho. Na skici so narisane mere delov, iz katerih je sestavljena kuhinjska miza.

Glavobol zaradi oči?

Nekateri ljudje tožijo, da jih pogosto boli glava in da jih boli tako zelo, da jim gre na bruhanje. Ne bi si smeli blažiti glavobola s tabletami, ampak stopiti na pregled k očesnemu zdravniku. Vzrok za težave je morda zelena mrena (glavkom). Če obolenja ne zdravimo, človek lahko oslepi.

Glavkom nastane, če ne more odtekati prekatna vodica. To je tekočina, ki vzdržuje normalen tlak v očesu. Če se ta vodica nabira, se poveča tlak v očesu in sčasoma se okvari vidni živec.

Očesni zdravnik s posebno pripravo hitro izmeri tlak. Če je povišan, predpiše zdravila, ki bodisi omogočijo tekočino, da odteka, ali pa upočasnijo njeno nastajanje. Velikokrat je potrebna operacija.

PASJA GOVORICA

Prisluhnimo psu, kadar laja, cvili ali renči. To je njegova govorica, hoče nam nekaj dopovedati? Kadar so psi med seboj, jim ta govorica ni potrebna. Za stike z ljudmi pa pes čisto zavestno uporablja posebne glasove.

Strokovnjaki za vedenje živali razlagajo, da se pes nauči uporabljati zvoke in frekvence, ki jih njegov gospodar razume. Pozdrav, prosjačenje, grožnja, obramba, moledovanje za naklonjenost, nelagodnost, iskanje stikov in še marsikaj izraža pes s svojimi glasovi. Človek jim mora samo prisluhniti, pa se jih bo naučil razumeti. Lajež v pozdrav: oglaš se enakomerno, vmes so cvileči glasovi, včasih se slišijo kot kriki. Lajež za svarilo: ton je globji, renčec, prihaja mu iz globine grla, vmes so zvoki, podobni joku. Lajež za moledovanje za naklonjenost: glasovi so tihi, vprušujoči, nato preidejo v glasnejše, monotono lajanje.

Cviljenje: bolečina, slabo počutje ali osamljenost mučijo prijatelja. Prečkani psi spravljajo iz sebe cvileče glasove tudi tedaj, kadar prosjačijo. Presneto dobro vedo, kako je z jadikovanje mogoče omehčati gospodarja.

SESTAVIL MARKO NAPAST	NASLOV ROMANA PREVOSTA D'EXILES	UVODNA GLASBA K OPERI	TANJA OKLESCENA VEJA	PRITOK TAJSKJE REKE MENAM	LADUSKI VOZNI RED	STOPNJA TISKARSKIH CRK	ATISKI HEROJ
ZELO STRUPENA GOBA							
LETALEC, PILOT							
LIMFNI ORGAN V ZRELU				AMERIŠKO MOŠKO IME			
TALISOVA OSVEŽILNA PIJACA							
NIKOLA TESLA			LOV NA KITE	DOLGE DOBE, ODOBBA			
VRSTA CEBULE				PRIPADNIK ROMOV			
ZENSKO IME				TEKOCA ZACIMBA		KEMICNA PRVINA (ZNAK Y)	GEOMETRIJSKA TELES
PISEC SATIR							
RIMSKO ŠTEVILO STO		SREDIŠČE VRTENJA			TORINO		
OTOK V PRESPANJSKEM JEZERU		VRSTA VRBE			AM. FILM IGRALKA MARGRET		
UVODNI ČLANEK				PRITOK ISERE V SAVOJI			
BREZCILJNO POSTOPANJE				DARUVAR			

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE — Vodravno: mustang, Antije, Leander, Ace, Ago, V, lianon, or, mošt, Gerov, last, AP, Ik, skrl, etiketa, volitev, Iro, alt.

Spet vam

pišem nekaj vrstic. Prejšnjic sem namreč pozabil omeniti, da ste mi nekateri pisali tudi med počitnicami in vse tisto je žal ostalo v mapi. Tako tudi zanimivi zapisi o otvoritvi novega olimpijskega bazena v Lendavi. Pod prispevki so se podpisale Nataša Pribožič, Snežana Bokan, Jožica Pongrac in Laura Vida (vse OŠ Drago Lugačič). To zdaj ni več aktualno. Lepo pa se je bilo kopati, kajne? Upam, da se še kaj oglasite in da vaš trud ne bo zastonj. Tudi prvošolčki iz Ljutomerja so bili prepozni s počitniškimi željami.

Dokaj zanimivo sporočilo iz Baške pa je te dni poslal Andrej Kerčmar, in sicer:

»Vreme je lepo, hrana zelo dobra in obilna. Sonce vroče pripeka, večeri so prijetni. Sladolek okusen. Naša disciplina na višku. Playamo dvakrat na dan. Okolico Baške smo že spoznali. Povzpeli smo se na hrib, obiskali pokopališče. Razgled je bil enkrat.«

Vsem, ki so te dni v šoli v naravi v Baški, želi, da bi se vsi tako lepo imeli kot Andrej in se srečno vrnili.

vaš stric Križemkražem

P. S.: V novem šolskem letu je prišla prva pošta zame z OŠ Jože Hedžet na Šafarskem. Pohiite še drugi!

V sobi številka 31

V sobi številka enaintrideset so zbrani sami fakini. Med njimi sem tudi jaz. Razen mene so v njej še Tomaž, Dejan, Sandi, Gregor, Aleš in Nermin.

Ze zjutraj si nagajamo. Kdor se zbudi prvi, požgečka drugega ali pa ga potegne za nos. Tako se čez čas vsi prebudimo. Tudi pri kopanju nagajamo drugim, najbolj Dejanu. Ko je v vodi, ga obmetavamo z drobnimi kamenčki. Če nas pri tem početju opazi tovariš ali tovarišica, smo kregani ali celo kaznovani.

Pravo veselje pa se prične šele zvečer v naši sobi. Takrat počnemo razne oslarije. Svetimo z baterijo, ropotamo, pojemo pesem Mangup. Ko se odprejo vrata, vemo koliko je ura in kakor blisk skočimo vsak na svoje mesto. Hi-

tro se potuhnemo, kakor da spimo. Ko tovariši dežurni zaprejo vrata in gredo v drugo sobo, se pri nas spet začne dirandaj. Jaz svetim z žepno svetilko kakor v disku, drugi pejejo in skačejo s postelje na posteljo, kakor ververice.

Enkrat nas je pri tem početju zalotila neka stroga tovarišica. Hitro sem ugasnil svetilko. Tovarišica je prišla med nas in rekla s strogim glasom: »Kdor je bil glase, naj se javi!« Tomaž je dvignil roko in tovarišica ga je poslala iz sobe. Ko je tovarišica zaprla vrata spalnice, sva se z Gregorjem zabihetala in si mislila: »Ta tovarišica

Maček

Sel maček je od nas, najbrž v sosednjo vas, kjer mačke večeraj peče so, pa še mačka na zabavo vzele so. Lepo mucu Maco si je izbral, tri poljube na skrivaj ji dal.

Gasper Tompa, 3. raz., OŠ Odranci

V Baški mi je bilo všeč

Pa vendar je naše Jadransko morje nekaj posebnega, nekaj, kar te vznemirja, preseneča... Baška, obdana z morjem, me je posebej presenetila,

- ker sem prvič plavala v morju, (Valerija Vrbajšak)
- ker sem se v Baški naučila plavati, (Valerija Poredoš)
- ker mi je peščena plaža zelo všeč, (Tanja Golinar)
- ker sem prvič videla pristajanje trajekta, (Mirjana Rauter)
- ker sem se v Baški prvič srečala z morjem, (Janja Petovar)
- ker sem v Baški prvič videla bele galebce, (Maja Seršen)
- ker so v Baški drugačne rastline kot doma,
- ker sem v Baški prvič skakala s skakalnice, (Tanja Bunderl)

Učenke OŠ Verzej

pa je res tečna.« Tovarišica je seveda slišala najino hihetanje, vstopila v spalnico in rekla: »Kdo se je smejal, naj dvigne roko!« Tokrat pač ni bilo šale. Tovarišica naju je pošteno okregala in odšla iz sobe.

Čez čas se je v naši sobi oglasila pesem:

»Mi Verženci smo ljudje veseli, vragolij so polne nam glave, le zakaj si ne bi peli, če veselo naše je srce?«

Tako imamo v naši sobi skoraj vsak večer kakšen cirkus. Takšno je pač nočno življenje v sobi številka enaintrideset. Upamo, da nam naši tovariši tega ne zamerijo preveč.

Damijan LADIHA, OŠ Verzej

Pričevanje naših misijonarjev — Janez Mujdrica

REVOLUCIONIRANJE AFRIŠKIH KONTRASTOV

Tambala akabvumbwa alibe malonda. (Chewa)

Pomensko jedro gornje modrosti v jeziku chewa bi se v prevodu glasil: težko je prodati mokrega petelina. Prirejeno za našo vsakdanjo rabo pa ima smisel v spoznanju: ni pomembna le oblika, marveč tudi vsebina — in narobe. Bratonski rojak, misijonar Janez Mujdrica, ki deluje na podeželskem misijonu v Mumbwi (Zambija), kjer poučuje na gimnaziji in oskrbuje devet podružnic, nam jo je namenoma — v premislek in ravnanje — vpisal v podarjeno publikacijo In šli so po vsem svetu (Stovenski misijonarji v Afriki, Aziji in Oceaniji). Sicer pa je bilo nedavno srečanje z njim v Bratonceh pri svojih vznemirljivo doživetje, ki nam je nekoliko bolj približalo črno celino z vsemi kontrasti, tradicijo, kulturo. Kar dnevno posredujejo svetovne tiskovne agencije, radio in televizija o nemirnem afriškem vsakdanu, pač ne dosega živega pričevanja neposrednega udeleženca.

Po sončarici in premaganem strahu pred kačami

»Kot otrok sem imel rajše lastovke kot vrabčke; slednji so ves čas doma, lastovke pa veliko potujejo in vidijo veliko sveta.« je rahlo nostalgичno obarval pripoved eden številnih evropskih oznanjevalcev krščanstva na pristen afriški način. »Osnovno šolo sem končal v Prištini. Moj najboljši prijatelj je bil Paško, Šipitar. Tam se je tudi porodila želja po prijateljevanju z ljudmi, ki so čim bolj drugačni od mene. Potem sem postal jezuit, član družbe Jezusove, mednarodne organizacije, z namenom, da bi se Jezusov nauk čim bolj razširil in poglobil. Čutil sem, da marksizem človeka utesnjuje in Jung (Carl Gustav Jung, švicarski psiholog — op. B. Ž.) mi je bil vedno mnogo bolj simpatičen kot Marx. Marx pravi, da je religija opij, za Junga pa je religiozna vizija stvarnosti eden glavnih pogojev za duševno zdravje in srečo. To je velika razlika. Doma sem se torej čutil utesnjenega in najbrž tudi od tod hopenje, da bi šel v svet.« Počasno, a tehtno in iskreno je Janezovo pričevanje, pri čemer ne skriva, da ga je Afrika s krasnimi sončnimi zahodi, prisrčnimi, prijaznimi ljudmi dobesedno zasvojila. »Nisem samo jaz zaljubljen vanjo, tudi drugi tako pravijo.« priznava. »Toda v začetku je bilo zelo težko.

Drugačnost okolja je porodila v meni veliko krizo. Hotel sem se čim bolj prilagoditi. Sprva sem imel občutek, da sem bel, bled in rad bi bil, da bi bila moja koža bolj rjava. Veliko sem se sončil in kmalu dobil sončarico. Bal sem se kač in moj prijatelj Lew, ameriški jezuit, me je nekoč peljal k domačinu, ki goji kače. Pri-

pravil me je do tega, da sem vzel kačo v roke in tako premagal strah pred njimi. Simbolično rečeno: problemom moramo pogledati v oči in jih presecati. Ko sem enkrat nekoga na gimnaziji

okregal, mi je ta s solzami v očeh dejal, da so kolonialni časi za nami. To mi je spet dalo precej misliti. Danes je precej drugače. Zdi se mi, da so me domačini sprejeli, me imajo radi in pravijo, da smo Jugoslovani nekaj posebnega; ker jih jemljemo kot sebi enake in jih ne podcenjujemo, ker so drugačne, črne polti. Na Zambijo sem se čustveno navezal in bilo bi mi zelo težko, če se ne bi mogel vrniti; kot se je zgodilo mojemu prijatelju Jožetu Mlinariču, ki je bil izgnan iz Burundija.«

Zoper usodno vdajanje v usodo Pomudimo se pri zgovorni pri-

merjavi z Zambijo in Jugoslavijo. Ena razvitejših afriških republik (glavno mesto Lusaka) s slikovito reko Zambezi z Viktorijinimi slapovi je za tri naše države s trikrat manj prebivalci. Župnija, v kateri misijonarji Janez Mujdrica, je po površini večja od Slovenije, šteje pa vsega sto tisoč duš. Gospodarske razmere so podobne našim pred 30 leti. »Spominjam se, kako sva morala s staro mamo v Ljutomer po sladkor in kvas, ker ju v Prekmurju ni bilo dobiti; podobno je zdaj večkrat v Zambiji. So pa še nekatere druge, pomembnejše razlike. Tamkaj je recimo popolna verska svoboda, na šolah je verska vzgoja, na televiziji imamo redne verske oddaje in zambijska himna je čudovita hvalnica boga stvarnika in dobrotnika.

V tej afriški državi so družine, kjer je ponavadi šest do deset otrok, kar je največje bogastvo. Zadnjic sem bil na kopališču v Soboti in se ponovno prepričal, kako lepi so slovenski otroci; žal jih je bolj malo. Prijatelj, zambijski jezuit, mi je rekel, da ga čudi, ker se pri nas ljudem ne zmeša.

Zakaj? V Afriki kulturna revolucija. Če na primer zbolite, se bo vaša babica vprašala, kdo je povzročitelj bolezni. Po odgovor bo šla k čarovniku. Če pridete v misijonsko bolnico v Mumbwo, bo naš kubanski zdravnik poslal vašo kri v univerzitetno bolnico, kjer bodo mogoče dejali, da je vzrok bolezni aids. Tega je v Zambiji veliko. Nato se bo vernik z biblijo v roki vprašal, zakaj je bog dopustil, da ste zboleli. In spet bo sledil drugačen odgovor. Torej gre za srečanje afriške tradicije, znanosti in biblije, kar povzroča tačas veliko zmešnjavo, pravo idejno revolucijo, in zato je Afrika tako nemirna.« Janez Mujdrica za tem razčleni tri osnovne resnice, na katerih naj bi po njegovem stonela vsaka miselnost, vsaka kultura: mi smo del vesolja (če padeš v vodo, si moker!), naši možgani in mišice lahko spremenijo svet (lahko se izkobačaš iz vode in se posušiš ob ognju!) in sam bog prihaja, da nam pomaga (če bi takrat, ko

VINOGRADNIŠKO GOSPODARSTVO
KAPELA, r.o.

TOZD KAPELČAN

ABC POMURKA
VG KAPELA
DS TOZD KAPELČAN

RAZPISUJE

dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

direktorja tozda

Kandidat za razpisana dela in naloge mora imeti poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom, izpolnjevati še naslednje:

- da ima visoko ali višjo izobrazbo agronomske smeri,
- da ima 2 oz. 3 leta delovnih izkušenj na vodilnih ali vodstvenih opravilih v gospodarstvu,
- da je hkrati vodja enega izmed enot delovnega procesa —delovišč,
- delovno mesto se zasede z javnim razpisom in traja 4 leta.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi na naslov: ABC POMURKA, VG KAPELA, TOZD KAPELČAN, Kapelski Vrh 4, 69252 Radenci, za razpisno komisijo.

IMP BLISK montaža in obdelava kovin, M. Sobota, p. o.

IMP BLISK, montaža in obdelava kovin, p. o. MURSKA SOBOTA ponovno RAZPISUJE

prosta dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi za dobo 4 let

— direktor tehničnega sektorja

Pogoji za zasedbo:

1. VI. ali VII. stopnja šolske izobrazbe (višja ali visoka šola) tehniške smeri
2. 5 let delovnih izkušenj
3. strokovni izpit iz gradbeništva

Prošnje z dokazili o izpolnjevanju pogojev je potrebno poslati na naslov IMP BLISK, Murska Sobota, Bjeđičeva 3, v 15 dneh od dneva objave. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 15 dneh od dneva izbire.

Boben tam-tam kot nadomestilo zvonov

Portret misijonarja Janeza Mujdrice iz Bratonce

mo, zavijamo rokave, molimo in bog nam bo dal moč, luč in mir srca,« premišljuje razumnik iz Bratonec in kot zelo zanimivo izkušnjo navaja versko vzgojo v gimnaziji. »V nižjih razredih se ukvarjamo z različnimi temami: prijateljstvo, odnosi med moškim in žensko in podobno, obravnavamo pa jih z različnih vidikov: biblije, korana, indijskih svetih knjig (t. i. vede) in sodobne psihologije. Sicer pa je krščanstvo v Zambiji zelo popularno, verjetno zavoljo akulturacije. V njem najdemo domačini modrost, tolažbo in moč, da se laže spopadajo z vsakdanjimi tegobami. Zavedajo se, da tradicija sama po sebi nima, ne daje pravega odgovora na nova velika

vprašanja, ki jih poraja razvoj črne celine.« O misijonarjenju v ožjem smislu zvezo, da so primorani dokaj poenostaviti krščanstvo in posredovati le najosnovnejše resnice, ki naj kakor seme poženejo na svojstven, afriški način, v afriški kulturi in miselnosti. Problem akulturacije je namreč silno zapleten, ne samo na idejnem, ampak še bolj na čustvenem področju: o tem je veliko zapisanega v tamkajšnji literaturi.

Da ne bi izmalčili slike Zambije

Potem ko si je naš misijonar doma doobira odpočil in se vsestransko okrepil, se ponovno vrača v deželo, kjer je pred sto in več leti popotoval in raziskoval slavn raziskovalec in misijonar David Livingstone. »Skupaj smo jezuiti iz Irske, Poljske, Amerike, Kanade, Jugoslavije in kajpak iz Zambije. Dobimo se enkrat letno: lani, recimo, smo se srečali tudi, ko je Rousova Barica (doma iz Beltincev — op. B. Ž.) slavila 50-letnico.« Njegov komentar k zadnjim dogodkom v Sloveniji je takle: »Zdi se mi, da so ljudje veliko bolj sproščeni in veseli kot pred tremi leti. Ko sem bil nazadnje pri svojih. Ko sem nekaj prijateljev vprašal, če bodo prišli pomagat, kajti dela je ogromno, so odvrnili, da so zdaj doma zelo zanimive razmere.« Pogovarjamo se o tem, kako ga je nekoč na poti v Lusako napadla skupnica oboroženih roparjev in jo je — po zaslugi posredovanja sestre domačinke — le srečno odnesel, o vsakovrstnih afriških kontrastih, ki koreninijo v gospodarski krizi, o pomoči domačinom pred veliko nočjo, ko je bila velika lakota. »Mislim, da ne bi smeli preveč poudarjati samo negativnih stvari, ker bi s tem izmalčili podobo sicer prijazne dežele in gostoljubnih ljudi,« smo si med drugim zapomnili iz pričevanja enega številnih pomurskih misijonarjev, ki je — kar je za afriške razmere dokajšnje razkošje — dosegljiv tudi po telefonu.

Branko ŽUNEC

Prihodnjic: Pričevanje Jožeta Mlinariča, ki so ga izgnali iz Burundija.

AKCIJA RAZGIBAJMO ŽIVLJENJE

Pester spored aktivnosti v Pomurju

V Pomurju so se uspešno vključili v vseslovensko akcijo Razgibajmo življenje, katere simboličen začetek je bil preteklo soboto in nedeljo. Res je sicer, da so bili v nekateri občini bolj, v drugi manj uspešni, odvisno pač od tega, kako so se na akcijo pripravili. Najbolj pester spored aktivnosti so ponudili v sobotni občini, kjer je bil tudi odziv najbolj zadovoljiv. K temu pa so prav gotovo prispevale tudi nekatere množične prireditve, ki so bile načrtovane prav za začetek akcije Razgibajmo življenje.

je bilo tudi na soboških teniških igriščih. Poleg teh pa so potekala tudi redna športnorekreativna tekmovanja v raznih panogah, ki so v soboški občini že ustaljena. V Gornji Radgoni so v nedeljo pripravili na stadionu Bratstva enotnosti različne aktivnosti: tek, kolesarjenje, igranje tenisa in malega nogometa, streljanje z zračno puško, metanje pikada, metanje žoge na koš in

Med te sodijo športne igre ABC Pomurke, kjer je sodelovalo blizu tisoč udeležencev, največ iz pomurskih delovnih kolektivov in kolesarska dirka za pokal krajevne skupnosti Tišina, katere se je udeležilo okrog 130 kolesarjev, med njimi veliko novih rekreativcev. Dober odziv je bil tudi na strelskih tekmovanjih — občan strelja v Gančanih, kjer je tekmovalo blizu 80 občanov, in v Kančevcih na odprtem prvenstvu, kjer je bilo 84 strelcev. Zelo živahno je bilo tudi v Bakovcih, kjer so pripravili prikaz taborniških veščin, tekmovanje z zračno, malokalibrsko puško, fračo in lokom, balinanje, moški in ženske pa so tudi igrali nogomet. Društvo za rekreacijo in šport invalidov v Murski Soboti je pripravilo kegljanje in balinanje, ki je pritegnilo blizu sto udeležencev. Soboški Partizan je pripravil pohod po okolici Murske Sobotice, ki pa ni bil najbolj odziven in ga bodo ponovili prihodnjo nedeljo. Zelo živahno pa

streljanje sedemmetrovk. Na Akcijo se je odzvalo okrog 250 občanov. V lendavski občini so akcijo Razgibajmo življenje povežali s športnimi srečanji delavcev Nafje z madžarskimi kolegi v raznih športnih panogah, nekaj občanov je sodelovalo na kolesarskem maratonu na Ptuj, pripravili pa so tudi šaljive igre, organizirali igranje tenisa in nekateri druga tekmovanja. Ker je bila udeležba zaradi trgaive manjša, kot so pričakovali, bodo aktivnosti ponovili konec tega tedna. V ljutomerski občini so organizirali tekmovanje v tenisu in planinski pohod ter nekatere aktivnosti v okviru 1. slovenskega tabora. Feri Maučec

KOLESARSTVO

Ob desetletnici priznanja in plakete

Športno društvo Tišina — kolesarska sekcija je preteklo nedeljo pripravilo 10. jubilejno kolesarsko dirko za pokal krajevne skupnosti Tišina. Sodelovalo je okrog 80 kolesarjev s tekmovalnimi in okrog 50 z navadnimi kolesi.

Rezultati — Pionirji — rekreativci: 1. Omar (Petanjci), 2. Žekš (MS), 3. Flisar (M. Črnci); pionirji B: 1. Polanec (Ptuj), 2. Tormar (Pomurje), 3. Kelnor (Ptuj); pionirji A: 1. Šooš (Pomurje), 2. Košter in 3. Galič (oba Varaz); mladinci: 1. Hajdinjak, 2. Gumilar, 3. Šooš (vsi Pomurje); moški — rekreativci do 35 let: 1. Dobnik (Ptuj), 2. Škafar (Beltinci), 3. Štraki (Črešnjevci), nad 35 let: 1. Kavaš (Beltinci), 2. Polanec (Ptuj), 3. Škerlak (MS);

Rekreativci z navadnimi kolesi: 1. Benkovič (Tiš), 2. Poldaf (M. Črnci), 3. Gider (Tropovci); ženske: 1. Ratnik, 2. Zeiko, 3. Tormar (vse Tropovci); mladinci: 1. Čerpnjak, 2. Titan, 3. Sedlar (vsi M. Črnci). Ob tej priložnosti so zaslužnim posameznikom podelili priznanja in plakete.

SPIDVEJ

Čaba Lazar drugi

V Prelogu je bila predzadnja dirka za državno prvenstvo v spidveju, ki si jo je ogledalo okrog 3.500 gledalcev. Sodelovali so tudi tekmovalci AMD Lendava. Najbolje med njimi se je odrezal povratnik Čaba Lazar, ki zaradi poškodbe nekaj časa ni tekmoval. Zasedel je drugo mesto in za zmagovalcem Pavlicem zaostal samo točko. Zares škoda, da ta odlični spidvejist ni mogel nastopati na vseh dirkah. Po sedmi dirki vodil Pavle (Krško) s 95 točkami pred Horvatom (Lendava), 83 točk. Zadnja dirka bo v Ljubljani.

Prvi pomurski rekreacijski tek

ZTKO in ŠD KS Tišina sta razpisala prvi pomurski rekreacijski tek, ki bo v nedeljo, 18. septembra 1988, ob 14. uri s startom in ciljem v Tropovcih. Udeleženci teka si bodo lahko izbirali tri proge: na 3.000, 6.000 in 15.000 metrov. Proga na 3.000 m bo potekala od Tropovce do Gradišča in nazaj v Tropovce. Udeleženci na 6.000 m bodo tekli na progi Tropovci—Gradišče—Murski Črnci—Tropovci. Najdaljša proga na 15.000 m pa bo na relaciji Tropovci—Gradišče—Murski Črnci—Satahovci—Krog—Tropovci. Vsi udeleženci, ki pretečejo eno od prog, prejmejo medaljo, zmagovalec najdaljše proge pa še pokal in moški in ženski konkurenci. Vsak udeleženec pa mora imeti s seboj kartonček s priimkom in imenom ter dolžino proge. Prijave zbirajo na ZTKO Murska Sobotica po telefonu 21 428 ali uro pred štartom.

PNL

REZULTATI — 3. KOLO

Turnišče:Cankova	7:3
Mladost:Tišina	1:1
Črešnjevci:Renkovci	0:2
Lipa:Dobrovnik	0:2
Bakovci:Polana	2:6
Dokležovje:Beltinka	1:5
Dobrovnik	3 2 1 0 6:3 5
Tišina	3 2 1 0 5:3 5
Beltinka	3 2 0 1 7:2 4
Renkovci	3 2 0 1 4:4 4
Lipa	3 2 0 1 2:2 4
Mladost	3 1 1 1 6:4 3
Črešnjevci	3 1 1 1 4:5 3
Dokležovje	3 1 1 1 4:7 3
Turnišče	3 1 0 2 9:7 2
Polana	3 1 0 2 8:6 2
Cankova	3 0 1 2 5:10 1
Bakovci	3 0 0 3 3:10 0

I. MNL MS

REZULTATI — 3. KOLO

Rogašovci:Šalovci	3:2
Brattonci:Žakovci	1:1
Tromejnik:Radgona	3:2
Rakičan:Čarda	1:1
Tešanovci:Gančani	2:3
Ljutomer:Puconci	1:0
Ižakovci	3 2 1 0 10:3 5
Tromejnik	3 2 1 0 8:4 5
Brattonci	3 2 1 0 5:1 5
Puconci	3 2 0 1 6:3 4
Ljutomer	2 2 0 0 5:2 4
Rogašovci	3 2 0 1 8:6 4
Rakičan	3 1 1 1 5:5 3
Gančani	3 1 0 2 5:8 2
Čarda	3 0 2 1 2:5 2
Tešanovci	2 0 0 2 3:7 0
Radgona	3 0 0 3 3:7 0
Šalovci	3 0 0 3 4:13 0

II. MNL MS

REZULTATI — 2. KOLO

Vrelec:Prosenjakovi	1:1
Grad:Selo	2:5
Pušča:Serdica	neod.
Apače:Hodoš	3:0
Križevci:Bogojina	4:2
Selo	2 2 0 0 8:3 4
Apače	2 2 0 0 4:0 4
Križevci	2 1 1 0 5:3 3
Serdica	1 1 0 0 5:1 2
Hodoš	2 1 0 1 7:4 2
Vrelec	2 0 2 0 2:2 2
Prosenjak	2 0 1 1 2:4 1
Bogojina	2 0 0 2 2:5 0
Pušča	1 0 0 1 1:7 0
Grad	2 0 0 2 3:10 0

KOŠARKA

SLOVENSKA LIGA, MLADINCI — Slivnica:Pomurje 70:87 (Tušar 32, Banič 18, Žekš 12, Gregor 11, Kous 10, Žekš 4); KADETI — Radgona:Pomurje 66:86 (Bohar 48, Bačič 13); Pomurje:Slivnica 75:54; KADETI-NJE — Pomurje:Maribor 55:60; PRIJATELJSKA TEKMA — Pomurje:Radgona 75:51.

I. MNL MS RAZPORED TEKEM

I. kolo — 28/8-88

Ižakovci:Šalovci
Rogašovci:Radgona
Brattonci:Čarda
Tromejnik:Gančani
Rakičan:Puconci
Tešanovci:Ljutomer

II. kolo — 4/9-88

Šalovci:Ljutomer
Puconci:Tešanovci
Gančani:Rakičan
Čarda:Tromejnik
Radgona:Brattonci
Ižakovci:Rogašovci

III. kolo — 11/9-88

Rogašovci:Šalovci
Brattonci:Ižakovci
Tromejnik:Radgona
Rakičan:Čarda
Tešanovci:Gančani
Ljutomer:Puconci

IV. kolo — 18/9-88

Šalovci:Puconci
Gančani:Ljutomer
Čarda:Tešanovci
Radgona:Rakičan
Ižakovci:Tromejnik
Rogašovci:Brattonci

V. kolo — 25/9-88

Brattonci:Šalovci
Tromejnik:Rogašovci
Rakičan:Ižakovci
Tešanovci:Radgona
Ljutomer:Čarda
Puconci:Gančani

VI. kolo — 2/10-88

Šalovci:Gančani

NOGOMET

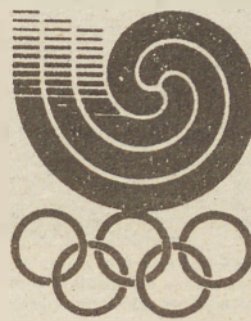
Zmagali sodniki Lendave

V Gaberju je bila prijateljska tekma nogometnih sodnikov Murske Sobotice in Lendave. Zmagala je Lendava s 3:2. Strelci golov pa so bili: Koren 2 in Radakovič za Lendavo ter Kerčmar in Abraham za Mursko Sobotico. Sodil je Felbar s Hotize.

PRED OLIMPIADO

Podlesek odpotoval v Seul

S skupino jugoslovenskih olimpijcev je odpotoval na 24. olimpiado v Seul

tudi rokoborec Franc Podlesek iz Murske Sobotice. To je prvi Pomurjec, ki bo sodeloval na olimpijskih igrah moderne dobe. Podlesek, ki je dobro pripravljen za spopad z najboljšimi rokoborci sveta, je odpotoval na olimpiado dobro razpoložen in z upi, da se mu lahko nasmehne tudi olimpijsko odličje. To pa mu tudi mi iz srca želimo!

TENIS

Zmagal Novak

V okviru prireditev v počastitev 1. slovenskega tabora in akcije Razgibajmo življenje je bil v Ljutomeru teniški turnir. Sodelovalo je 20 posameznikov. Zmagal je Stanko Novak pred Igorjem Novakom, Brankom Zidarjem in Jožetom Makoterjem. Pri parih pa sta bila najboljša Makoter in S. Fišinger pred Kaurinom in Rožanom ter S. Novakom in Bežanom ter Fickom in Vargazonom. T. Ficko

ROKOBORBA

Nasevski osmi

Na evropskem mladinskem prvenstvu v rokoborbi, ki je bilo na Poljskem, je sodeloval tudi član RK ABC Pomurka iz Murske Sobotice Mitko Nasevski. V kategoriji do 68 kg je zasedel osmo mesto. Premagal je madžarskega tekmeča, v borbi za kolajno pa je izgubil s sovjetskim in romunskim predstavnikom.

ATLETIKA

Pomurski rekord Pergarjeve

V Zagrebu je bil finale Atletskega pokala Jugoslavije za mladince in mladinke. Sodelovali sta tudi članici AK Pomurja iz Murske Sobotice Marija Števanec in Manuela Pergar. Števančeva je v teku na 400 m s časom 58,38 zasedla peto, na 800 m pa s časom 2:17,41 deveto mesto. Pergarjeva je z novim pomurskim rekordom, 4:47,30, na 1500 m zasedla šesto mesto. V teku na 800 m pa je bila deseta. V štafeti 4 x 400 m je ekipa Pomurja (Pergar, Sluga, Banfi, Števanec) s časom 4:04,87 zasedla šesto mesto. Marija Števanec in Manuela Pergar sta bili uvrščeni v reprezentanco Slovenije za nastop na pokalu republik in pokrajin v Kumrovcu. T. Lebar

Špur odličen, Grabar zmagal

Na 28. Zorkovem memorialu v Mariboru, ki je bil hkrati finale za Nagrado Jugoslavije, sta sodelovala tudi dva pomurska atleta. Lep uspeh je dosegel Damjan Špur, ki je zasedel v teku na 400 m s časom 50,96, kar je njegov osebni rekord, odlično peto mesto. Na 100 m pa je z 11,53 zasedel šesto mesto. Geza Grabar je v teku na 3.000 m z osebnim rekordom 8:51,06 zasedel deseto mesto.

Na Trimo teku, ki so ga pripravili športni delavci Trebnjega, je sodeloval tudi član AK Pomurje iz Murske Sobotice, Geza Grabar, in v absolutni kategoriji v teku na 21 km s časom 1:11,23 zasedel prvo mesto. T. Lebar

NAMIZNI TENIS

Slovenija zmagovalac

Na tradicionalnih, letos že 15. mladinskih igrah treh dežel je v reprezentanci Slovenije nastopil tudi Boris Riharič iz Radzone. Slovenija je prepričljivo zasedla prvo mesto, ko je premagala Koroško ter Furlanijo-Juljsko krajino, obe s 5:0.

Na mladinskem regijskem kvalifikacijskem turnirju v Mariboru, na katerem niso nastopili najboljši, ki so si že neposredno priborili pravico nastopa na republiškem turnirju, so od Pomurcev nastopili Sobočani in Radgončani, ki pa niso pokazali veliko in so ostali brez boljših uvrstitev. Najboljšo uvrstitev je dosegla pri mladinkah Breznikova, ki je zasedla tretje mesto, pri mladincih pa se je Sapač uvrstil med najboljših 16. M. U.

KAJAKAŠTVO

Gujtman — Kuzmič druga

Brodarsko društvo iz Hrastnika je na reki Savi pripravilo državno mladinsko prvenstvo v spustu in slalomu na divjih vodah. Med okrog sto kajakaši in kanuisti iz 15 jugoslovenskih klubov so bili tudi tekmovalci BD Mura iz Kroga in KKK Bistrica in dosegli nekaj solidnih uvrstitev. Najuspešnejša sta bila kanuista Gujtman — Kuzmič iz Kroga, ki sta v spustu zasedla drugo mesto. Med kajakaši je bil Roman Kovačič četrti, Simon Kovačič pa deveti (oba Krog), Alojz Ozbeč iz Bistrice pa je zasedel triinajsto mesto. Tekmovalo je 73 kajakašev.

HOKEJ NA TRAVI

Dve zmagi Pomurke

Začelo se je tekmovanje v slovenski ligi v hokeju na travi. Na prvem turnirju, ki je bil v Murski Soboti, so sodelovale tri pomurske ekipe, med njimi novinec Radgona. Najuspešnejša je bila po pričakovanju ABC Pomurka, ki je premagala oba tekmeča. Rezultati — ABC Pomurka:Lipovci 2:0 (Bukvič, Fujs), Lipovci:Radgona 13:3 (Čerpnjak 8, Füle 2, Mesarič, Forjan in Škafar za Lipovce ter Flisar 2 za Radgona), ABC Pomurka:Radgona 6:0 (Črnko 4, Fujs 2).

NOGOMET

Visoka zmaga Mure

V tretjem kolu tekmovanja v slovenski nogometni ligi je soboška Mura gostila vedno neprijetnega nasprotnika Domžale. Sobočani so tokrat, kar velja za drugi polčas, povsem nadigrali goste in visoko zmagali s 4:0. Gole so dosegli: Adamo Baranja 2, Branko Baranja in Cener po enega. Pred okrog 600 gledalci je sodil Kolarič iz Kidričevega. V naslednjem kolu gostuje Mura pri Svobodi.

V tekmovanju območne članske nogometne lige vzhod, odigrano je bilo tretje kolo, sta pomurska ligašta gostovala in se vrnila brez točke. Hud poraz (0:7) je doživela lendavska Nafta na tekmi s Stekljarjem v Rogoški Slatini. Partizan Slovenj Gradec pa je premagal Verzej z 1:0.

STRELSTVO

Noršinci in Turner z novim rekordom

V Celju je bilo 12. republiško tekmovanje v ležečem streljanju z malokalibrsko puško za pokal maršala Tita. Zmagala je ekipa Kamnika z novim slovenskim rekordom 2165 krogov. Odlična druga je bila ekipa Noršincev z novim občinskim rekordom 2097 krogov (stari rekord 2034). Najboljši posameznik je bil Karel Turner, ki je s 541 krogi zasedel peto mesto in postavil nov občinski rekord (stari 528). Janez Horvat in Marjan Madjar sta zadela po 526 krogov, Branko Bukovec pa 506.

ABC Pomurka in Kočiš

SD Kančevci je pripravila odprto tekmovanje v streljanju z polavtomatsko puško. Tekmovanja se je udeležilo 84 strelcev. V ekipni konkurenci je zmagala ABC Pomurka — Mesna industrija MS z 218 krogi pred PM MS 205 in Panonijo, 204 krogi. Pri posameznikih je bil najboljši Boris Kočiš (Tromejnik) s 86 krogi pred Sašo Šmidlehnerjem (ABC) in Brankom Horvatom (Kančevci), po 84 krogov.

PRVI REBRICA

SD Gančani je pripravila tekmovanje OBCAN STRELJA z malokalibrsko puško. Udeležilo se ga je 87 občanov. Zmagal je Zvonko Rebrica z 90 krogi pred Marjanom Balažičem in Stefanom Baligačem po 86, Brankom Jeričem, 85, in Jožetom Šarkanjem, 81 krogov.

Mednarodni turnir

Odbojarska zveza Pomurja je v Murski Soboti pripravila mednarodni odbojarski turnir. Sodelovale so tri ekipe: GKS Plomien, dvakratni državni prvak Poljske, Stavbar MTT iz Maribora, član prve zvezne lige, in Agropod Ljutomer, član republiške lige. Prepričljivo so zmagali Poljaki pred Mariborčani in Ljutomerčani. Rezultati — GKS Plomien : Stavbar 3:0, GKS Plomien : Ljutomer 3:0 in Stavbar : Ljutomer 3:0. Turnir je bilo zelo kakovosten, zlasti srečanje med prvoliigašema in je zares škoda, da si ga ni ogledalo več ljubiteljev odbojke.

MOTOVILCI

Ko se pelješ od Grada po asfaltirani cesti, kmalu prideš do križišča štirih cest. Če greš naravnost, te pot popelje proti Murski Soboti ali v Avstrijo, na desno so Dolnji Slaveci, in če se obrneš na levo, kot smo to storili mi, si takoj v Motovilcih. Večina te srednje velike vasi v graški krajevni skupnosti leži v dolini, nekaj kmetij je razporejenih po hribu. In prav te kmetije najbolj propagirajo. »Mogoče je to tudi zaradi ceste, ki jo je potrebno nenehno obnavljati. Mi, ki stanujemo v dolini, nimamo teh problemov, saj je cesta skozi vas že dobrih 15 let asfaltirana,« pravi Štefan Krenos. »V 75 gospodinjstvih živi blizu 300 prebivalcev in moram reči, da je razveseljivo, da mladi ostajajo na vasi. Večina je zaposlena pri Gradu, v Rogoševcih ali Murski Soboti. Nekateri delajo tudi v Avstriji, predvsem veliko je sezonskih delavcev.«

Čistih kmetij pa praktično ni. Tisti, ki so zaposleni, so popoldan na traktorju in na poljih. In čeprav jih letošnja suša ni toliko prizadela kot nekatere druge predele Prekmurja, niso brez problemov. Tako se še vedno poznajo posledice lanskoletne toče in bojijo se, da bo potrebno še kakšno leto, da se bodo razmere normalizirale. Najbolj so prizadeti vinogradi, ki tudi še letos ne bodo obrodili grozdja.

Pa so ljudje pripravljeni poprijeti za delo? Čeprav leži veliko dela predvsem na nekaterih funkcijah, pa so ljudje vseeno pripravljeni pomagati. Je pa tudi res, da so si včasih Motovilčani bolj pomagali, držali skupaj, vendar pa je čas pač prinesel svoje. Dandanes vsakdo gleda bolj zase,« meni Štefan Krenos.

Kljub vsemu temu pa so v zadnjih letih v vasi marsikaj uredili. Sedaj imajo dva pritlopažarna ba-

zena, načrtujejo pa še enega. Dobili so tudi 31 telefonskih priključkov, petkilometrski kabel od Grada so speljali pod zemljo. Letos pa imajo največ opravka z zidavo mrliške veže. Podpredsednik vaškega odbora Anton Gomboc, ki je imel pri tej naložbi veliko organizacijskega dela, meni, da bodo delo končali šele naslednje leto. »Do sedaj je že kar precej narejeno. Najprej smo morali urediti elektriko in naj povem, da nas je polaganje električnih kablov stalo več kot kablji. Zidali smo predvsem ob sobotah. Do zdaj smo porabili 6 milijonov dinarjev, vendar pri tem niso vključeni še nekateri drugi prispevki vaščanov, pa številne ure prostovoljnega dela. Tudi ves les smo prispevali sami.«

In kaj jih še čaka v bližnji pri-

Štefan Krenos in Anton Gomboc: »Največ dela smo imeli letos pri zidavi mrliške veže.«

—PREJELI SMO

»Srce Ivana Krambergerja iz Negove«

Tak je naslov njegove druge knjige, ki je pravzaprav dopolnitev prvi, »Trnova pot« imenovani. Že njen naslov nam pove vse, kar se v njej prepleta, saj najdemo mnogo tega, kar nam je do danes še bila neznanka. Ako vzamem za izhodišče k vsemu, v prvi knjigi tako preprosto zapisane besede našega priznanega filozofa, profesorja dr. Antona Trstenjaka, »... bistrost razuma premaga vse ovire revščine«, tedaj moram priznati, da je

hodnosti? Mrliško vežo bo potrebno dokončati, urediti pokopališče in napraviti parkirni pro-

Marija Gomboc je bila glavna kuharica že na več kot 180 gostijah in drugih praznovanjih na zahodnem delu Goriškega.

stor. »Razmišljamo o ulični razsvetljavi, pa o ureditvi kanalizacije, tudi gasilski dom bi bilo potrebno razširiti,« sta menila sogovornika. »Dela ne bo nikoli zmanjkalo.«

Že skoraj ob slovesu pa smo naleteli še na 68-letno Marijo Gomboc, ki je že dobrih 30 let glavna kuharica na številnih porokah in drugih praznovanjih. Njen »rajon« je vse od Martinja do Gradišča. Mariška, kot ji pravijo, se je kuharskih spretnosti naučila še mlada. Nekaj časa je delala v Kőszegu, potem tri leta v Avstriji, nazadnje v Murski Soboti. Po vojni se je vrnila domov in potem je počasi začela kuhati. »Sedaj me noge že malo izdajajo, pa ne hodim več toliko naokrog. Sicer pa so vsi tisti poroke trajale tri ali še več dni, zdaj pa največkrat samo eno noč, in to v gostilni. Doma se vse pripravi in potem se vse to odnese v gostilno.«

Jedilnik pa se ni preveč spremenil, le nekoliko se je posodobilo in tudi več dobrot je na njem. »Vse skupaj se začne z juho z rezanci in govedino s hrenom, konča pa s kisljo juho. Peciva je skoraj 20 vrst, od zavitkov in krofov do princesnih krofov in biskvitov.«

Tako torej živijo v Motovilcih. Pogovarjali smo se še o delu gasilskega društva, pa o današnji mladini... in čas je počasi tekel. Sonce je zahajalo in eden zadnjih avgustovskih dnevov je prehajal v noč, ko je naša stoenka počasi »drsel« po cesti proti domu.

S. Eöry
Foto: N. Juhnov

Rabili bi še en bazen

Letni bazen v Radencih je že zdavnaj pretesen za domače in tuje turiste in za vse, ki iščejo zdravje v tem znanim turističnem in zdraviliškem centru. Radenska se bo morala odločiti za ureditev dodatnega letnega bazena, saj je na rekreacijskem predelu še dovolj prostora. Nameravali so sicer zgraditi letni bazen v bližnji Goraji Radgoni, na Tratah, da bi tako vsaj nekoliko razbremenili radenski bazen, vendar je bil denar določen za gradnjo otroškega vrta.

Jože Kaučič

Začeti je treba v prvi prestavi

Kaže, da se na področju drobnega gospodarstva vendarle premika. V mislih imam prožnost občinskih upravnih organov, ki poslej občanov ne odvrta od namer po določeni obrtni dejavnosti s tem, da bi za vsako ceno zahtevali velike diplome o šolski izobrazbi, ampak izdajo v določenih primerih (odvisno od dejavnosti) obrtno dovoljenje tudi brez tega, s pogojem seveda, da se ob določenem času pojavijo s papirjem. Tako so ravnali tudi v lendavski občinski upravi in prislunhili Jovanu Hedjiju, ki je prišel s predlogom za odprtje komisijske trgovine.

»Res se ne morem pritožiti, saj so moji prošnji hitro ugodili, čeprav nisem po poklicu trgovec. V treh letih, obdobju, v katerem se moram izkazati z dokumentom o preskusu znanja iz trgovske stroke, bom prav gotovo našel toliko časa in volje, da zaupanje uresničim,« nam je povedal novopečeni trgovec, ki si je tako rekoč sam uredil trgovski lokal iz nekdanjega stanovanja v Partizanski ulici v Lendavi.

Jovan Hedji v svoji komisijski trgovini v Partizanski ulici v Lendavi. Foto: Š. S.

»V Lendavi stanujem že 14 let in do ureditve trgovine sem delal v Primatovem tozdu Skladišča oprema. Uspelo mi je privarčevati manjšo vsoto denarja in tako sem lahko uresničil sen: biti zasebni obrtnik. Po pravici povedano: imam seveda večje želje, kot pa je ta, ki sem jo uresničil, toda ne gre drugače, kot da začneš v prvi prestavi. Hočem reči, da je treba začeti skromno, se preskusiti, kaj zaslužiti... in šele potem lahko greš v širino. Morda pa je uresničitvi svoj veliki cilj. Tudi sam bi rad kaj več, kot pa zgolj to trgovinico a kaj, ko sem šele v prvi...«

Jovan Hedji je zelo podjeten in prav nič ne dvomim, da bo uspel. Zdaj pa si predvsem prizadeva, da delo v trgovini poteka tako, da bo donosna. Povedal je, da zgrebe ni, oziroma da mesečno zasluži povprečni osebni dohodek.

»Katero predmeto pa prek vaše komisijske trgovine občani pravzaprav ponujajo v prodajo?«

»Izbirna blaga v trgovini je res pestra. Kot sami vidite, so tu razna oblačila, od katerih je tudi nekaj novih, potem razni tehnični predmeti, kot so televizijski sprejemnik, tranzistorji, kasetofoni... pa gospodinjstvi predmeti, recimo štedilniki, hladilniki... Ti takoj poiščejo. Tu lahko kupite glasbene instrumente, srebrni jedilni pribor...«

Jovanovo naštevavanje sem prekinil, saj bi mi kdo utegnil očitati, da delam reklamo za njegovo trgovino. To pa sploh ni potrebno, saj je v središču mesta in je že dobro znana ne le domačinom, ampak tudi marsikateremu Medžimurcu in tudi Madžaru z druge strani meje. Ti povprašujejo predvsem po videokasetah. Seveda pa občani s prej omenjenih območij — razen Madžarov — ne prihajajo v trgovino le kot kupci, ampak tudi kot prodajalci.

»Predmet, ki ga nekdo ponudi v prodajo, vpišem v knjigo, in dam o njem kupcu potrdilo. Za posredovanje pri prodaji zaračunam od 20 do 40 odstotkov od prodajne cene. Prodajalec dobi plačano, ko blago prodam. Če v dveh mesecih s prodajo ni nič, potem če prodajalec blaga ne odnese, ceno samodejno znižam za 15 odstotkov. V treh mesecih je prodajalec dolžan blago, ki ga ne prodam, odnesti domov. Če tega ne stori, smatram, da ga ne potrebuje več. Tekstilne izdelke oddam Rdečemu križu.«

Jovan Hedji živi za svojo trgovinico, saj v njej prebije dnevno po 9 ur, ima pa jo odprto tudi ob sobotah. Je pač tako, da če se hočeš prebiti kot obrtnik, posebno še, če imaš večje cilje, brez žrtvovanja ne gre. To pa ni tako hudo če delo opravljaš z veseljem.

Š. Sobočan

vse, v drugi knjigi zapisano, tudi dejansko bilo! Povedati moram, da ta knjiga vsebuje le malo tega, kaj vse je naš Ivan storil plemenitega za svojo ožjo in širšo okolico.

Zgolj naključje je iz njega napravilo tako izrednega človeka! Njegove humane zasluge so tako velike, da jih z ustaljenimi merili sploh ni moč izmeriti. Če pa upoštevamo to, kar se je v njegovem življenju prepletalo, vse od otroštva pa do danes, smemo

mirne duše trditi, da je to že svetovni fenomen. Ravno zato pa si Ivan Kramberger zasluži mnogo širše pozornosti in za vsa, do danes storjena dobrota sočloveku v stiski, tudi svetovno priznanje. Prav nič neutemeljenega bi ne bila celo Nobelova nagrada, saj bi poleg Mame Tereze prav tako prišla v prave roke!

Žalostno pa je, da še mnogi niso uvideli, kaj naš Ivan s svojim nevsakdanjim početjem želi in hoče doseči. Mar bi ne bilo najbolje, če bi vsi ljudje, brez izjeme, prislunhili temu malemu človeku, ki v svojem velikem srcu nosi toliko plemenitega? Saj vendar vse, kar je naredil in še vedno počne, dela popolnoma nesebično za en sam cilj — blagostanje, razumevanje in ljubezen med vsemi ljudmi našega planeta — Zemlje! Čeprav je tudi sam bolj slabega zdravja, pravi, da mu le smrt lahko prekine njegovo poslanstvo.

Ali imamo kje koga, ki bi po plemenitih dejanjih lahko bil njemu raven?

arhitekt Bernard Žnuderl
Vratji vrh 37

SREČANJE

Urarka na vasi

Urarka na vasi? Zakaj pa ne? Le zakaj bi moral podeželan za vsako malenkost v mesto? Občanom z območja krajevnih skupnosti Polana, Črenšovci, Bistrica, Odranci, Turmšče... že ni treba v »varaš«, kadar se jim pokvari ura, saj imajo bližje doma urarsko delavnico Terezije Kolar v Črenšovcih.

»Za poklic urarke sem se odločila na hitro; mojster Anton Štimac iz Lendave je na bistriški šoli, ki sem jo obiskovala, objevil, da išče urarskega vajenca. Ne da bi bila kdaj koli prej v urarski delavnici, sem se navdušila za ta poklic, s čimer so se strinjali tudi starši. Poklica sem se učila v letih 1972—75, ko so bili še vajenci oziroma stari način izobraževanja. Letno sem bila polovico šolskega leta v šoli in polovico na praktičnem delu. Šolo sem obiskovala v Celju, kajti tamkajšnja kovinarska šola ima tudi vzgojno-izobraževalni program urarstvo. Nato sem šest

ki visoki; letos bom plačala skupaj 1.750.000 dinarjev.«

— Kakšne vrste ur pa pravzaprav popravljate?

»Vse vrste mehanskih ur, torej take, ki jih poganjata utež ali pa navita vzmet.«

Urarka na vasi torej ne popravlja elektronskih ur. Sicer pa, ali jih kdo sploh popravlja? So sploh popravljive? Takim uram kvečjemu zamenjamo baterije, in če tudi tedaj ne kažejo časa, jih zavrzemo. Črenšovska urarka ugotavlja, da obdobje elektronskih ur mineva in da ljudje spet kupujejo dobre stare ure na vzmet. To pa je dobra novica za urarje, kajti take ure je treba vsake toliko časa očistiti, večkrat odpove navijalna os, pa jo je treba zamenjati, stekla tudi niso večna... »Zdaj ima uro vsakdo. Že otroci. Mnogi dobijo uro za darilo. Mlajšim še vedno kupujejo pretežno elektronske ure, starejšim ljudem, na primer za kako

Urarka Terezija Kolar v svoji delavnici v Črenšovcih. Foto: Š. S.

mesecev delala kot pomočnica v mojstrovih delavnici, od leta 1975 do 1985 pa sem popravljala ure v Urarstvu v Murski Soboti. Želela sem se čim prej osamosvojiti, zato sem pred tremi leti vzela v najem manjši prostor v gasilskem domu v Črenšovcih.«

Takšna je bila dosedanja pot urarke na vasi. Preden sem jo vprašal to in ono o urah, sem hotel zvedeti, ali ima dovolj prihodkov. Terezija Kolar ima namreč redno urarsko obrt, kar pomeni, da mora plačevati davke in prispevke za zavarovanje, najemnino... mora pa ji ostati tudi denar vsaj za skromen osebni dohodek.

Ta je res skromen, kajti, če tudi smo v lendavski občini le trije urarji, dela ni toliko, da bi lahko imela soliden osebni dohodek. Zavarovana sem v najnižjem zavarovalnem razredu, kar pomeni, da bo moja pokojnina zelo nizka. Drugače pač ne gre, saj so tudi zdaj davki in prispev-

obletnico, ob odhodu v pokoj... pa ponavadi žepne ure. Te pa že dolgo utripajo, saj je prvo žepno uro izdelal leta 1500 (!) ključavničar Peter Henlein.«

Malo zgodovine ne škodi!

Ob obisku v urarski delavnici Terezije Kolar sem postal pozoren na staro stensko uro z nihalom in utežmi. Kdo ve, koliko let je stara in koliko časa je namerila! Dober gospodar ni nasedel ponudbi raznih zbiralcev starin, ampak jo je ohranil. Te dni si je vzela nekaj časa za počitek. Urarka Terezija je bo razstavila, očistila, obrabljene dele popravila ali zamenjala... in ura-starka, ki pa se še ne da, bo znova merila čas, to sosedlje dogajanja, ki ga doživljamo kot preteklost, sedanjost in prihodnost.

Prihodnost? Kdo ve, kakšna bo? Urarka na vasi popravlja ure, se ozira po njihovih številčnicah in — razumljivo — odgovora ne ve. Ali ga sploh kdo ve? Š. Sobočan

ZAPISANO MIMOGREDE

Ob nedeljah hodi veliko ljudi na Goričkem v cerkev. To je tradicionalno slavnosten obred. In za ta slavnostni obred so slavnostno oblečeni. Moški v enobarvnih temnih oblekah iz kakovostnih volnenih tkanin, belih srajcah in masivnih črnih čevljih. Ženke imajo običajno jopico in bluzo, vse črno ali z diskretnim vzorcem. Na glavi imajo ruto. Približno taka je »slavnostna« obleka naših kmetov v vseh letnih časih, tudi v teh vročih dneh na temperaturi prek 30 stopinj Celzija. Kazalo bi raziskati obstoj te tradicionalne »slavnostne« noše. Zakaj naši ljudje povsah stoletja tako vztrajno nosijo neustrezno obleko (res je, nikoli niso tako neustrezno oblečeni, kot so včasih tisti, ki strogo sledijo modnim tokovom). Zakaj ne odložijo kompaktnih, masivnih materialov temnih barv niti v teh vročih poletnih dneh? Možna je taka razlaga: Odhod »med ljudi« je vedno izkoriščen tudi za to, da se z obleko pokaže gospodarska moč. V času, ko je bil obstoječi tip »slavnostne« obleke sprejet in ukoreninjen, je bila to najdražja in najbolj uradna različica oblačanja. In ker je bila to najdražja obleka, je bila privilegij premožnejših slojev prebivalstva. To je globoko zakoreninjeno v zavesti ljudi, in ta zakorenin-

njenost je še živa. Zato pomeni tudi danes obleči lahkotnejšo (cenejšo) obleko, čevlje in platna (cenejše), namesto kompaktnega (dragega) usnja pokazati gospodarsko manjvrednost. Človek pa je tak — raje bo trpel vse mogoče muke, kot pa priznal, da je sosed uspešnejši. Resnica pa je tudi, da družba ne napravi ničesar, da bi se zakoreninjene navade spremenile. Nobena naša tovarna tekstila in konfekcije se ne ukvarja posebej z oblikovanjem tkanin in oblik glede na posebnosti življenja na kmetih, kar je svojevrstno absurd. Nimamo niti ene družbene ustanove, ki bi se temeljiteje ukvarjala s sociologijo vasi in bi delovala vzgojno. Tako v zadnji petdesetih ali sto letih naš kmet ni bistveneje spremenil načina prehrane (še naprej se zejo enolično in slabo hrani), a je brez pomisljanja sprejel nov tip velike hiše, zamenjal plemenito leseno pohištvo s plastično-stekleno-železnim, kupuje vsak nov tip kmetijskih strojev, sprejema torej vse tisto, kar je viden znak gospodarske moči, tudi ko na ta način ne izboljšuje svoje življenjske kakovosti.

Pogosto izgubljam živce zaradi »finitosti« voznikov in sprevednikov v Certusovih avtobusih. Toliko namreč »skrbijo« za potnike, da nas ne bodo nikoli pustili samih s seboj; da le ne

bi, bog ne daj, v avtobusu kaj prebrati, morda malo zaspali ali, recimo, preživeli vožnjo ob premišljevanju. Da se to ne bi zgodilo, poslušamo glasbo po njihovem izboru. In tako, ko potujem od Zagreba do Murske Sobotice, petinpetdesetih poslušam tisti »lirski izliv« Miša Kovača Ja nemam više razloga da živim (to pa morda samo zaradi tega, ker je voznik dan prej zvedel, da mu žena natika rogove). Vozniku pravim, da se mi dvigajo lasje, ko slišim te glasbene pomije, pravim, da je to imbecilno, da tega resnično ne morem poslušati, da bom po petdesetem poslušanju znozel. On vpraša druge potnike, če jih morda moti; ljudje, nenavajeni reagiranja, zmigavajo z rameni, molčijo. Voznik triumfirajo in ponovno vrta Ja nemam razloga da živim. Ostal sem v manjšini. In kaj se tu more — sprejeli smo načelo, da odloča večina, ne pa razum. In zdaj ni pomembno, ali bo en človek dobil živčni zlom (tudi drugič pa ne bodo doživeli nič dragocenega, to je samo iluzija doživljanja), pomembno je, da je spoštovano načelo »kolektivnega« odločanja. Zato pa nam tudi je, kot nam je.

Certus še naprej »osrečuje« svoje potnike. Voznik in sprevednik se nikoli ne ustavita v kakšnem mestu (na primer, če gre za omenjeno progno, v Zelini, Novem Marofu, Varaždinu, Čakovcu...), kjer bi lahko potniki kaj videli ali si morda kupili v trgovinah. Postanek je vedno v kakki vasi pred ozamleno zasebno gostilnico (vsak voznik ima »svojo« gostilno). To je še ena oblika »povezovanja« družbenega in zasebnega sektorja. Spaso Čankovič

»NE PLAŠI SE ZNOJA, NE STRAŠI SE BOJA!«

Krizne gospodarske razmere zadnje čase čedalje bolj vplivajo tudi na položaj avtoprevoznikov.

Teh je v Pomurju okrog 200; od tega največ v soboški občini, in sicer 122. Predvsem niso zadovoljni z zaslužkom, pritožujejo pa se tudi nad nelegalno konkurenco. Menijo namreč, da jim avtoprevozniki od drugod, pri čemer imajo v mislih lastnike tovornjakov in težke gradbene mehanizacije z neslovenskimi registracijskimi številkami, menda prek posrednikov odzemaajo monopol na »njihovem terenu«, s tem pa tudi večji kos pogače, na katero so bili navajeni v preteklosti. Dejstvo je, da je konkurenca vedno hujša, ob zmanjšani naložbeni politiki pa ni več toliko poslov, kot jih je bilo prej. V sedanjih razmerah, ki očitno niso naklonjene tudi avtoprevoznikom, se bodo pač morali znajti, saj brez določenih finančnih pretrsov ne bo mogoče obnoviti voznega parka.

VOZILU TUKAJ, PLAČUJEJO TAM!

»Ti problemi niso od danes, saj smo se z njimi srečevali že prejšnja leta. Tačas imamo registriranih 122 avtoprevoznikov, kar je vseka ogromna številka.

Zato je nesporna konkurenca na trgu, kajti posla je čedalje manj, delovna organizacija vedno bolj deljajo na cene in sklepajo pogodbe z najugodnejšimi ponudniki. Pri taki konkurenci niso isti pogoji za vse avtoprevoznike.

Bojše imajo vsekakor zunanji avtoprevozniki, predvsem zaradi nižjih prispevkov v drugih republikah. Eden od predlogov je, da bi poseben davek zaračunali tudi zunanjim avtoprevoznikom, ki z velikimi tovornjaki in gradbeno mehanizacijo uničujejo naše ceste, po končanem delu pa odidejo drugam. Zdaj je dokaj neenotno plačevanje taks v SR Sloveniji v primerjavi z drugimi republikami, zato ni nič čudnega, da so prijavljeni drugje, delajo pa pri nas. Ker so nižje dajatve že v sosednji Hrvaški, se je nekaj naših avtoprevoznikov celo prijavilo v Delnicah. S tem so lahko bolj konkurenčni s svojimi storitvami,« poudarja tajnik Obrtnega združenja Murska Sobotna Ernest Huber.

Zvedeli smo, da pojav še ni množičen, vendar je dovolj velik, zato mu je treba nameniti večjo pozornost. V prvi vrsti gre namreč za neurejenost in nedorečenost našega davčnega sistema, predvsem pa seveda za njegovo slabo spoštovanje in izvajanje.

Že podatek, po katerem so cestnine v Sloveniji v primerjavi s Hrvaško višje kar za petkrat, v primerjavi z drugimi republikami pa celo za desetkrat in več, je dovolj zgovoren. In če sem pristojem še obvezno zavarovanje motornega vozila, ni odveč govoriti o prednostih avtoprevoznikov, ki prihajajo v Pomurje iz drugih republik.

Oglasili smo se tudi pri Srečku Grosmanu, direktorju Uprave za družbene prihodke v Murski Soboti, ki je potrdil prej povedano. Samo nekaj podatkov, ki nam jih je navrgel: Za 10-tonski tovornjak znaša cestnina milijon 924 tisoč dinarjev, zavarovanje pa milijon 471 tisoč dinarjev, za 15-tonski tovornjak je cestnina 3 milijone 459 tisoč dinarjev, zavarovanje pa milijon 694 tisoč dinarjev. Za najpogostejše, to je 5-tonske tovornjake, morajo lastniki odšteti 924 tisoč dinarjev za cestnino in 849 tisoč 820 dinarjev

za zavarovanje. Ob začetku prijave so seveda brez popusta. Kazni za avtoprevoznike, ki nimajo pri sebi potnega naloga in zabeležene teže tovora, pa so od 150 do 200 tisoč dinarjev. Zaenkrat ni pričakovati spremembe davčnega sistema na tem področju.

Pozanimali smo se tudi za cenin storitev, ki veljajo tako v Obrtni zadrugi Avtoprevoz kot v Vektorju — sedež obeh je v Mariboru, prva pa ima svojo poslovno enoto v Murski Soboti. Za rovkopacete vseh vrst je sklenjeno, da jim za uro obratovanja plačajo 40 tisoč dinarjev, kar je navsezadnje odvisno od predračunske vrednosti posameznega gradbišča. Lastniki buldožerjev dobijo na uro 30 tisoč dinarjev, za prevoz kubičnega metra gramoza s tovornjaki je zagotovljena cena 3 tisoč oziroma 7 tisoč 500 dinarjev; pač odvisno od oddaljenosti (9 oziroma 21 kilometrov). Za prevoz tone asfalta na 28 kilometrov pa zaračunajo 6310 dinarjev. Zanimivo pri vsem tem je, da so pogodbe sklenjene na »ključ«.

Ob nižjih cenah boj za vsako delo

Poslovna enota Obrtne zadruge Avtoprevoz v Murski Soboti, v katero je včlanjenih okrog 200 kooperantov, je bila ustanovljena pred osmimi leti. Njen vodja Stanko Serec nam je postrgel z nekaterimi zanimivimi ugotovitvami: »Borimo se za vsako delo, zato nastopamo z realnimi dnevnimi cenami, kar pa nam investitorji žal vedno ne priznavajo. Vendar v teh osmih letih ni prišlo do spora z nobeno izmed de-

IZKOP KAKOVOSTNEGA GRAMOZA — Na fotografiji je ena številnih gramoznic v pokrajini ob Muri, ki daje velike količine kakovostnega gramoza za najrazličnejše potrebe.

prevozniki so se po začetni nejevolji vendarle sprijazniti s tako rešitvijo. Poleg tega je pri nas prijavljena približno polovica avtoprevoznikov, ki se poleg tega ukvarjajo tudi s kmetijstvom in živinorejo, kar pomeni, da so ob setvi, žetvi in drugih opravilih nedosegljivi. Le-te bi pozval, naj se odločijo za en poklic, kajti na ta način nam bodo Cestno podjetje, VGP, SGP Pomurje in drugi lažje zaupali določena dela.

Na ta problem je opozoril tudi Anton Kropf, vodja prevoznega parka Trozda za vzdrževanje in varstvo cest mariborskega cestnega podjetja v Murski Soboti.

»Pri nas opravljajo dela v 70-odstotkih primerov avtoprevozniki Avtoprevoza, pa ne le iz Murske

mo vozila. Po drugi strani pa cenne storitve niso bistveno višje kot lani. Hkrati imajo prevozniki iz drugih republik večje ugodnosti, predvsem pri dajatvah. Npr. registracija in zavarovanje vozila sta pri njih za 400 do 500 odstotkov nižja kot pri nas. Ti nam tudi odžirajo večja dela, mi pa marsikdaj »pobiramo drobtinice«. Jože Hožjan iz Velike Polane je 3 leta avtoprevoznik. »Čeprav ne delam v lendavski občini, ampak prek Avtoprevoza v glavnem za SGP Pomurje in VGP, so tudi tam konkurenčni prevozniki iz sosednje Hrvaške.

Najbolj me tare izredna podražitev gum, saj na tak način ni možno rentabilno poslovati.« Pri družil se mu je Alojz Ajdnik iz Puconec, ki se z avtoprevozništvom ukvarja 9 let. »Največ prevozov opravljam za krajevne skupnosti, ki mi denar hitro nakazujejo. Imam občutek, da naša obrtna zadruga dobiva vedno slabše plačana dela, mi pa se s ceno večkrat ne strinjamo. Ker za tako ceno ne moremo delati, nam podjetja večkrat očitajo neresnost. Mi pa si nerentabilnega poslovanja ne moremo privoščiti.« In kaj pravi Ante Petričević iz Imotskega pri Makarski, ki že 15 let dela v Pomurju? »S pomočjo Vektorja sem leta 1973 dobil delo na cesti Salovci—Hodoš. Nato so me sprejeli pri soboškem komunalnem podjetju, zadnja leta pa sem vključen v Obrtno zadrugo Avtoprevoz. Z zaslužkom nisem posebno zadovoljen, ker je dela iz dneva v dan manj, cene so dokaj nizke, stroški pa nenehno naraščajo. Tu delata še moja dva brata. Z novim letom nameravam odpreti obrt v Murski Soboti.«

IN KAKŠNI SO OBETI ZA NAPREJ?

Najpomembnejše je vendarle, da imajo avtoprevozniki zagotovljen posel. Izkazalo se je, da je pri avtoprevoznikih vedno težje določiti, kje opravljajo svojo dejavnost.

Pri njih namreč že dlje časa veljajo tržne razmere: vozijo tam, kjer je delo, ne glede na kraj, občino ali republiko. Ker je naložb vedno manj, bo še bolj držalo načelo ponudbe in povpraševanja. Kdo bo cenejši ponudnik, bo lažje dobil delo. Pa čeprav s ceno prevoza ne bo vedno zadovoljen, bo bistvenega pomena preživetje. In kot je dejal eden od avtoprevoznikov: »V zasebnem sektorju ne poznamo sanacij in prisilnih uprav, pri nas je tako, če posluješ z izgubo, greš in te ni več!« Grenka resnica, ki se je mora še posebej zavedati sleherni avtoprevoznik.

Milan JERŠE

Torej mora upoštevati vse zakonitosti trga, če se želi tudi ob čedalje večji konkurenci družbenega sektorja prebiti v teh kriznih časih. Ker je do konca leta pričakovati porast teh storitev, ni bojazni, da resni avtoprevozniki, ki so se izkazali tudi v mrtvi sezoni, ne bi dosegli pozitivnega rezultata.

VOZILA JE ČEDALJE TEŽJE VZDRŽEVATI

Prav je, da damo besedo tudi najbolj prizadetim, to je avtoprevoznikom. Ludvik Jošar, predsednik sekcije avtoprevoznikov, iz Murske Sobotne že od leta 1965 opravlja tu poklic. »Problem je v tem, da v teh razmerah, ko se cene reprodukcijskega materiala močno poskočile, težko vzdržuje-

SRNICA BIBA — Pri družini Serec v Murski Soboti so od nedavnega bogatejši še za enega hišnega prijatelja. Štirimesečna srnica, ki so ji dali ime Biba, se je že povsem udomačila. Čeprav je še nekoliko plašna, ko zagleda neznanne ljudi, ko je imela komajda en mesec, jo je nehote poskočeval kosec, ki jim jo je dal v domačo oskrbo. Vsak dan popije 2 litra mleka, v slast ji gre tudi posojen kruh, najraje pa je na dvorišču, kjer je pozobala cvetje in sadno drevje. Rada se zdrži tudi v stanovanju. Sicer pa so se že pozanimali, če bi mlado srnico, ki jo bo prej ali slej priklicala divjina, morda sprejeli v lju-

bljanskem živalskem vrtu. Dokler ne bodo dobili odgovora, pa bo srnica Biba v središču pozornosti. Tekst in foto: M. Jerše.

— CERKVENJAK —

Tretje srečanje ansamblov

V kulturnometniškem društvu Jože Lacko v Cerkvenjaku se že nekaj časa pripravljajo na tretje srečanje ansamblov narodnozabavne glasbe Cerkvenjak 88.

Srečanje, ki bo imelo tudi tekmovalni značaj, bo v nedeljo, 23. oktobra, v cerkvenjaškem kulturnem domu. Udeležijo se ga lahko ansambli z dvema lastnima skladbama, tudi tisti, ki šele začenjajo svojo glasbeno pot. Organizator želi letos pritegniti k sodelovanju tudi ansamble iz zamejstva.

F. Bratkovič

— FILOVCI —

Najboljši so bili domačini

V Filovcih je bila zadnja nedelja v avgustu, na nogometnem igrišču vaja enot prve medicinske pomoči in gasilskotehničnih enot civilne zaščite. Sodelovalo je 10 ekip iz krajevnih skupnosti Bogojina, Tešanovci, Moravske Toplice, Gančani in Filovci. V vseh disciplinah so bili najboljši domačini in so prehodni pokal v skupni uvrstitvi osvojili že drugič. Potrebno je omeniti, da so gasilci in člani nogometnega kluba odlično poskrbeli tudi za rekvizite.

K. Š.

Črni les bo drugačen

Po uspešni in zanimivi zbirni kulturni prireditvi Agatina moč Agrokombinata Lenart, ki je popestrila turistično ponudbo severovzhodne Slovenije, bo gostišče Črni les dobilo drugačno podobo. Tu je namreč zanimiva turistična točka tudi za goste iz Avstrije. Postavili bodo konjušnico, uredili teniško igrišče s trim stezami v bližnjem gozdičku in prenovili gostišče v stilu Agatine dobe.

Z deli naj bi začeli septembra in jih končali do zime.

J. Kaučič

KRAJEVNA KMEČKA ZVEZA NA CVENU

V nedeljo, 28. avgusta, so se v zadrznem domu na Cvenu zbrali kmetje in kmetice iz Zgornjega in Spodnjega Krapja, Cvena in Mote (kjer že imajo vaško kmečko zvezo Mota) ter ustanovili kmečko zvezo na ravni krajevne skupnosti. Kmetje so temeljito pretrlesli družbenoekonomsko stanje v kmetijstvu in si med drugim objubili, da v primeru mlečnega štrajka ne bodo odšli niti litra mleka, saj je država dolžna zagotoviti spodbudne in normalne pogoje za pridelavo hrane. Domačine je obiskal tudi oporečnik Ivan Borštner in se z njimi za kratek čas zadržal v prijetnem prijateljskem pogovoru.

M. R.

IVAN KERČMAR S HODOŠA

Naš rojak največji kapital Audija

Ivanu Kerčmarju s Hodoša, ki je že leta znan inovator avtomobilске tvrdke Audi iz Ingolstata, je pred časom Inštitut za ekonomske znanosti v Frankfurtu podelil priznanje inovatorja.

Ivan namreč sodi med 10 najboljših inovatorjev ZR Nemčije v letu 1987. Že leta velja za najuspešnejšega tujca-inovatorja. Pri Audiju je zaposlen že od leta 1968. V zadnjih desetih letih pa je predložil 60 izboljšav. Od tega 50 odstotkov izboljšav predstavlja milijonske prihranke za Audi. Ivan je za svoje novotarije doslej prejel poleg denarnih nagrad štiri audije 80. Po oceni vodje oddelka za razvoj ingolstatskega Audija so Kerčmarjeve inovacije genialne rešitve težav, vezane na izdelavo karoserij, pravico na kontrolo in transport.

Ena zadnjih rešitev, ki jo je prispeval Ivan Kerčmar, je, da ima audi 80 najboljše zapiralno avtomatiko vrat. Če so vrata

odprta do tretjine, se tako rekoč sama zaprejo. Ivan je pri tem del energije odpora zadrževanja uporabil za zapiranje vrat.

Naše gore list Ivan, po poklicu avtomehaničnik, je po izjavah vodilnih delavcev Audija dokazal, da tudi delavci brez visokih šol lahko marsikaj prispevajo k razvoju. V Audiju trdijo, da je Ivan njihov najboljši kapital.

Boris Hegeduš

— Kdo je proti prijateljskim srečanjem s sosedi? —

Mednarodno srečanje financirali ribiški zanesenjaki

4. srečanje članov murskosoboške ribiške družine in ribičev, njihovih prijateljev, iz sosednje republike Madžarske, iz Zalaegerszega, je v lastni režiji resila peščica soboških ribiških zanesenjakov: soboška RD ga je namreč odpovedala. Ribolov s plovcem na največjo (najtežjo) ribo so organizirali z dinarjem iz lastnega žepa. Ribiči Tiborja Kranitza iz Zalaegerszega so po uspešnem ulovu razglasili za ribiškega carja za leto 1988.

Prijateljskim in že leta do-

brim srečanjem je letos ribiška družina iz Murske Sobotne iz neznanih razlogov odpovedala gostoljubje, čeprav je znano, da niso bile vzrok finančne težave. Da bi le ohranili dobre sosedske odnose z ribiči iz sosednje LR Madžarske, je 17 ribiških zanesenjakov iz Murske Sobotne v lastni režiji tudi letos pripravilo ribiško srečanje, ki se ga je udeležilo 24 madžarskih ribičev. Pri organizaciji pa

je pokazala razumevanje turistična kmetija Černjavičevih iz Gradišča, kjer so za mednarodno srečanje brezplačno odstopili zasebni ribnik. Ribiči iz Murske Sobotne upajo, da domača ribiška družina, ki se vsako leto bogati s prirejanjem ribiških piknikov, ki so najbolj obiskana prireditve v Pomurju, v prihodnje ne bo odrekla pokroviteljstva že tradicionalnim srečanjem s sosedi iz LR Madžarske.

Boris Hegeduš

ZUNANJA AVTOPREVOZNIKA — Drago Lalič (levo) in Dane Petričević, oba iz Imotskega, sta v Pomurju našla svoj drugi dom. Prvi je tu 5 let, drugi pa že 15. Z ustreznimi tovornjaki in gradbeno mehanizacijo se ne ustrašita nobenega dela. Foto: M. Jerše.

Priprave na mesec požarne varnosti

Znano je, da je oktober mesec požarne varnosti. V tem mesecu so vse požarnovarnostne sestave še posebej dejavne, zlasti v krajevnih skupnostih.

Občinska gasilska zveza bo kmalu sprejela program akcij za mesec požarne varnosti. Tudi letos bodo gasilci v krajevnih skupnostih pregledali kurilne naprave in dimnike, da bi ljudje še pravočasno lahko odpravili napake. Dimnikarji te preglede že opravljajo, tako da bi se kurilna sezona začela povsod čim varneje. V mesecu požarne varnosti bodo tudi gasilci v društvenih pregledali svojo opremo, jo po možnosti dopolnili in popravili. Gasilska zveza bo pripravila tudi nekaj tekmovanj za specializirane enote, da bi pokazale, kako so pripravljene posredovati ob nesreči. Za lendavsko občino je značilno, da skozi prevažajo naftne derivate in druge strupene in nevarne snovi. Gasilci bodo morali v prihodnje temu nameniti večjo pozornost, ne le tisti v Inštitutu, temveč tudi v krajevnih skupnostih, saj tudi tam ljudje uporabljajo čedalje več lahko vnetljivih in nevarnih snovi. Vse to bo potrebno v mesecu požarne varnosti preveriti in pomanjkljivosti odpraviti. V Lendavi je dokončno zgrajen požarnovarnostni center, v njem je urejena služba prijave požara, kar je najpomembnejše za pravočasno akcijo gasilcev. Sistem prijave požara pa bo potrebno še podrobneje dodelati. Se in še je nalog, ki čakajo gasilce, nekaj jih bodo rešili v oktobru, za druge pa bo čas pozneje, ko bo na voljo več denarja, saj ga žal v teh težavnih časih tudi za gasilce primanjkuje.

Jani D.

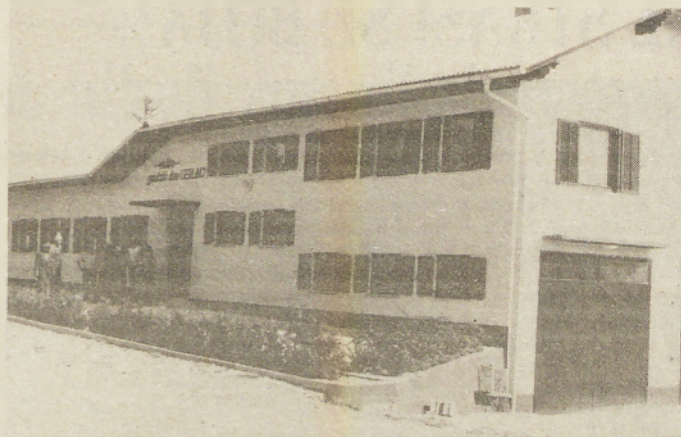
Na vaško-gasilski dom so ponosni

Preteklo nedeljo je bil v Gerlincih pravi krajevni praznik, ki bo z debelimi črkami zapisan v vaški kroniki. Gasilci so skupaj s predstavniki družbenopolitičnih organizacij in krajanji pripravili slovesnost z otvoritvijo vaško-gasilskega doma. Udeležence slovesnosti je pozdravil predsednik GD Gerlinci Avgust Gutman, o zidavi doma je poročal predsednik gradbenega odbora Alojz Grah, ki je tudi prebral kroniko društva, slavnostna govornica je bila članica izvršnega sveta skupščine občine Murska Sobota Erna Brumen, v kulturnem programu pa so sodelovali učenci cankovske osnovne šole in domača mladina.

Z otvoritvijo vaško-gasilskega doma se je krajanom Gerlinec izpolnila dolgoletna želja. Dom so začeli graditi pred dvema letoma in ga v rekordnem času treh tednov spravili pod streho. Pri zidavi jim je pomagal sis za varstvo pred požari občine Murska Sobota, ki je prispeval denar za garaže, in izseljenci iz Kanade, največji delež pa so prispevali krajanji. Poleg krajevnega samoprispevka in prostovoljnih prispevkov so opravili okrog 10.000 prostovoljnih delovnih ur in prostovoljno prispevali ves potreben les.

Zaradi tega so na novi vaško-gasilski dom, ki je gotovo eden najlepših v soboški občini, krajanji tudi ponosni. V spodnji etaži doma imajo garaže, sanitarije, kletne prostore in prostorno mladinsko sobo s posebnim vodom. V zgornji etaži pa so velika dvorana, kuhinja in dve sobi, nad kuhinjo pa je majhna galerija. Nov vaško-gasilski dom v Gerlincih, ki je vreden okrog 350 milijonov dinarjev, sta predala namenu še živeča ustanovna člana gasilskega društva Franc Duric in Avgust Gomboc.

Feri Maučec

GD MOTVARJEVCI

Gasilsko orodno vozilo

Gasilsko društvo Motvarjevci je preteklo nedeljo pripravilo slovesnost ob prevzemu orodnega gasilskega vozila. Udeležence slovesnosti je pozdravil in prebral kroniko predsednik GD Geza Vida. Priložnostni kulturni program pa so pripravili učenci Osnovne šole Prosenjakovci. Orodno vozilo je stalo 7 milijonov dinarjev. Polovico sredstev je prispevala Samoupravna interesna skupnost za varstvo pred požari občine Murska Sobota, polovico pa so zbrali s prispevki občanov iz Motvarjevca in okoliških vasi, nekaj sredstev pa sta prispevala tudi domače gasilsko društvo in Lovska družina Prosenjakovci. Orodno vozilo pomeni za GD Motvarjevci, ki razpolaga z dvema motornima brigadama, pomembno pridobitev za požarno varnost.

F. M.

OGROŽENA PROMETNA VARNOST

Kdo bo popravil varnostno ograjo?

Vse kaže, da bo postala Kranjčeva ulica v Lendavi sčasoma črna prometna točka. Od centra Lendave ob vznožju hriba proti osnovni šoli in skozi naselje rudarjev se vije cesta, ki je močno prometna, a zanjo nihče ne skrbi. Cesta je že sama po sebi ozka, ob njej pa so v zadnjih letih sezidali nekaj stanovanjskih blokov in jo s tem še bolj zožili. Pred temi bloki ni pravega parkirišča za avtomobile, zato puščajo stanovalci svoje avtomobile kar na pločniku. Na delu ceste od občinske stavbe do zdravstvenega doma je bila nekoč postavljena varnostna ograja, ki se je porušila in zarasla s travo in grmovjem. Tudi asfalt je že načet, na cesti so vdolbine, na katere ne opozarjajo prometni znaki. Še posebej nevarno je pozimi, ko zapade sneg ali cesta poledeni. Varnostna ograja je bila menjena postavljena zato, da obvaruje voznike, da ne bi zdrsnili v 3 do 4 metre globok prepad. Kdo je pravzaprav odgovoren za popravilo varnostne ograje? Ali je to Cestno podjetje ali komunalna skupnost? Kdorkoli že, nujno jo bo popraviti, sicer se lahko zgodi huda nesreča. Ali se bomo, kot po navadi, zdramili takrat, ko se bo to zgodilo?

Jani D.

Z UPRAVE ZA NOTRANJE ZADEVE

Ubil ga je mešalec za beton

Usodno delo z mešalcem

5. septembra proti večeru je Ludvik Banko (40) doma iz Dankovec mešal beton z mešalcem. Glavno varovalko je sam ojačal, toda med delom je prišlo do preboja električnega toka, kar je povzročilo, da je bil tudi mešalec pod napetostjo. Ko se ga je Banko dotaknil, ga je ubila elektrika, saj mešalec ni bil ustrezno ozemljen.

Zgorel traktor

11. septembra v jutranjih urah je zagorelo na traktorju Jožeta Felkarja iz Serdice. Požar je Felkar z gasilnim aparatom pogasil sam, kljub temu pa so v celoti zgoreli električna inštalacija in drugi deli na traktorju. Škode je za 3 milijone dinarjev. Kako in zakaj je prišlo do požara, še raziskujejo, vendar vse kaže, da je vzrok iskati v dotrajani električni inštalaciji.

Tovornjak izsilil prednost

6. septembra se je zgodila prometna nezgoda na Panonski ulici v M. Soboti. Voznik osebnega vozila Štefan Banko iz Nemčevca se je peljal po ulici Iva Lole Ribarja. V križišču s Panonsko ulico je sicer zmanjšal hitrost in zapeljal v križišče, kjer je izsilil prednost pred voznikom osebnega avtomobila Martinom Karoljem iz Rakičana. Karoli je močno zaviral, vendar trčenja ni mogel preprečiti zaradi mokrega in spolzkega cestišča. V nesreči se je Karoli hudo poškodoval. Škode je za 5 milijonov dinarjev.

Napačno se je vključil v promet

9. septembra se je zgodila prometna nezgoda na magistralni cesti v G. Radgoni. Voznik osebnega avtomobila Franc Veindorfer iz M. Sobotice se je v križišču Panonske, Kerenčičeve in Lackove ulice obračal in se nameraval vključiti v promet na prednostno Kerenčičevo ulico. Zapeljal je nanjo v trenutku, ko se je po njej pripeljal voznik motornega kolesa Alfons Hotzer iz ZRN. Prišlo je do trčenja, v katerem se je voznik motornega kolesa hudo poškodoval.

Prehitro in še vinjen

10. septembra v večernih urah se je zgodila prometna nezgoda na magistralni cesti pri Črenšovcih. Voznik osebnega avtomobila Jožef Kelenc iz Dolnje Bistrice se je peljal iz Črenšovca proti Hotizi. Zaradi prehitre vožnje in vinjenosti ni spjel blagega levega ovinka, zavozil je v jarek, kjer se je avtomobil prevrnil. Voznik se je laže poškodoval, škode pa je za 4 milijone dinarjev.

Podlegel poškodbam

5. septembra je v bolnišnici v Rakičanu umrl Bela Banko (53) iz Doline pri M. Soboti. Pokojnik je bil udeležen v prometni nezgodi 13. julija. Več kot mesec dni se je boril za življenje, vendar so bile poškodbe te prehude.

J. D.

Gradbeno obrtno podjetje GRADITELJ-KOMUNA Beltinci, Št. Kovača 21 objavlja

javno licitacijo

za prodajo vozila TAM 125 T 12 K, v voznem stanju, nove gume in motor, registriran do 14/3-1989. Izlicna cena 7.500.000 din. Licitacija za prodajo bo v soboto, 17/9-1988 ob 10.00 uri na dvorišču GOP Graditelj-Komuna.

Ogled vozila bo mogoče istega dne od 8.00 do 10.00 ure. Na licitaciji lahko enakopravno sodelujejo fizične in pravne osebe. Udeleženci morajo pred začetkom vplačati varščino v višini 10 % od vrednosti izključne cene. V ceni ni všteti prometni davek, ki ga plača kupec. Kupec plača kupnino takoj. Po prevzemu ne bomo upoštevali reklamacij glede kakovosti prevzetega blaga "videno-kupljeno".

AVTOBUSNI PROMET
Murska Sobota p.o.
69000 Murska Sobota, Bakovska 29

Delavski svet delovne organizacije Avtobusni promet Murska Sobota razpisuje naslednja dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostjo:

1. Vodja prometne operative
2. Vodja servisne delavnice
3. Vodja obračunsko-prodajne službe
4. Vodja računovodsko-finančne službe

Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- pod 1:
- visokošolska ali višješolska izobrazba, smer: cestni promet, organizacija dela, ekonomsko-komercialna.
 - tri leta delovnih izkušenj v cestnem prometu,
 - sposobnost vodenja in organiziranja;
- pod 2:
- višješolska ali srednješolska izobrazba, smer: strojna ali organizacija dela,
 - tri leta delovnih izkušenj v avtomehanski stroki,
 - opravljen seminar iz varstva pri delu za pooblaščen delavce,
 - sposobnost organiziranja in vodenja;
- pod 3:
- višješolska ali srednješolska izobrazba, smer: prometna, komercialna ali ekonomska,
 - tri leta delovnih izkušenj na podobnih delih
 - sposobnost vodenja in organiziranja,
 - smisel za delo z ljudmi;
- pod 4:
- višješolska ali srednješolska izobrazba ekonomske smeri,
 - dve leti delovnih izkušenj pri VI. stopnji strokovne izobrazbe, štiri leta delovnih izkušenj pri V. stopnji strokovne izobrazbe,
 - sposobnost vodenja in organiziranja.
- Kandidati bodo izbrani za dobo štirih let in so po poteku tega časa lahko ponovno izbrani.
- Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev pošljite na naslov: Delovna organizacija Avtobusni promet Murska Sobota, Bakovska ul. 29, z oznako »za delavski svet«.
- Rok prijave za razpis je 15 dni od dneva objave razpisa. Kandidati bodo o opravljeni izbiri obveščeni v 30 dneh od dneva objave tega razpisa.

ABC POMURKA

AGROSERVIS, p. o.
Murska Sobota

SERVIS motornih vozil in kmetijskih strojev

Pripravite svoje vozilo za hladnejše dni. Potrebovali boste hladilno tekočino. In pravočasno si zaščitite vozilo pred rjo. Priporočamo vam zaščito dinitrol.

PRODAJA vozil zantava in rezervnih delov

Dinitrol anti-explo

industrija montažnih gradbenih materialov

Delavski svet delovne organizacije »IMGRAD« industrija montažnih gradbenih materialov Ljutomer n. sol. o., Ljutomer, Ormoška cesta 46

RAZPISUJE

dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi v delovni skupnosti skupnih služb

VODENJE KOMERCIJALNEGA SEKTORJA

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, določenih v zakonu, izpolnjevati še naslednje:

— visoka ali višja izobrazba ekonomske, komercialne ali tehnične smeri in 3 oziroma 5 let delovnih izkušenj.

Za opravljanje del in nalog s posebnimi pooblastili in odgovornostmi bo izbrani kandidat imenovan za 4 leta.

Kandidati naj vložijo pismene ponudbe s priloženimi dokazili o izpolnjevanju pogojev na naslov: »IMGRAD« industrija montažnih gradbenih materialov Ljutomer, Ormoška cesta 46 z oznako »za razpisno komisijo« v 15 dneh od dneva objave razpisa.

Kandidati bodo o izbiri pismeno obveščeni najkasneje v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

ABC POMURKA

KMETIJSKI KOMBINAT
RADGONA n. sol. o.

D S S S – kadrovska služba

ABC POMURKA

Kmetijski kombinat Radgona
n. sol. o. Gor. Radgona

Delavski svet TOZD Mešalnica in dehidracija Črnci

razpisuje

naloge in opravila

— **individualnega poslovnega organa — direktorja TOZD Mešalnica in dehidracija Črnci**

Kandidat mora poleg pogojev določenih v 484. čl. Zakona o združenem delu izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da ima visoko ali višjo izobrazbo biotehniške ali druge ustrezne smeri
- da ima 5 oz. 7 let delovnih izkušenj na vodilnem ali vodstvenem mestu v gospodarstvu
- da ima organizacijske sposobnosti
- da ima moralno politične lastnosti s širšo družbeno aktivnostjo

izbrani kandidat bo imenovan za mandatno dobo 4 let.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi na naslov:

ABC POMURKA
Kmetijski kombinat Radgona
Kadrovska služba
Jurkovičeva 3—5
69250 Gor. Radgona

SLOVENIJALES

DO PLATANA
MURSKA SOBOTA
kmetijska industrija, n. sol. o.

69000 Murska Sobota
Lendavska 29
telefon: 049 22320
telex: 32281 pisma yu

Začasni kolegijski organ DO Platana objavlja naslednja prosta dela in naloge

1. vodja nabavne službe
2. referent nabave,
3. vodja službe varstva pri delu in investicij

Pogoji:

kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- pod točko 1 — višja izobrazba ekonomske ali strojne usmeritve
3 leta delovnih izkušenj
- pod točko 2 — srednja izobrazba ekonomske ali tehnične usmeritve
3 leta delovnih izkušenj
- pod točko 3 — višja izobrazba strojne usmeritve, specialist za varstvo pri delu, strokovni izpit za pooblaščenca pri delu in požarne varnosti
3 leta delovnih izkušenj

Za vsa navedena dela se zahteva 3-mesečno poskusno delo. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: Slovenijales, Lj Platana M. Sobota, Lendavska 29. O izbiri bomo kandidate obvestili v zakonskem roku.

Radijski in televizijski spored od 16. do 22. septembra

PETEK **SOBOTA** **NEDELJA** **PONEDELJEK** **TOREK** **SREDA** **ČETRTEK**

RADIO MURSKA SOBOTA **RADIO MURSKA SOBOTA** **RADIO MURSKA SOBOTA** **RADIO MURSKA SOBOTA** **RADIO MURSKA SOBOTA** **RADIO MURSKA SOBOTA** **RADIO MURSKA SOBOTA**

Petek, 16. 9. 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del, Lepo je v naši domovini biti mlad, reklame in glasba), 18.00 21-232

TV LJUBLJANA

9.35—12.45 in 15.40—23.55 Teletekst rtv Ljubljana, 10.00 Mozaik: Tednik, 11.00 J. Goll—J. Jarolim: Tretja žena, nemška nadaljevanka 2/2, 16.15 Video strani, 16.30 Mozaik, ponovitev Tednika, 17.30 Oliver Twist, angl. nadaljevanka 9/12, 18.15 Dediščina Evrope, 2. del dokumentarne serije — 2/4, 18.45 Risanka, 19.01 Obzornik, 19.59 Zrcalo tedna, 20.20 J. Barthel: Smrt v Kaliforniji, ameriška nadaljevanka 1/4, 21.15 Štirje, 2. del dokumentarne serije — 2/4, 22.00 Tv dnevnik, 22.15 Ciljus sodobnega španskega filma Epilogo.

Program: Lj 2
19.00 Domači ansambli: Ansambel Vilija Petriča, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Iz koncertnih dvoran: Koncert orkestra rtv Lj (Strauss, Mahler)

TV ZAGREB

8.15 Tv v šoli, 15.30 Ponovitve, 17.30 Otroški in mladinski spored, 19.30 Dnevnik, 20.00 Kriminalistične zgodbe, 20.55 Kviz, 22.00 Dnevnik, 22.20 Kultura, 23.50 Program plus

TV AVSTRIJA

9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Ponovitve, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Falcon Crest, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Film, 21.20 Naprej, 21.35 Dok. serija, 22.20 Filmski večer

Drugi program
16.00 Glasbene želje, 16.45 Rosovsky — nadaljevanka, 17.30 Nadaljevanka, 18.00 Tedenski tv spored, 18.30 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Dok. film, 22.00 Čas v sliki, 22.22 Umetnine

Sobota, 17. 9. 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del, strokovnjak odgovarja — pravni nasveti, reklame in glasba), 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi (dežurstvo na telefonu od 14.00 do 16.00, štev. telefona 21-232)

TV LJUBLJANA

7.40—10.60 in 14.50—0.00 Teletekst rtv Ljubljana, 2.25 OI Seul: Otvoritev, prenos, 7.55 Video strani, 8.05 Ponovitve otroških oddaj, 8.55 Tedenski zabavnik, 10.05 Izbor tedenske programske tvornosti (dinar), 15.20 Živali nastopajo, ameriški mladinski film, 16.45 OI Seul: Posnetek otvoritve, 19.01 Knjiga, 19.30 Tv dnevnik, 19.59 Naš utrip, 20.30 S. Alexander: Hrestač, ameriška nadalj. 2/6, 21.25 New Swig Quartet, 2. oddaja, 22.15 Tv dnevnik, 22.30 Grabežljivka, danski film.

Program: Lj 2
13.15 Jugoslavija, dober dan, 13.45 Mladinski film, 15.15 Otroška predstava, 16.40 Dallas, 16.50 Zgodovina olimpijskih iger, 17.25 Otvoritev zadnjih olimpijskih iger, posnetek, 18.00 Slavnostna otvoritev OI 88 Seul, posnetek, 21.10 Poročila, 21.15 OI Seul.

TV ZAGREB

9.00 Tv v šoli, 13.25 Pierre de Coubertain (film), 14.55 Resna glasba, 15.40 Koper (reportaža), 16.10 Dallas, 17.00 Narodna glasba, 17.45 Tedenski tv spored, 18.30 Dok. oddaja, 19.15 Risanka, 19.30 Dnevnik, 20.00 Konvoj (film), 22.05 Dnevnik, 22.35 Nočni program

TV AVSTRIJA

9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Ponovitve, 13.40 Otroški in mladinski spored, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Nogomet, 19.00 Vesela sobota, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Glasbeni senik, 21.55 Moga, 22.35 Zlati časi, 23.25 Video v živo, 0.25 Hammer

Nedelja, 18. 9. 10.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 11.00 Prenos osrednje proslave ob 120-letnici prvega slovenskega tabora iz Ljutomeru, 12.00 Spored v madžarsčini, 13.00 Doma in onkraj meja, 13.30 V nedeljo popoldne (aktualni prispevek, minuta za varstvo okolja, novice, minute za kmetovalce, humor), 14.30 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi (dežurstvo od 9.00 do 13.00)

TV LJUBLJANA

OPOMBA!
OI Seul: Nogomet YU: Avstralija (8.55—10.45), OI Seul: Košarka Yu: SZ (moški) 13.25
9.00—12.45 in 13.40—23.20 Teletekst rtv Ljubljana, 9.25 Živ žav, 10.10 Oliver Twist, pon. angl. nad. 9/12, 10.40 Cagney in Lacey, ameriška nanaizanka, ponovitev 8/12, 11.30 Videomeh, 12.00 Ljudje in zemlja, 13.00 Živ žav iz Kranja, 13.25 OI Seul, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 J. Tihec—M. Jesih—S. Hren: Vrtnice in kaktusi, tv nadaljevanka 3/7, 20.40 Tabor v Ljutomeru, reportaža, 21.15 OI Seul: dnevni pregled, 22.15 Izrael, dokumentarna serija BBC 1/3

Program: Lj 2
10.55 Tršič: Vukov sabor, prenos do 12.30, 15.45 G. Zapolska: Leto in dnevi tečejo, poljska nadaljevanka 2/8, 17.05 Puščavska lisica, ameriški film, 18.30 Festival narodnozabavne glasbe — Pruj 88, posnetek, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Pa se sliši... — Tržaški oktet, 20.35 Poročila, 20.40 Športni pregled, 20.55 Malo jaz, malo ti, madžarski film (do 22.25)

TV ZAGREB

8.25 Tv v šoli, 15.30 Ponovitve, 17.10 Otroški in mladinski spored, 19.30 Dnevnik, 20.00 Mlada moč (drama), 21.05 Alternative, 22.05 Dnevnik, 22.35 Program plus

TV AVSTRIJA

9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Falcon Crest, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Miami Vice, 22.00 Taktika pajka (film)

TV AVSTRIJA

9.00 Poročila, 9.05 Ponovitve, 14.50 Otroški in mladinski spored, 19.30 Čas v sliki, 20.15 V središču, 21.30 Cigansko življenje, 22.35 Spektrum, 23.20 Vizije

TV AVSTRIJA

Drugi program
8.00 OI Seul, 11.00 Matineja (likovna umetnost, literaturna, risanke...), 12.50 OI Seul, 17.15 Klub seniorjev, 18.00 Tv zgodbe, 18.30 Avstrija v sliki, 19.00 Čas v sliki, 20.15 Najdaljši dan (film), 22.50 Zaljubljeni Melody (film), 0.25 Sport, 0.30 Kojak

Ponedeljek, 19. 9. 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del, športna oddaja, kronika, glasba, reklame), 18.15 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi

TV LJUBLJANA

9.30—12.15 in 13.55—23.25 Teletekst rtv Ljubljana opomba OI Seul: Košarka (Ž) YU: Kitajska 13.25—15.00
9.45 Video strani, 10.00 Mozaik zrcalo tedna, 10.15 Naš utrip, 10.30 Ti trije, ameriški film, 14.25 OI Seul: Studio, 14.30 — boks, 15.00 — veslanje, 15.10 — gimnastika, 15.40 — dviganje uteži, 15.50 boks, 16.10 — plavanje, 17.30 Spored za otroke in mlade, 17.40 Makedonske narodne pripovedke, 14. del, 18.15 Verice, dokumentarna oddaja, 19.01 Obzornik, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 I. Pelant: Tretje nadstropje češkoslovaška nadaljevanka 6/6, 21.20 OI Seul: Dnevnik pregled, 22.20 Dinar: Odnosi med razvitimi in nerazvitimi, 23.00 Tv dnevnik.

Program: Lj 2
18.30 Tri koreografije treh koreografov, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Umetniški večer, portret Jane Fonda, franc. film. Barbarella, francosko ital. film.

TV ZAGREB

8.30 Tv v šoli, 15.25 Ponovitve, 17.10 Otroški in mladinski spored, 19.30 Dnevnik, 20.00 Krvave orhideje (nadaljevanka), 21.05 Kontaktni magazin, 22.35 Dnevnik, 22.55 Program plus

TV AVSTRIJA

9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Ponovitve, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Falcon Crest, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Zvečič Avstrija, 21.07 Propad rimskega cesarstva (film), 23.55 Zahodno od Santa Fe

Drugi program
6.00 OI Seul, 16.00 Glasbene želje, 16.55 Sport, 18.45 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 OI Seul, 21.07 Tednik, 22.00 Čas v sliki, 22.25 Klub 2

TV AVSTRIJA

9.00 Poročila, 9.05 Ponovitve, 14.50 Otroški in mladinski spored, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Šiling, 22.00 Čas v sliki, 22.20 OI Seul, 23.00 Zgodba o Milesu Davisu

TV AVSTRIJA

16.55 Poročila, 17.00 Bodite moj gost, spored Roberta Ratonjija, 17.25 Čudežna leskova palica, vzh. nemški lutkovni film, 18.00 Seul '88, veslanje, boks, gimnastika, plavanje, dviganje uteži, 21.00 Tv dnevnik, 21.30 Naša šola, madžarski dokumentarni film, 22.45 Tv dnevnik.

Torek, 20. 9. 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del, reportaža s pogovorom v živo, glasba, reklame), 18.00 Sotočje

TV LJUBLJANA

10.00 Mozaik: Šolska tv, 11.00 Angleščina, 47. lekcija, 12.20 OI Seul: Studio, gimnastika, dnevni pregled, plavanje, boks, rokoborba, roketmet YU: SZ, skoki, kolesarstvo, dviganje uteži, 17.40 Spored za otroke in mlade, 17.45 Periskop — poksirep: Oddaja o oddaji, ponovitev, 18.15 Mož ki je sadil drevesa, kanadski risani film, 18.45 Risanka, 18.55 Video strani, 19.01 Obzornik, 19.13 Tv okno, 19.18 Zrno, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Osmi dan, 20.50 OI Seul: Dnevni pregled, 21.50 Tv dnevnik, 22.05 Vi-deogodba, 1.55 OI Seul: Rokomet YU: SZ, prenos.

Program: Lj 2
18.10 Angleščina, 47. lekcija, 18.30 Mostovi, 19.00 Medijev top, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Arhitektura slovenskih pokrajin: Krasi — kamen in izročilo, 20.25 Žrebanje lota, 20.30 Balerna, angl. serija o baletu 3/4, 21.30 Mozaik kratkega filma.

TV ZAGREB

8.30 Tv v šoli, 15.25 Ponovitve, 17.10 Otroški in mladinski spored, 19.30 Dnevnik, 20.00 Lepi konj (film), 22.05 Dnevnik, 22.25 Zabavno glasbena oddaja.

TV ZAGREB

8.30 Tv v šoli, 15.25 Ponovitve, 17.10 Otroški in mladinski spored, 19.30 Dnevnik, 20.00 Lepi konj (film), 22.05 Dnevnik, 22.25 Program plus

TV AVSTRIJA

9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Ponovitve, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Falcon Crest, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Dvorni svetnik Geiger (film), 21.50 Zvezda (film), 0.30 Kobra, prevzemite

Drugi program
3.55 Seul '88, prenos, 8.05 Sci-fi serija, 3. del: Potovanje po vesolju, 9.00 Gospodinimo, pon. 9.25 Seul '88 prenos, 12.35 Zgodovina madžarskega slikarstva, pon. 16.40 Popotnica, 17.00 Skrizalnica, 17.20 Fronta brez milosti, 12. del, 18.35 Cim cim, literarne uganke za otroke, 19.10 Za boljši jezik, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Modra luč, 21.15 Vitez dneva, Tv film, 22.30 Tv dnevnik.

TV AVSTRIJA

9.05 Zemeljske sirote, pon. brazilske TV drame, 10.00 Delta, pon. 10.25 Telovadba za invalide, 17.05 Tv spored za 4 dni, 17.15 Za upokojence, 17.45 Teka, uporabni napotki, 18.00 Okno, v gosteh pri Tv Užgorod, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Kabaret Budimpešta—Dunaj—Budimpešta, 20.50 Panorama, svetovnopolični magazin, 21.35 Pred Seulom... 23.05 Tv dnevnik.

TV AVSTRIJA

9.05 TV doktor, poapne-nje žil, preventiva, 9.25 Seul '88, prenosi: plavanje, gimnastika, peterboj, boks, jahanje, kolesarstvo, dviganje uteži, rokoborba, 16.55 Poročila, 17.00 Domače ogledalo, 19.15 Žrebanje lota, 19.30 Tv dnevnik, 20.15 Sosedje, 37. del Tv romana, 20.50 — Pred zasедanjem skupščine, 22.10 I. svetovna vojna, ameriška č/b serija, 22.55 Tv dnevnik.

Sreda, 21. 9. 16.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 Aktualno (informativni del, gospodarska tema, glasba in reklame), 18.00 Vprašanja—odgovori, 18.30 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi

TV LJUBLJANA

9.20—23.35 Teletekst rtv Ljubljana.
3.55 OI Seul: Plavanje — finale, vaterpolo YU: ZDA, posnetek (do 7.00), 9.50 Mozaik, Osmi dan, oddaja o kulturi, 10.30 Mostovi, 11.00 OI Seul: studio dnevni pregled, gimnastika, rokoborba, boks, konji, dviganje uteži, plavanje, vaterpolo YU: ZDA, 17.30 Spored za otroke in mlade, 17.50 Anton Ingolič: Mladost na stopnicah 3/6, 18.15 Izgubljena govorica, dokumentarna serija tv Sarajevo, 3/7, 19.01 Obzornik, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Dokumentarec meseca: Montaža ekstaze, 21.10 OI Seul: Dnevni pregled, 22.10 Tv dnevnik, 22.25 Zabavno glasbena oddaja.

Program: Lj 2
17.25 Ev. nogomet YU: Brazilija, posnetek, 19.05 Domači ansambli: Ansambel Jožeta Burnika, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Zadržna arja, španska nadaljevanka 3/5, 20.50 Pogledi, I. oddaja o kulturi (do 22.05)

TV ZAGREB

8.30 Tv v šoli, 15.25 Ponovitve, 17.10 Otroški in mladinski spored, 19.30 Dnevnik, 20.00 Politični magazin, 21.05 Glasbena

TV ZAGREB

9.00 Poročila, 9.05 Ponovitve, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Falcon Crest, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Dinastija, 22.10 Veliki alarm (film), 23.40 Vroči umori (film)

TV AVSTRIJA

9.00 Poročila, 9.05 Ponovitve, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Družinski magazin, 18.30 Falcon Crest, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Dvorni svetnik Geiger (film), 21.50 Zvezda (film), 0.30 Kobra, prevzemite

Drugi program
6.00 OI Seul, 16.00 Glasbene želje, 17.15 Dok. film, 18.00 Sport, 18.30 Lokalni programi, 19.00 Čas v sliki, 20.15 OI Seul, 22.00 Čas v sliki, 22.20 Hong Kong, 23.05 Nočni studio

TV AVSTRIJA

9.05 TV doktor, poapne-nje žil, preventiva, 9.25 Seul '88, prenosi: plavanje, gimnastika, peterboj, boks, jahanje, kolesarstvo, dviganje uteži, rokoborba, 16.55 Poročila, 17.00 Domače ogledalo, 19.15 Žrebanje lota, 19.30 Tv dnevnik, 20.15 Sosedje, 37. del Tv romana, 20.50 — Pred zasędanjem skupščine, 22.10 I. svetovna vojna, ameriška č/b serija, 22.55 Tv dnevnik.

TV AVSTRIJA

9.05 TV doktor, poapne-nje žil, preventiva, 9.25 Seul '88, prenosi: plavanje, gimnastika, peterboj, boks, jahanje, kolesarstvo, dviganje uteži, rokoborba, 16.55 Poročila, 17.00 Domače ogledalo, 19.15 Žrebanje lota, 19.30 Tv dnevnik, 20.15 Sosedje, 37. del Tv romana, 20.50 — Pred zasędanjem skupščine, 22.10 I. svetovna vojna, ameriška č/b serija, 22.55 Tv dnevnik.

ljubljanska banka
Pomurska banka Murska Sobota

TV MADŽARSKA

9.05 Zemeljske sirote, pon. brazilske TV drame, 10.00 Delta, pon. 10.25 Telovadba za invalide, 17.05 Tv spored za 4 dni, 17.15 Za upokojence, 17.45 Teka, uporabni napotki, 18.00 Okno, v gosteh pri Tv Užgorod, 19.30 Tv dnevnik, 20.05 Kabaret Budimpešta—Dunaj—Budimpešta, 20.50 Panorama, svetovnopolični magazin, 21.35 Pred Seulom... 23.05 Tv dnevnik.

TV MADŽARSKA

8.30 Naš ekran, 9.05 Pravljična igra, 9.35 Lutke, 9.40 Kviz za otroke, 9.45 Kdor enkrat zlaže, pon. 10.45 Festival Bourges, 15.05 Vroči veter, pon. 16.15 Televideo, 16.30 Dnevnik, 16.55 Oda h športu, 17.00 Seul, otvoritvena svečanost, 19.30 Tv dnevnik, 20.00 Pesem za vsakoga, Mihaly Vörösmarty: Fotska pesem, 20.05 Kdo kaj ve, finalna oddaja kviza, 23.05 Tv dnevnik.

Sobota, 17. sept.
TV 22.30
GRABEŽLJIVKA, danski barvni film, 1983 (Istjuge)
Danska filmska ustvarjalnost si postupoma in izredno uspešno utira pot v svet. Med novejšimi filmi, ki so uspeli tudi zunaj Danske, je tudi Jacobsenov film Grabežljivka. Film govori o prijateljstvu med Johnom in Renejev nemir in dinamičnost. Gre za toplo pripoved o prijateljstvu, o osamljenosti v sodobnem svetu, o usodnosti preteklosti, ki je človek kljub vsem prizadevanjem ne more zbrisati.

SOBOTA, 17. september
TV 15.20
ŽIVALI NASTOPAJO, ameriški mladinski film, 1976, 87' (PAWS, CLAWS AND JAWS/IT'S SHOW TIME)
»Živali nastopajo« je nanizanka uspešnih filmskih prizorov, v katerih se predstavljajo priljubljene živalske junaki s hollywoodskih platen. Živali se pogosto pojavljajo v najrazličnejših filmskih vrstah. Z leti je nastala množica nepozabnih scen, ki so očarale gledalce vseh starosti in ki si jih bodo govorili v veseljem ponovno ogledali. Spominimo se samo Lassieja, Rin Tin Tina in Astie, pa še številnih drugih izjemnih živali, ki so nastopale ob zvezetih igral-skih imenih, kot so Charlie Chaplin, Bob Hope, Elizabeth Taylor, Gregory Peck in John Wayne.

ljubljanska banka
Pomurska banka Murska Sobota

TV MADŽARSKA

8.50 Spored za otroke, 10.25 Gospodinimo, 3. Pomivanje, 10.35 Bach v Arnstadt, Tv film, 14.40 Narodne, najboljše priredbe, 15.10 Družinska nedelja, 16.20 Družabna igra, 17.15 Delta, znanstveni poročeval-ec, 17.45 Oglejmo si skupaj, 19.00 Teden, aktualne reportaže, 20.00 Dnevnik, 20.10 Zakoni Bele IV, 20.30 Ameriška noč, francosko-italijanski film, 22.25 Gershwin, 23.30 Poročila.

Petek, 16. september
TV 22.10
CIKLUS SODOBNEGA ŠPANSKEGA FILMA
EPILOG — španski barvni film, 1984 (EPILOGO)
S filmom Epilog sem želel enakovredno preplesti besedo s filmom, ne pa napraviti le literarne priredbe, je izjavil pisatelj in cineast Gonzalo Suarez, avtor filma. Tako je film Epilog predvsem fiksijska zgodba, v kateri nikoli ne ugotovimo, kje se ta končuje in se znotraj nje začnejo posamezne zgodbe.

Junaka filma sta pisatelj Rocabrino in Ditiiramba, ki sta nekoč ljubila isto žensko in ustvarjala skupne zgodbe. Po petih letih, ko se eden odloči, da ne bo več pisal, ga drugi obišče in želi, da dokončata skupno zgodbo, kar naj bi pomenilo »epilogo« v karieri prvega. Toda njuna resničnost se nenehno prepleta s fantazijo, s tisto ustvarjalško, ki nenehno daje nove zgodbe in nove možne konce.
Režija: Gonzalo Suarez, fotografija: Carlos Suarez, glasba: Eduardo Biurrun, igrajo: Francisco Rabal, Jose Sacristan, Charo Lopez, Sandra Toral, Zarzo, Cyra Toledo

OGLAŠUJTE
VESTNIKU

kino

SPORED FILMOV / KINU PARK M. SOBOTA v d. 16. do 22. septembra 1988

16. sept. ob 18. uri amer. film **IGRA V PODZEMLJU**. Režija: Wayne Wang, igrajo: Tom Hulce (Amadeus!), M. Elisabeth Mastrantonio, Dean Stanton idr. **DOMISELN, ZANIMIV, NAPET, NEVSAKDANJ FILM! ODLIČNA REŽIJA IN IGRA!**

16. sept. ob 20. uri franc.-it. erot. film **KALIGULA IN MESALINA**. Mladini do 16. leta ne dovolimo ogleda filma!

18. sept. ob 16. in 18. uri amer. film **IGRA V PODZEMLJU**.

18. sept. ob 20. uri franc.-it. erot. film **KALIGULA IN MESALINA**.

19. sept. ob 18. in 20. uri amer.-it. kriminalka **GLASNIK SMRTI**.

20. sept. ob 18. uri amer.-it. kriminalka **GLASNIK SMRTI**.

20. sept. ob 20. uri amer. film **KARATE KID, 2. del**.

21. sept. ob 18. in 20. uri amer. film **KARATE KID, 2. del**.

22. sept. ob 18. uri film **GREL PRAVICE**. Režija: Ivan Reitman, igrajo: Robert Redford, Debra Winger. **ROBERT REDFORD SE NAM PO MOJI AFRIKI PREDSTAVLJA V ODLIČNI VLOGI OB DEBRI WINGER!**

22. sept. ob 20. uri amer. erot. film **ZACIMBA IZ MIAMIJA** — trda erotika. Mladini do 18. leta ne dovolimo ogleda filma!

Prodam

GOLF, letnik 1981, dobro ohranjen, prevoženih 67.000 km, ugodno prodam. Naselje Prekmurske brigade 24, telefon (069) 23-346, po 15 uri. M-6490

BOROVE IN MACESNOVE PLOHE prodam. Adrijanci 73. M-6499

POLNILA, 200 kosov, prodam. Telefon: 21-118. M-6500

KOMBINIRANI OTROŠKI VOZIČEK, italijanski, prodam. Telefon: 25-279. M-6411

KOMBAJN ZMAJ 133, 3-vrstni, letnik 1984, z adapterjem za koruzo, po ugodni ceni prodam. Mele 14. M-6417

BREJO KRAVO, kontrola A, staro pet let, prodam. Žižki 119. M-6602

PEČ HELIOS, TIP H 260, za etlačno centralno ogrevanje, odprt sistem, malo rabljeno, prodam. Olga Balazič, Beltinci, Panonska 49. M-6603

VENSKI SOD, 1000 l, prodam. Telefon: 23-795. M-6606

Kam na kozarček in piko? Na Notizo v Osmico

KRAVO (po izbiri) prodam. Šarika Dajč, Gornji Petrovci 88. M-6607

DYANO 6, letnik 1977, prevoženih 65.500 km, prodam. Telefon: 26-237. M-6608

NAMIZNA NOGOMET, italijanski, svetlobna telesa za disco (helikopter, spot kolor...) in dvojni kasetofon prodam. Lipovci 15, telefon: 71-051. M-6610

BT 50 S, nov, ugodno prodam. Telefon: 23-216. M-6611

DVOOSNO PRIKOLICO za traktor prodam. Telefon: 76-669. M-6612

AVTOMAT 3, star dve leti, prodam za 120 SM. Majda Vida, Čentiba 459, telefon popoldne: 75-522. M-6613

MALE PUJSKE prodam. Pečarovi 86. M-6614

KORUZO, 1 ha, za siliranje ali zrnje (ni je prizadela suša), prodam. Albin Pepelnik, Bučevci 12. M-6616

MERCEDES 220 D, dobro ohranjen in DŽIP LAND ROVER, generalno obnovljena motorja, prodam. Telefon popoldne: (069) 48-410. M-6618

VOLKSWAGEN ŠIROKO TS prodam. Embreuš, Dragotinci 26, p. Videm ob Ščavnici. M-6619

KUHINSKE ELEMENTE prodam. Murska Sobota, Klavniška 13 a. M-6620

ENOSEDEŽNI MOPED in dva, večje količino, prodam. Farkaš, Moščanci 56 a. M-6621

BARVNI TELEVIZOR prodam. Telefon: 22-709. M-6622

ELEKTRIČNI ŠTEDILNIK prodam. Telefon: 22-415. M-6623

VISOKOTLAČNO STISKALNICO ZA SENO, z garancijo, prodam. Bukovnica 19, p. Bogojna. M-6624

BOBNE SILINGERLAND, BOBEN SDS I SIMONS prodam. Telefon: 23-464. M-6626

MOPED APN 4 star eno leto, prodam. Gančani 72. M-6627

VINOGRAD in klet v Bogojni, na sončni legi, prodam. Naslov v upravi lista. M-6628

AVTO TAUNUS 15 M prodam. Jože Gomboc, Murska Sobota, Daneta Šumenjaka 8. M-6629

12-ARSKO PARCELO (na parceli je stara hiša z vodo in elektriko) in 28 arov gozda v Murskih Črncih prodam. Telefon: 061 454-429. M-6630

MALE PUJSKE prodam. Šarika Kovač, Šulinci 55. M-6631

ZAMRZOVALNO OMARO, 210 l in hladilnik, 120 l, prodam. Gederovci 11 f. M-6633

HIŠO V LUKAVCIH 83 pri KRIŽEVCIH PRI LJUTOMERU, na 30-arski parceli, prodam. Zadravec, telefon: 87-152. M-6108

KROŽNO BRANO ZA TV 730 (732) ali drugi lažji traktor ugodno prodam. Naprodaj so tudi rezervni deli za VW variant. Štefan Novak, Urban 47, 42312 Štriglova, telefon: (042) 830-444. IN-16883

SILAŽNI KOMBAIN SK 80 prodam. Franc Kosi, Ključaroviči 11, Križevci pri Ljutomeru. IN-16884

OSEBNI AVTO GOLF GTL, letnik 1981, prodam. Telefon: 75-139. LE-19154

OLTVOV PLUG, 12-colni, prodam. Nedelica 9, Turmšče. M-6652

ZRELE BUČE (že pobrane z njiv) prodam. Tibaut, Holiza 141. M-6653

NEMŠKE OVČARJE, čistokrvne, brez rodovnika, stare osem tednov, prodam. Dolina 27, Puconci. M-6654

BUČNO OLJE IN PONY EXPRES ter stiskalnice za grozdje prodam. Černelavci, Gorička 81. M-6655

RENAULT 4, obnovljen, prevoženih 80.000 km, registriran do leta 1989, prodam. Telefon: 78-646. M-6657

KORUZO ZA SILIRANJE ALI ZRNJE, 60 arov, prodam. Dankovci 48, ali telefon: 23-438. M-6658

FUCH 175, registriran do julija 1989, prodam ali zamenjam za moped. Vučak, Krasči 33. M-6659

SINTESEIZER KORG POLI 800 II nujno prodam. Telefon: 71-358. M-6660

KUHINSKO ZIDANO PEČ za centralno ogrevanje, rabljeno eno leto, prodam. Odranci 37. M-6661

KORUZO Z NJIVE V BLIŽINI KRIŽEVČEV PRI LJUTOMERU, 1 ha, prodam. Telefon: 87-728. M-6662

KRAVO S TELIČKO ALI BREZ prodam. Gornja Bistrica 153 a. M-6663

PRAŠIČA ZA ZAKOL, 200 kg, prodam. Noršinci 52, p. Martjanci. M-6664

VODNO ČRPALKO, enofazno, petlamelno in hidrofor, 130 l, kompletno, prodam. Telefon zvečer: 22-221. M-6666

OPEL REKORD 1900, letnik 1970, registriran, odlično ohranjen, prodam. Telefon: (069) 74-461. M-6667

ZASTAVO 101 GTL, letnik 1986, prevoženih 17.000 km, dobro ohranjeno prodam. Telefon: 24-795 ali 25-144, do 15. ure. M-6668

TOMOS AVTOMATIK, star sedem mesecev, in športno kolo na deset predstav (15 odstotkov ceneje), prodam. Murska Sobota, Mladinska 60. M-6669

MALE PUJSKE prodam. Bratonci 151 ali telefon: 71-056. M-6673

BOROVO HLODOVINO, 3 m³, prodam. Naslov v upravi lista. M-6674

MZ 250 ETZ, julij 1988, kot nov, ugodno prodam. Beltinci, Ravenska cesta 46. M-6675

KOMBAJN ZMAJ 131, v dobrem stanju, sejalnica za žito, 19-vrstno, prodam. Ivan Kramar, Trnje 85, p. Črenšovci. M-6676

KRAVO, brejo s tretjim teletom, prodam. Trnje 26. M-6677

PRIKOLICO ZA AVTO, novo, ugodno prodam. Vadarci 31, p. Bodonci. M-6678

KORUZO Z NJIVE, 70 arov, prodam. Trnje 48 C. M-6679

PRALNI STROI, hladilnik, rabljen, in nov parket poceni prodam. Telefon: 73-037. M-6680

ZASTAVO 126, letnik 1986, prodam. Telefon: 72-617. M-6681

LES ZA OSTREŠJE prodam. Vogrinič, Gerlinči 111. M-6682

TRAJNOŽARNO PEČ IN HARMONIKO WELTMEISTER, 32-basno, prodam. Gumilar, Andrejci, telefon: 48-027. M-6683

RAZTEGLJIVO MIZO ZA KUHNJO, podolgovato, in manjšo parcelo za vinograd, na lepem kraju v Selu, prodam. Telefon: 23-038. M-6684

GOSTILNA HORVAT BODONCI vabi v soboto in nedeljo, 17. in 18. septembra na

domače koline z bujto repo

Za obisk se priporočajo!

VESTNIK Glasilo občinskih konferenc SZDL Murska Sobota, Gornja Radgona, Lendava in Ljutomer. Izdaja Zavod za časopisno in radijsko dejavnost Murska Sobota. Ureja uredniški odbor:

Irma Benko (direktorica in glavna urednica), Jože Šabjan (odgovorni urednik), Brigita Bavčar, Jani Dominko, Jože Graj, Majda Horvat, Milan Jerše, Ludvik Kovač, Dušan Loparnik, Feri Maučec (šport), Bernarda Peček, Štefan Sobočan, Janko Stolnik (dopisništvo), Branko Žunec, Endre Gontler (tehnični urednik), Nevenka Emri in Marjan Maučec (lektorja).

Naslov uredništva in uprave: Murska Sobota, Titova 29/I, telefoni: novinarji 21 383, 21 232; direktorica in glavna urednica, odgovorni urednik, naročniški oddelek, računovodstvo, GPS in tajništvo 21 064 in 21 383; dopisništva: Gornja Radgona 74 597, Lendava 75 085 in Ljutomer 81 317. Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo.

Tekoči račun pri SDK Murska Sobota 51900-603-30005. Devizni račun pri Jugobanki Ljubljana 50100-620-00112-5049512. Tisk ČGP Večer Maribor. Po pristojnem mnenju je Vestnik oproščen plačila temeljne davka od prometa proizvodov.

GOSPODINJE!

Če vam zamrzovalna skrinja toči vodo ali ledeni, pokličite IZOLACIJSKI SERVIS F. Najdinjak, Gornji Slaveči 6, Kuzma (069) 78-271

Popravilo z garancijo na vašem domu.

GOLF, letnik 1981, ugodno prodam. Košalin, Grad 28. M-6685

COMMODORE 64 s kasetnikom in programi, deklariran, prodam. Zelko, 24-732. M-6686

MALE PUJSKE prodam. Krajna 41. M-6687

KORUZO Z NJIVE, 22 arov, prodam. Žalik, Žižki 18. M-6689

KRAVO S TELEKOM ALI BREZ njega prodam. Šalamenci 9. M-6690

ZASTAVO 128, letnik 1987, in **WARTBURG**, letnik 1980, in stroj za izdelavo betonskih izdelkov zenit 930 prodam. Telefon: 60-516. M-6691

ANTENO ZA AVTORADIO, avtomatično bosch, vhodna vrata, nova, vrata raznih velikosti, rabljene, in peč na olje emo 5 prodam. Grad 196 ali telefon po 20. uri: 77-618. M-6692

ZEMLJIŠČE NA VANEČI, 10 arov, primerno za počitniško hišico, prodam. Gjeker, Murska Sobota, Ob Kanalu 18. M-6693

ZASTAVO 750, letnik 1984, prodam. Slavko Dietner, Radenci, Prisojna 8. M-6694

ANDREJU ČINČU, JOŽETU CIGUTU IN JOŽETU BENČAKU želijo ob odhodu na odsluženje vojaškega roka vse najlepše, dobro počutje v novem okolju, med novimi prijatelji, po odsluženju pa, da bi se z lepimi spomini vrnil v domači kraj — mladinke in mladinci iz Satahove.

MOTOR ZA JUGO 45 prodam. Jože Andrejek, Seberovci 101. M-6695

PEUGEOT 304, v odličnem stanju, prodam. Naslov v upravi lista. M-6696

KORUZO Z NJIVE, kakovostna eta za zrnje, 1,50, ha, prodam. Markiševci 23. M-6697

DIMNIK SCHIDEL, nov, 7 m, brez ventilacije, prodam. Telefon po 15. uri: 70-000. M-6698

PARCELO s starejšo hišo in gospodarskim poslopjem, primerno za preureditev v poč. hišico, v Panovcih na Goričkem, prodam. Telefon: (061) 559-635 ali tel. v M. Soboti: 25-454. M-6699

BARVNI TELEVIZOR GORENJE ugodno prodam. Murska Sobota, Kajuhova 58, telefon: 23-121. M-6695

RENAULT 4, z okvaro motorja, prodam. Murska Sobota, Stara 10, telefon: 25-487. M-6696

ZASTAVO 101, letnik 1976, prodam. Gomilica 70. M-6697

OTROŠKO POSTELJO z vzmetnico jogi prodam. Bojan Jankovič, Murska Sobota, Cankarjeva 75. M-6698

ZASTAVO 101, letnik 1976, prodam. Strukovci 24. M-6699

ZASTAVO 101 prodam. Alojz Bakar, Gančani 125. M-6642

OTROŠKO POSTELJO in zibelko z vložkoma ter stajico prodam. Veščica 61 a, telefon: 26-789. M-6645

RENAULT 6 TL, karambolirana leva prednja stran, registriran do 30. oktobra, prodam. Matjažec, Žižki 6. M-6648

ŠTEDILNIK s pečico poceni prodam. Velika Polana 26, telefon: 70 179. M-6718

STIRI VRATA ZA ZASTAVO 101 ugodno prodam. Franc Cajger, Tišinska 29. M-6650 a

KORUZO NA STORŽIH prodam. Rakitan, Prešernova 28. M-6698

LADO KARAVAN, letnik 1987, prodam. Dušan Golob, Spodnji Kamenski 16 a, p. Ljutomer, telefon: 81 623. M-6699

PUJSKE (od 40 do 80 kg) prodam. Ludvik Kološa, Ivanovci 7, p. Fokovci. M-6700

DVE VZMETNICE JOGI MEBLO, novi (20 odstotkov ceneje), in balirano slamo prodam. Telefon zvečer: 26 151. M-6701

KOMPRESOR, DIANO 6 in **MOPED APN 4** prodam. Skakovci 58. M-6703

RENAULT 18, letnik 1984, in **JUGO 45**, letnik 1983, ugodno prodam. Telefon: 76 078. M-6704

TRAKTOR URUSU 335 prodam. Jerebica, Lipa, 50. M-6697

KUHINSKE ELEMENTE (Petunija jesen) kupim. Tel. (062) 816-402. M-7609

POHIŠTVO ZA SPALNICO IN DNEVNI SOBI prodam. Zelezen, Murska Sobota, Gregorčičeva 49, telefon: 24 206. M-6706

ELEKTRONSKE ORGLE DIAMANT prodam. Telefon: 069 23 165. M-6706

KORUZO Z NJIVE, 25 arov, prodam. Roman Vučko, Dolnja Bistrica 116, telefon: 70 402. M-6707

ŠTIRI GUME 165 x 13, malo rabljene, in les za drva (hrast, bor), 6 m³ (za 20 M), prodam. Murska Sobota, Gregorčičeva 25. M-6708

RABLJENA KAVČA poceni prodam. Telefon: 24 493. M-6709

TELEVIZOR, črno-beli, star 1,5 leta, in **TOMOS 14 MY** star štiri leta, prodam. Telefon: 74 826. GR-18573

LADO 1200, letnik 1974, ugodno prodam. Naslov v upravi lista. GR-18574

KRAVO, z drugim teletom brejo devet mesecev, prodam. Telefon od 8. do 9. in 21. in 22. uro: 74 496. GR-18576

STILNI REGAL, nov ugodno prodam. Telefon dopoldne: 81 697. IN-16877

VSELJIVO STAREJŠO HIŠO, podkleteno, z garažo in velikim dvoriščem ter vrtom (14 arov), v Ljutomeru, ugodno prodam. Telefon: 069 81 794. IN-16875

AVTOMATIK, nov, prodam. Ogled v soboto in nedeljo. Miran Čerajavič, Mota 9, p. Ljutomer. IN-16874

NOV REZERVOAR ZA GORIVO ZA CITROEN GS prodam. Stanko Zorec, Podgradje 7 a, 69240 Ljutomer. IN-16873

ELEKTRIČNI ŠTEDILNIK, nov ugodno prodam. Telefon: 82 218. IN-16871

LADO 1200, letnik 1975, prevoženih 96.000 km, dobro ohranjeno, prodam za 270 SM. Karol Žuman, Ormoška 27, Ljutomer, telefon: (069) 81 889. IN-16869

PEČ EMO CENTRAL prodam. Cena po dogovoru. Janez Božič, Šalinci 23, Križevci pri Ljutomeru. IN-16868

HIDRAVLIČNO STISKALNICO, 320 l, prodam. Štefan Gerič, Pristava 22, Ljutomer. IN-16866

PEČ FERROTHERM, 30.000 kalorij, malo rabljeno; in televizor ISKRA PANORAMA, črno-beli, ugodno prodam. Telefon: (069) 87 486. IN-16867

DROBILNIK ZA MLETJE ZRNJA BLISK 350, skoraj nov, in plug zetor, visok klrens, prodam. Telefon: 78 202 ali 78 222. M-6388

SILAŽNI KOMBAIN SK 80 E, star eno leto ugodno prodam. Skakovci 58. M-6710

GOLF, letnik 1978, obnovljen, prodam. Telefon: 81 829. M-6679

SILAŽNI KOMBAIN SK 80 S prodam. Skakovci 19. M-6711

VW 1300, prva registracija 1977, prodam, Turmšče, Stefana Kovača 95, telefon po 15. uri: 72 078. M-MM

POPRAVLJAMO BARVNE IN ČRNO-BELE TV SPREJEMNIKE, tudi tuje. Za vsa popravila dajemo jamstvo. Med olimpijskimi igrami ekspressna popravila od 7. do 17. ure. Priporočila se: RTV SERVIS, MARJAN ZEMLIČ, Ljutomer, Glavni trg 1, telefon: (069) 81 580.

GOLF, letnik 1978, prodam. Žekš, Mojstrska 2. M-6712

STOENKO, letnik 1979, obnovljen, **JUGO 45**, letnik 1984, in R 4, letnik 1977, ugodno prodam. Pavel Zorko, Boreci 6, p. Križevci pri Ljutomeru. M-6713

PUJSKE, stare devet tednov, in nov moped (trikolo) prodam. Peskovci 29, telefon: 78 065. M-6714

GOLF JGL, letnik 1981, odlično ohranjen, prodam. Kerčmar, Veščica 8 b, telefon popoldne: 21 263. M-6717

OSEBNI AVTO ESCORT prodam. Velika Polana 26, telefon:

V SPOMIN
Mineva žalostno leto, odkar te ni med nami, naš najdražji

Janez Jošar

Dom brez tebe je prazen. Ostaja le praznina, ki jo polni bolečina, a v naših srcih boš ostal.

ŽALUJOČI: VSI TVOJI

V SPOMIN

Francu Vučinu

iz M. SOBOTE

Minilo žalostno je leto dni, zapustil dom in svoje drage si, na tvojem grobu roža le cveti, ki grenka solza jo rosi.

VSI NJEGOVI

ZAHVALA
Ob boleči izbugi dragega moža, očeta, tasta in starega očeta

Franca Baligača

upokojenega gozdarja iz Beltincev

se zahvalujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem ter vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti, mu poklonili vence in cvetje ter nam izrekli sožalje. Posebna hvala zdravniškemu osebju internega oddelka bolnišnice v Murski Soboti, g. župniku, govornikom in pevcem.

ŽALUJOČI: žena Angela, sin Franc z ženo in sin Tonček z družino

Delo in trpljenje
bilo vaše je življenje,
nam ostajata sedaj praznina
in velika bolečina.

ZAHVALA
V 75. letu starosti nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče in stari oče

Jožef Antolin

iz Gaberja 158

V teh težkih trenutkih se iskreno zahvalujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam priskočili na pomoč, darovali vence, cvetje, za maše, nam pa izrekli sožalje ter ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Najlepša hvala g. duhovniku za pogrebni obred in pevkam za odpete žalostinke.

Posebna hvala botrini Hozjan in družini Smej za vsa pomoč.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Gaberje, 5. septembra 1988

Žalujoči: žena Terezija, sin Jože z ženo Ireno, sin Franc z ženo Heleno, vnuki Jožef, Helena, Franček in Sandra ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

V 89. letu starosti nas je za vedno zapustila naša draga žena, mama, babica in prababica

Ana Žižek

iz G. Bistrice

Ob boleči izgubi se iskreno zahvalujemo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki ste pokojnico v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti.

Posebna hvala g. kaplanu, pevcem in govorniku.

Žalujoči: mož Donat, sinova Štefan in Jožef ter hčerka Ana z družinami, vnuki, pravnuki in drugo sorodstvo

ZAHVALA
V 47. letu je prenehalo biti srce našemu dragemu možu in očetu

Viljemu Bukviču

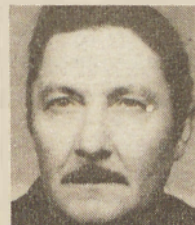
iz Černelavec

Iskreno se zahvalujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki so dragega pokojnika v tako velikem številu pospremili k njegovemu poslednjemu počitku, mu darovali vence in cvetje.

Posebna hvala govorniku za poslovilne besede, pevcem za odpete žalostinke in č.g. duhovniku za pogrebni obred.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

ŽALUJOČA: ŽENA ŠARIKA IN SIN VLADO Z LI-DIJO

Zaman je bil tvoj boj,
zaman vsi dnevi hudega trpljenja,
bolezen je bila močnejša od življenja

ZAHVALA
Po težki boleznini nas je v 69. letu starosti zapustil dragi mož, oče in dedek

Alojz Krenn

iz Šalovec

Ob boleči izgubi se iskreno zahvalujemo vsem sosedom za pomoč, botrini, sorodnikom, prijateljem in znancem za izrečeno sožalje in darovano cvetje.

Hvala lovskim družinam, GP Zvezda, KS Šalovci, g. župniku, pevcem in govornikom, še posebej pa dr. Trčku in medicinskemu osebju kirurškega oddelka.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu!

VSI NJEGOVI

Zaspala mamica si zlata,
zaprla trudne si oči,
naj Bog odpre ti rajska vrata,
to ti iz srca želimo vsi.
(Slovo materi, dr. J. Smej)

V SPOMIN
13. septembra je minilo leto neizmerne žalosti, odkar nas je zapustila ljuba žena, mama in tašča

Marica Fekonja

iz Okoslavec

Resnico, ki je kruta in neizprosna, je težko dojeti, a vendar je grenko spoznanje, da te ni in da se nikoli več ne vrneš. Praznina, ki je nastala s tvojim odhodom, pa bo v naših srcih ostala za vedno.

Hvala vsem, ki se z lepo mislijo ustavite ob njenem grobu!

Žalujoči: mož Tonček, sin Zvonko, hčerka Ida, snaha Helena, zet Milan in najdražji vnuki Klavdija, Kristjan, Iris ter drugo sorodstvo

ZAHVALA
V 77. letu je po hudi bolezni umrl naš dragi mož, oče in dedek

Jože Bohar

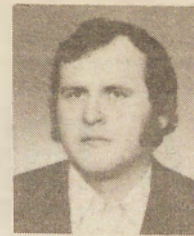
krojaški mojster iz M. Sobote

Ob boleči izgubi se zahvalujemo vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam pisno ali ustno izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter ga pospremili na zadnji poti.

Posebna hvala osebju in zdravnikom internega in kirurškega oddelka ter oddelka za intenzivno nego kirurgije bolnišnice v Rakičanu za skrb in nego med boleznijo.

Hvala govornikom, g. duhovniku za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.

VSI NJEGOVI

Čeprav tvoj glas se več ne sliši
beseda tvoja v nas živi,
povsod se čutimo mi vsi,
med nami si.

V SPOMIN
15. septembra minevajo štiri žalostna leta, odkar nas je v 27. letu starosti tragično za vedno zapustil naš dragi sin, brat, mož, očka in zet

Elemir Kovač

iz Domanjševce

Spomin nate bo ostal do konca naših dni.

Hvala vsem, ki se ga še spominjate ter mu prinašate cvetje in prižigate sveče.

VSI TVOJI NAJDRAŽJI

V SPOMIN
Minili sta dve leti, odkar nas je zapustil naš dragi mož, oče in dedek

Jožef Šrajner

iz Gerlinec

Iskrena hvala vsem, ki se ga spominjate in obiskujete njegov prerani grob.

ŽALUJOČI: žena, hčerka, zet in vnuka

Zaman je bil tvoj boj,
zaman vsi dnevi, leta tvojega trpljenja,
bolezen je bila močnejša od življenja.

Ne jokajte ob mojem grobu,
le tiho k njemu pristopite,
spomnite se, kako trpel sem,
in večni mir mi zaželite.

ZAHVALA

V 53. letu starosti nas je prežgodaj za vedno zapustil naš dragi mož, oče, sin, brat, stric in zet

Jože Balajc

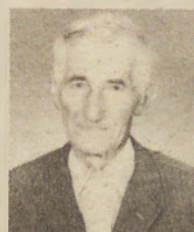
iz Ljubljane

Ob boleči izgubi se iskreno zahvalujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje, darovali vence in šopke ter ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Posebna hvala sosedi Mariji Peklaj, kolektivu Geološkega zavoda, zdravstvenemu osebju Kliničnega centra Ljubljana in g. župniku za pogrebni obred.

M. Toplice, Odranci, Ljubljana, 30. avgusta 1988

Žalujoči: žena Marija, sin Jože, mama, brat in sestra z družino, tašča z družino ter vsi, ki so ga imeli radi

Si mislite lahko,
da strašna je rana,
ki zadela je naše srce,
nikdar več ne bode izprana,
bolela nas bo do zadnjega dne.

ZAHVALA
V 82. letu starosti nas je za vedno zapustil naš dragi mož, oče, stari oče in brat

Štefan Bunderla

iz Doliča 97

Ob boleči izgubi se iskreno zahvalujemo vsem sorodnikom, botrini, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Posebna hvala g. župnikom za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, gasilcem, govorniku KS Jožetu Kišilaku ter kolektivu DO Liv iz Rogaševce.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoči: žena Gizela, hčerka Marija, hčerka Cilka z družino, sinova Jožef in Štefan z družinama ter sestre z družinami

LEDAVSKA TRGATEV 88

Pod slikovitimi Lendavskimi goricami, ki so se tako kot mesto pod njimi minulo soboto kopale v soncu, je bilo sila živahno. Kako tudi ne bi na prireditvi, kot je tradicionalna Lendavska trgatve, ki ji je vreme tudi že po tradiciji naklonjeno, in zato je na njej iz leta v leto več obiskovalcev. S številčnostjo pa se dviga tudi kakovost vidnega v povorki vozil in vpreg s prikazom šeg in navad ter običajev, ki označuje dopoldanski, kulturnejši del prireditve, ki se običajno popoldne, predvsem pa zvečer in ponoči preveša v zabavo, katere osnovni namen je praznjenje sodov za novo letino. Vmes so na otvoritvi Lendavske trgatve 88 na prireditvenem odru zaplesale folklorne skupine: Veriga iz Lesc pri Bledu, MTC-ja Čakovec, Kuda Beltinci, Anton Šrafela iz Markovec, slovenska folklorna skupina iz Monoštra, folklorna skupina iz Zalaegerszega in Letenya na Madžarskem. Slovesno pa je bilo tudi na podelitvi priznanj za najlepše urejeno okolico hiše ter najboljšim sodelujočim v povorki na Lendavski trgatvi 88.

Komisija, ki je dogajanje spremljala na ovinku pred hotelom Park, je ocenjevala viis, sporočilo, izvirnost, idejo in domiselnost, zgodovinsko avtentičnost in ohranitev izročila, likovno podobo ter množičnost in angažma članov društev. Imela je veliko dela, in ker je bila v pravnjini sestavi, so bile take tudi njene odločitve. Prvo nagrado je namreč podelila kulturnemu društvu Dolina za izviren in izjemno domiselno dodelan prikaz pridelave, predelave in izdelkov iz lanu. Prav tako izviren je bil tudi prikaz srečanja fantov in deklet ter vasovanja, poroke, rojstva in družine, ki ga je ponazorilo kulturno društvo iz Dobrovnika in si zaslužilo drugo mesto. Tretjo nagrado pa kulturno društvo Radmožanci s pastirjem in ovcmi ter mladim ovčarjem na povodcu.

Ekipe kulturnih društev pa so se pomerile tudi v spretnostih, s sodelovanjem obiskovalcev, ki so v šalivem oziroma zabavnem delu prireditve prisluhili Jaki Šraufcigerju, pesmim Viada Kalemberja in Jasmini Stavros. Ves čas pa se je trudila skupina Monitor, pa tudi povezovalci dopoldanskega dela prireditve: Valerija Perger, Silva Cigan in Tibi Kovač-Ringo. Kot običajno na množičnih prireditvah pa ni manjkalo tudi prodajalcev suhe in druge robe, predvsem pa so bile iskane domače dobrote, kot so posolanke, krapci, potice in druge dobrote, ki so jih napekle kmečke ženske. Ob sodelovanju lovskih društev pa ni manjkalo tudi bograča in divjačine, predvsem pa iskane dobre kapljice. Ta pa je bila tudi v ospredju prireditve, ki se imenuje Lendavska trgatve.

V narodni noši naših krajev in z grozdem v krnički je dečko za hip postal in se zazrl v objektiv fotoaparata, potem pa nadaljeval pot v povorki, ki jo je spremljala množica obiskovalcev.

Folkloristi so na prireditvenem odru zaplesali v zgodnjem popoldnevu, sodelovali pa so tudi v dopoldanski povorki in pripomogli k njeni živopisnosti ter bili med ohranjalci tradicije te sicer turistično-kulturno-zabavne prireditve.

V ospredju prikaza domačih šeg in običajev sta bili trgatve in pesem, ki jo običajno spremlja. Gorice so bile kar na traktorju, vozil pa letos izjemno veliko, tako da se je povorka krepko podaljšala.

Brigita Bavčar
Foto: Nataša Juhnov

Med predicami lanu prevladujejo starije ženske, prav pa bi bilo, da bi tradicijo ohranile tudi mlajše, saj so ročno izdelani laneni izdelki izjemni in bi jih bila vesela vsaka hiša, ki da kaj na izvirnost.

Upravičeno ponosen je hodil ob svoji trofeji lovec Štefan Koša iz Lovskega društva Petišovci, ki je tistega jutra navsezgodaj ustrelil velikega jelena in z njim vzbujal pozornost.

IZ VSAKE VESNICE, IZ VSAKE HIŠE NAJ VSAJ PO EDEN PRIDE!

Kljub dolgoletnim krizam omahovanjem in številnim razočaranjem so ostali cilji taborskega gibanja živi in so se končno v 40 letih tega stoletja tudi uresničili. Pod vodstvom OF, s KPJ na čelu, je slovenski narod v NOV uresničil svoje težnje taborskih gibanj. Končno je bila ustvarjena republika Slovenije, svobodna narodna skupnost, ki se enakopravno povezuje z drugimi narodi in narodnostmi znotraj Jugoslavije.

Danes smo priča kriznemu obdobju v svetu, ki pa se še ostreje kaže v naši domovini. V takih časih je še posebno pomembno, da srčno napredne misli in množice v prizadevanje za izhod iz politične in gospodarske krize pri nas. Živimo v času in svetu naprednih idej, ki pa ne čakajo in zahtevajo hitro preobrazbo in prilagajanje sodobnejšim tehnologijam v lastni ideologiji. Zato moramo omogočiti sposobnim, izobraženim mladim silam, da nadaljujejo gradnjo naše stvarnosti na postavljenih temeljih.

V tej federaciji ima naša republika posebno mesto, ker se naslanja na agresivnejše sile v razvoju in zaradi tega nekoliko izstopa v idejah in dejanskem razvoju. Tako usmerjenosti in samostojnosti ob podpori drugih naprednih sil v državi želimo razvijati tudi v prihodnje. Iz povedanega izhaja, da želimo živeti v tej federativni državi, vendar s pravico lastnih idej razvoja.

Zato pozivam ob 120-letnici praznovanja 1. slovenskega tabora delovne ljudi iz vse Slovenije, predvsem pa prebivalstvo ob Muri in Dravi (t. i. neposredno sosedstvo), da se v čim večjem številu udeleži shoda. S tem bomo izkazali svojo pripadnost temu narodu, tej državi, istočasno pa bomo izkazali pozornost vsem tistim naprednim možem, ki so živeli za taborske cilje in se zavzemali za boljše prihodnost pred slovenskimi tabori in po njih že več kot 120 let do danes. Druge narode/narodnosti pa pozivam, da z navzočnostjo izrazijo solidarnost z našim narodom in skupno z nami pripadnost tej federaciji.

Dobimo se 18. septembra v Ljutomeru. Dobrodošli!

Predsednik organizacijskega odbora za praznovanje 120 obletnice 1. slovenskega tabora
Miro STERŽAJ

PESTER PROGRAM OB PRAZNOVANJU OBLETNICE TABOROV

V torek so na tiskovni konferenci v Ljutomeru predstavili program, ki so ga pripravili v počastitev 120. obletnice 1. slovenskega tabora. Gre za eno najpomembnejših praznovanj v letošnjem letu, saj aktualno družbenopolitično dogajanje v ožji in širši domovini to potrjuje. Edvard Kardelj je že pred 20 leti ugotovil: »Tabori so spontano razglasili, da je vir moči slovenskega naroda boj ljudskih množic in njihovo demokratično odločanje.« Ta stavek samo potrjuje pomembnost tabora pred 120 leti in danes. Prav v tem duhu so tudi številne prireditve, ki so jih pripravili in od katerih so nekatere že mimo, druge pa se bodo še zvrstile. Jutri (v petek, 16.

septembra) bodo v galeriji Ante Trstenjak odprli razstavo ob obletnici tabora, ki jo pripravila UK Maribor. po otvoritvi pa bo SNG Maribor predstavilo opero Antona Foersterja — Gorenjski Slavček.

Peštra bo tudi sobota, ki se bo začela z delovnim srečanjem zgodovinarjev, nato bo ob 11. pohod po poteh kulturne dediščine občine Ljutomer, zvečer pa bodo taborniki iz Murske Sobotice pripravili taborni ogenj.

Najbolj slavnostna bo nedelja. Po budnici bo medobčinsko srečanje odraslih pevskih zborov Pomurja, ob 11. pa bo osrednja slovesnost, na kateri bo slavnostni govornik predsednik predsedstva SR Slovenije, Janez Stanovnik. Po njegovem govoru se bo nadaljeval kulturni program. Zadnja prireditev iz taborskega sklopa bo v petek, 23. septembra, ko bo nastopila AFS France Marolt iz Ljubljane. Že od začetka septembra poteka tekmovanje radioamaterjev, ki bodo do konca meseca vzpostavili 15.000 zvez, na osrednji slovesnosti pa bo aktiv kmečkih žena pripravil posebno in zanimivo domačo hrano in prikazal nekatere domače izdelke. Podrobnejši program pa je tako ali tako na številnih plakatih v Pomurju in drugje.

Dušan Loparnik

VESTNIK IN SLOVENIJA-TURIST
vam pripravljata presenečenja!

Sodelavci VESTNIKA se zavedamo, kako pomembno je, da se število našega tednika iz dneva v dan povečuje. Da bi bila vez z naročniki čim pristejše, pripravljamo presenečenja. S Slovenijaturistom se dogovarjamo, da bomo tu in tam popeljali na izlet nekatere od vas. Kdo bodo ti srečneži? Med vsemi naročniki VESTNIKA jih bo izbral računalnik. Načrtujemo tudi potovanja v neznanu z avtobusom. In še bi lahko naštevali. DRAGI BRALCI, VAŠ TEDNIK — VESTNIK — MISLI NA VAS!

ZADNJA VEST

Primat na samostojno pot

V 398-članskem lendavskem tozdu Skladiščna oprema so se v ponedeljek na referendumu odločali o izločitvi iz tovarne kovinske opreme Primat Maribor in o oblikovanju enovite delovne organizacije TLO — Tovarna logistične opreme Lendava. Glasovanje je uspelo, saj je bilo od 365 delavcev, ki so glasovali, 344 delavcev oziroma 86,4 odstotka za novo statusno organiziranost, ki bo uveljavljena 1. januarja prihodnje leto. V Tovarni logistične opreme Lendava bodo še naprej izdelovali vso opremo za skladišča, kot so montažni elementi, oprema za prestavljanje viličarjev, transporterje in razne pripomočke. Razvojne službe pa napovedujejo tudi nekatere nove izdelke. Tako v TLO kakor v občinskih strukturah si od nove organiziranosti veliko obetajo.

S. S.

OB LETOŠNJI AKCIJI
BOJA PROTI KAJENJU

Teden brez cigarete

Geslo letošnje akcije tedna boja proti kajenju je Teden brez cigarete, ki traja od 14. do 21. septembra. Ob tem tednu želi Rdeči križ Slovenije, ki s pomočjo svoje razvijene organiziranosti in s številnimi aktivisti že dalj časa opozarja in si prizadeva, da bi boj proti kajenju postal v večji meri tudi skrb vseh dejavnikov, zopet spodbuditi čim več vztrajnih kadilcev, da vsaj teden dni ne bi posegali po cigaretah in lajšali svojih vsakodnevnih tegob s puhanjem dima in tako nadaljevali z zastrupljanjem sebe in svoje okolice. V tej skrbi za človeka in njegovo popolnejše zdravje in boljši gospodarski položaj opozorila niso naravnana v strogo prepoved kajenja, temveč na zdrav način življenja in dela. To pa pomeni v prvi vrsti opuščanje kajenja oziroma nenavajanje nanj, saj je prav kajenje v civilizirani družbi osnovni rizikni faktor za nastanek najrazličnejših obolenj kadilcev in na žalost ne dosti manjši za zbolevanje pasivnih kadilcev.

Uživanje tobaka je postalo najbolj množična narkomanija, saj kadilci pokade v enem letu šest milijonov ton tobaka. Po številu pokajenih cigaret na odraslega prebivalca v enem letu je Jugoslavija na devetem mestu pred Francozi, Švedsi in Norvežani. Zlasti je skrb zbujajoče naraščanje kajenja med mladino in ženskami. Prav bi bilo, da bi se predvsem vneti kadilci zamislili ob ugotovitvah zdravstvene službe o škodljivosti kajenja za zdravje ter se izognili nekaterim nevarnostim. To pa je, da bi izbirali cigarete z manj katrana in nikotina, da nobene cigarete ne pokadimo do konca in da iz dneva v dan pokadimo manj cigaret. Potrebno pa je predvsem doseči, da bo kajenje postopoma izginilo vsaj iz vseh šol, zdravstvenih ustanov in prostorov, kjer delajo in se zbirajo ljudje.

F. M.

RAZKRIŽJE

Veselo in zabavno

Tako bi lahko označili nedeljsko popoldne, ki je minilo v znamenju 3. vaških iger. Začelo se je z izjemno lepo in domiselno pripravljeno povorko, v kateri so domačini prikazali nekatere običaje in opravila. Igre, ki so sledile in katerih so se udeležile številne ekipe, med njimi tudi iz dveh delovnih organizacij — MTT in Mure — ter vasi iz sosednje pobratene občine Strigova, so bile vzete iz kmečkoga življenja in navad, ki so bile v tem delu občine Ljutomer v starih časih. Tako so tekmovalci morali vpreči v voz kravo, kovati železo, da je bilo vroče, na glavah prenašati vedra z vodo ...

Navsezadnje ni pomembno, kdo je zmagovalc. Pomembno je, da so krajanje dobili tradicionalno prireditev, ki privabi staro in mlado, ki poveseli in zabava in ki skozi veselje trga iz pozabe že stare običaje in navade. Zato gre turističnemu društvu Razkrižje, ki je organizator teh iger, vse priznanje.

D. L.

KRIŽEVSKKE OPEKARNE
KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU

VAŠA DOLGOLETNA ŽELJA SE JE URESNIČILA.
VČLANITE SE V STANOVANJSKO ZADRUGO KAR V KRIŽEVSKIH OPEKARNAH!
— cenejša in hitrejša gradnja, končna dela, obnova, preureditev, nadgradnja ali dogradnja vašega doma.

GRADITELJI!

ZNEBITE SE ODVEČNIH POTI!

KRIŽEVSKKE OPEKARNE IN STANOVANJSKA ZADRUGA ČERNELAVCI, KORAK BLIŽJE K VAM!

Informacije: telefon 87 587